

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

sextionde årgången

15 december 2017

Innehållsförteckning

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

EESK:s 528:e plenarsession den 20 och 21 september 2017

2017/C 434/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Effekterna på sjukförsäkringen av den digitala revolutionen inom hälso- och sjukvården (yttrande på eget initiativ)	1
2017/C 434/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Analys av insyn i samt metod och resurser för konsekvensbedömningar och utvärderingar som kommissionen genomför för att förbättra EU-lagstiftningens kvalitet (yttrande på eget initiativ)	11
2017/C 434/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Ett skattesystem som främjar sund konkurrens och ekonomisk tillväxt (yttrande på eget initiativ)	18
2017/C 434/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Nya förutsättningar för de strategiska förbindelserna mellan EU och Celac och det civila samhällets roll (yttrande på eget initiativ)	23
2017/C 434/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Arbetsmarknadsparternas och de andra civilsamhällsorganisationernas roll och möjligheter mot bakgrund av de nya arbetsformerna (förberedande yttrande på begäran av det estniska ordförandeskapet)	30
2017/C 434/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Tillhandahållande och utveckling av färdigheter, inbegripet digitala färdigheter, mot bakgrund av de nya arbetsformerna: nya strategier och förändrade roller och ansvarsområden (förberedande yttrande på begäran av det estniska ordförandeskapet)	36

III Förberedande akter

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:s 528:e plenarsession den 20 och 21 september 2017

2017/C 434/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Utveckling av EU:s tullunion och dess styrning [COM(2016) 813 final]	43
2017/C 434/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska centralbanken, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Handlingsplan om finansiella tjänster för konsumenter: Bättre produkter, fler valmöjligheter [COM(2017) 139 final]	51
2017/C 434/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas [COM(2016) 683 final – 2016/0336 (CNS)] — Förslag till rådets direktiv om en gemensam bolagsskattebas [COM(2016) 685 final – 2016/0337 (CNS)]	58
2017/C 434/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller clearingkravet, ett tillfälligt upphävande av clearingkravet, rapporteringskraven, riskbegränsningsteknikerna för OTC-derivatkontrakt som inte clearas av en central motpart, registreringen och tillsynen av transaktionsregister samt kraven för transaktionsregister [COM(2017) 208 final – 2017/090 (COD)] och förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeland [COM(2017) 331 final – 2017/0136 (COD)]	63

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 528:e PLENARSESSION DEN 20 OCH 21 SEPTEMBER 2017

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Effekterna på sjukförsäkringen av den digitala revolutionen inom hälso- och sjukvården

(yttrande på eget initiativ)

(2017/C 434/01)

Föredragande: **Alain COHEUR**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	26.1.2017
Rättslig grund	Artikel 29.2 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig facksektion	Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	5.9.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	174/0/1

1. Slutsatser

1.1 Mot bakgrund av den digitala revolutionen på hälso- och sjukvårdsområdet är det enligt EESK absolut nödvändigt att upprätthålla och främja sjukförsäkringssystem till förmån för alla, system som är solidariska, inkluderande och icke-diskriminerande. Inkludering och lika tillgång för alla till hälso- och sjukvårdstjänster (digitala eller inte) av god kvalitet och ett åtagande om detta är likaså förutsättningar för ett universellt sjukvårdssystem.

1.2 EESK anser liksom i tidigare yttranden ⁽¹⁾ att digitaliseringen kan bidra till att skapa lika tillgång till hälso- och sjukvård, ett av de centrala målen inom hälso- och sjukvårdspolitiken, om följande villkor uppfylls:

- Lika tillgång för alla geografiska områden, även områden med sämre tillgång till digital teknik (täckning, näthastighet).
- En minskning av den digitala klyftan med avseende på användningen mellan medborgare, hälso- och sjukvårdspersonal och aktörer inom sjukförsäkringssystemen.

⁽¹⁾ EUT C 458, 19.12. 2014, s. 54, EUT C 242, 23.7.2015, s. 48, EUT C 13, 15.1.2016, s. 14, EUT C 13, 15.1.2016, s. 40, och EUT C 288, 31.8.2017, s. 1.

- Interoperabilitet mellan alla delar av den digitala infrastrukturen (databaser, medicintekniska produkter), som underlättar kontinuiteten i hälso- och sjukvården inom och mellan strukturerna.
- Skydd av sjukvårdsuppgifter, vilka under inga omständigheter får användas till nackdel för patienterna.

1.3 Den snabba utvecklingen inom telemedicin, uppkopplade enheter samt nanoteknik, bioteknik, informationsteknik och kognitionsvetenskap (NBIC) får inte leda till att individer enbart ses som uppkopplade varelser som kan analyseras, kontrolleras och övervakas på distans genom ett allsmäktigt datorprogram. Teknikifieringen av hälso- och sjukvården gynnar i praktiken sin motsats, och bekräftar på nytt att de mänskliga relationerna och de sociala banden står i centrum inom hälso- och sjukvården.

1.4 EESK understryker att det innebär en stor utmaning att en utomordentligt stor del av ansvaret läggs på medborgarna att själva övervaka sin hälsa, detta utöver den utmaning som den kraftiga individualiseringen innebär. Med å ena sidan prediktiv hälso- och sjukvård och å andra sidan uppkopplade enheter ökar kunskapen om hälsoriskerna för individen samt övervakningen av dem, vilket främjar mer individanpassade strategier. Kännedomen om dessa risker och de klyftor som kan konstateras mellan olika individer leder till viktiga etiska frågor om hur man kan upprätthålla ett solidariskt försäkringsskydd.

2. Rekommendationer

2.1 EESK framhåller att våra sjukförsäkringssystem, om den digitala revolutionen ska lyckas, måste säkerställa följande:

- a) Att digitaliseringen bidrar till att våra grundläggande rättigheter i fråga om hälso- och sjukvård förverkligas och inte till att de försvagas. Digitaliseringen bör förstärka den individuella och kollektiva kapaciteten, och fungera som ett kraftfullt hjälpmedel för att säkerställa rättigheter i praktiken och utveckla nya organisations- och förvaltningsformer på hälso- och sjukvårdsområdet.
- b) Att det på nytt bekräftas att solidaritet och universalitet utgör grunden för vårt hälso- och sjukvårdssystem, och att alla bär ansvaret för att upprätthålla detta.

2.2 Den digitala utbyggnaden får under inga omständigheter leda till att principerna om omfördelning och spridning av hälsorisker och sociala risker ifrågasätts, eftersom de är den kollektiva solidaritetens grundvalar.

2.3 EESK framhåller att det är nödvändigt att

- utveckla och göra det enklare för medborgare att erhålla digital hälsokompetens, i syfte att uppmuntra en kritisk inställning till hälsoinformation,
- garantera hälsoinformation av god kvalitet, bland annat genom att främja införandet av märknings-/godkännandeförfaranden för hälsoapplikationer,
- stärka förtroendet mellan patienter, hälso- och sjukvårdspersonal och aktörer inom hälso- och sjukförsäkringssystemen,
- införa ett utbildningssystem som är avpassat för både användare och hälso- och sjukvårdspersonal för att säkerställa en effektiv, säker och skyddad användning av den digitala tekniken och underlätta förändringar i hälso- och sjukvårdssystemet,
- stärka den sociala dialogen som ett oundgängligt forum för samråd i samband med de förändringar som är att vänta,
- införa åtgärder för att skydda hanteringen av personuppgifter i syfte att förhindra metoder som leder till att dessa uppgifter används i försäkringsärenden (tillgång, ersättning osv.) i kommersiellt syfte som inte gagnar folkhälsan,
- främja en rättslig ram som utvecklas och tar hänsyn till hela ekosystemet (med flera berörda parter) och till den roll som sjuk- och försäkringskassan har i egenskap av pålitlig tredje part i sina mellanhavanden med försäkringstagarna,
- stödja utarbetandet av en nomenklatur för ersättningsberättigande hälso- och sjukvård och välfärdstjänster med beaktande av de tekniska innovationer som digitaliseringen möjliggör,

- följa med i teknikens utveckling mot en sjukvård som är participativ, preventiv, personcentrerad och prediktiv (4 P) ⁽²⁾ genom att utveckla sjukförsäkringskassornas solidaritetstjänster, som svar på medborgarnas behov.

3. Bakgrund

3.1 Digitaliseringen främjar utvecklingen på hälsoområdet i en aldrig tidigare skådad omfattning och takt. I och med den explosionsartade utvecklingen inom uppkopplade enheter och mobila hälsoapplikationer, användningen av stordata, uppkomsten av nanoteknik, bioteknik, informationsteknik och kognitionsvetenskap (NBIC) samt det blomstrande utbudet av nya hälsotjänster, leder digitaliseringen till att vårt hälso- och sjukvårdssystem förändras i grunden.

3.2 Den digitala innovationen på hälso- och sjukvårdsområdet handlar om så mycket mer än bara den tekniska eller vetenskapliga dimensionen, eftersom den också innebär innovation i användningsområdena. Dessa nya användningsområden går hand i hand med omfattande social innovation, som gör det möjligt att utveckla nya svar på hälsobehov och sociala behov.

3.3 Inom ramen för ett komplext ekosystem inverkar de följaktligen direkt på förhållandet mellan

- a) medborgarna, genom deras kunskaper om det egna hälsotillståndet,
- b) de medicinska och paramedicinska yrken och deras förhållande till patienterna, och
- c) de olika sätt som sjukförsäkringssystemet organiseras, förvaltas och finansieras på.

3.4 När det gäller individens förhållande till sin egen hälsa kommer var och en att bli mer medveten om hälsans betydelse och hur man kan ta hand om den. Den bristande tillgången till medicinska upplysningar, och den okunnighet som blir följderna av detta, har den enskilde hittills svävat i osäkerhet om risken för sjukdom. Hädanefter kommer dock en mängd olika produkter (t.ex. uppkopplade enheter) att göra det möjligt för den enskilde att bedöma sitt hälsotillstånd och att anpassa sin livsstil därefter.

3.5 Lättillgängliga informationskällor innebär att människor får en aktiv roll i förhållande till sin egen hälsa och kan identifiera, jämföra och välja den hälso- och sjukvårdstjänst som bäst motsvarar deras behov. "E-patienter" bidrar till prediktiv hälso- och sjukvård, producerar hälsouppgifter, och får en aktiv roll i förhållande till sin egen och andras hälsa. Informerat samtycke är i detta avseende centralt, i samband med uppgiftsskydd, integrerad förvaltning och användning av uppgifter.

3.6 Ny teknik gynnar en inriktning på förebyggande av snarare än på behandling av sjukdomar. Den möjliggör även effektivare behandlingar med mindre ingrepp som är mer anpassade till den enskildes genetiska och biologiska egenskaper, samtidigt som tillgången till information i realtid gör det lättare att välja rätt behandling.

3.7 Hälso- och sjukvårdspersonal kommer att uppmuntras att utveckla sig inom nya färdigheter och på nya arbetsområden, och detta kommer att medföra förändringar på flera nivåer, särskilt följande: ett annat förhållande till patienterna, som i större utsträckning grundar sig på ömsesidigt förtroende, ett successivt tillägnande av digitala verktyg i samband med utbildning, ett nytt sätt att använda tekniken i hälso- och sjukvården, samt en kollektiv och gemensam strategi med hjälp av driftskompatibla system.

3.8 En social dialog bör åtfölja dessa förändringar och förbättra utbildningen av sjukvårdspersonal.

3.9 När det gäller sjukförsäkringssystemen är tillgång till välfungerande hälso- och sjukvårdstjänster av god kvalitet, både offentliga och privata, fortfarande ett mål som ska uppnås för alla medborgare. Sjukförsäkringen kommer i detta sammanhang att påverkas i stor utsträckning, eftersom den framtida utmaningen består i att ta fram individanpassade lösningar och behandlingar innan risker uppstår, inom ramen för principerna om riskspridning, och samtidigt bibehålla sin traditionella funktion, dvs. att ge människor som blir sjuka tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster.

3.10 Den medicinska innovation som digitaliseringen medför kan potentiellt leda till djupgående förändringar för sjukförsäkringarna. Den nya dynamiken leder till en individualisering av läkarvetenskapen och behandlingarna på grundval av följande två informationskällor:

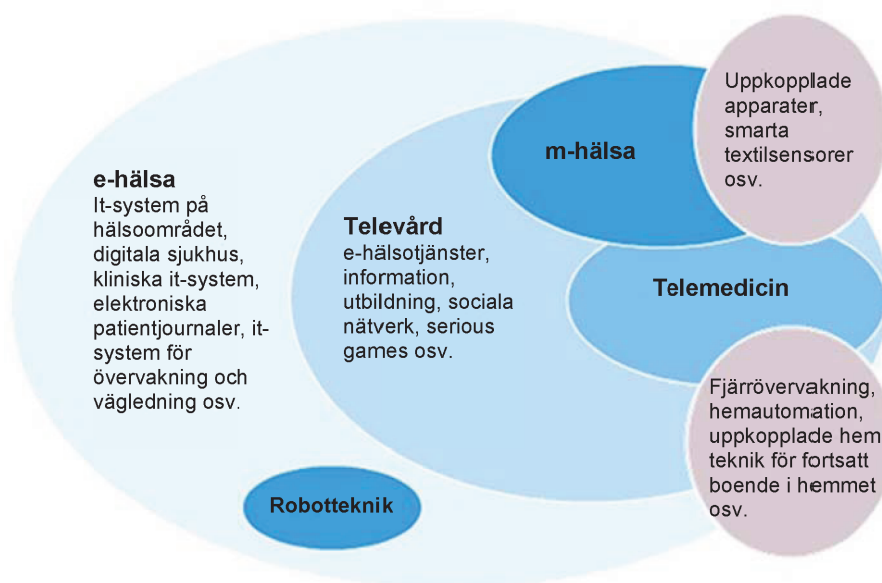
⁽²⁾ Se punkt 4.2.

d) Kartläggning av genomet:

Den prediktiva dimensionen av en sådan kartläggning kan ge den preventiva medicinen en helt ny dimension (i och med kartläggningen av genomet är sannolikheten för en hälsorisk "känd", och preventionen blir därmed mer ändamålsenlig) och medföra stora utmaningar på sjukförsäkringsområdet.

e) E-hälsapplikationer:

Till dessa applikationer hör till exempel uppkopplade enheter för "self data" (självmatning) som gör det möjligt för människor att få kännedom om och förbättra sitt hälsotillstånd.

Ett antal frågor och iakttagelser måste därför tas upp till behandling.

- Kan dessa nya kunskapskällor leda till nya skräddarsydda utbud och tjänster, som är bättre anpassade till de försäkrades behov?
- Kommer vi inom en snar framtid att ha ett sjukförsäkringssystem som är kopplat till den sannolikhet för sjukdomar som kartläggningen av genomet har visat?
- Är övergången från en kurativ till en preventiv strategi definitiv? Vilka konsekvenser får detta för förvaltningen av sjukförsäkringen och finansieringen i ett svårt ekonomiskt klimat? Ska individanpassade program för medicinsk prevention vara återbetalningsberättigande inom ramen för digitala plattformar?
- Kommer välbefinnande ⁽³⁾ hädanefter att ersätta hälsa? Kommer inte denna omvandling av hälso- och sjukvårdssystemet att leda till en holistisk läkekonst som är mindre kurativ?
- Kommer synen på relationen mellan patient/läkare och försäkringstagare/försäkringsgivare att förändras på djupet från en "vertikal" till en mer "horisontell" modell, där patienten kan ställa frågor och utvecklar lekmannakunskap, i och med dessa förändringar?
- Är det inte, mot bakgrund av it-jättarnas ekonomiska makt, nödvändigt att få fart på investeringarna i forskning och utveckling som leds av offentliga myndigheter?

⁽³⁾ "Områdena välbefinnande, hälso- och sjukvård är en del av ett kontinuum mellan det normala och det patologiska. Och detta kontinuum gagnar läkarvetenskapen."

4. Digitaliseringens inverkan på medborgare/patienter

4.1 Den digitala omvandlingen ger människor möjlighet att vidta åtgärder i fråga om deras hälsotillstånd, även om det fortfarande finns hinder för detta. Stärkt åtkomst till kunskap, infrastruktur och innovativa, individanpassade tjänster på hälso- och sjukvårdsområdet kommer att göra det möjligt för var och en att inta en aktiv roll i fråga om sin egen hälsa, men även att bidra till att förbättra andra människors hälsa – i egenskap av medhjälpare, informationsproducent och uppgiftsleverantör.

4.2 Denna nya individualisering kännetecknas av en hälso- och sjukvård som kallas "4 P":

Participativ: tack vare de medicinska uppgifter som patienterna själva producerar och övervakar, med hjälp av ett växande antal uppkopplade enheter. Förhållandet mellan patient och läkare (som inte längre är den enda källan till medicinsk kunskap) utvecklas. Patienten blir "patientaktör".

Preventiv: patienter som regelbundet samlar in information om sin hälsa blir mer och mer medvetna om behovet av god hälsa, vilket öppnar dörren för en hälso- och sjukvård som är mer inriktad på prevention.

Personcentrerad: det kontinuerliga flödet av alltmer precisa och varierade personuppgifter gör det även möjligt att utveckla en alltmer individanpassad hälso- och sjukvård.

Prediktiv: den tekniska utvecklingen gör det slutligen möjligt att digitalisera människors fullständiga genom, vilket öppnar dörren för en hälso- och sjukvård som blir alltmer prediktiv.

4.3 Kompetens och risk för en ny (digital) klyfta inom hälso- och sjukvården

4.3.1 Kompetens på hälso- och sjukvårdsområdet innebär att människor har tillgång till och en förmåga förstå och använda sig av information så att de kan främja och upprätthålla en god hälsa. Detta innebär att man uppnår en nivå av kunskap, kompetens och självförtroende som gör det möjligt att vidta åtgärder för att förbättra sin egen hälsa och folkhälsan genom att ändra sin livsstil och sina levnadsvillkor.

4.3.2 Digitaliseringen har en tendens att öka de sociala skillnaderna på hälsoområdet, genom att stärka orsakssambandet mellan en persons hälsotillstånd och hans eller hennes kognitiva förmåga (exempelvis förmågan att hitta och förstå hälsoinformation av god kvalitet) och ekonomiska förmåga (såsom möjligheten att skaffa sig den mest effektiva utrustningen). Dessa skillnader förstärks bland de äldre, de mest utsatta och dem som bor i områden med begränsad tillgång till digital teknik.

4.3.3 För att kunna använda hälsoapplikationer krävs det en viss färdighetsnivå som gör det möjligt att få tillgång till hälsoinformation, att förstå den, att bedöma den och att använda den i syfte att fatta vardagsbeslut om hälso- och sjukvård, förebyggande av sjukdomar och främjande av hälsa. Låg kompetensnivå medför emellertid en mängd hälsorisker, med konsekvenser i fråga om antalet förväntade friska levnadsår, risken för tidig död, livskvaliteten och kostnaderna för individen och samhället.

4.3.4 Man får dock inte heller glömma att det håller på att uppstå en digital klyfta bland hälso- och sjukvårdspersonal och paramedicinsk personal. Denna klyfta skulle kunna överbryggas genom att man stärker utbildningssystemet med hjälp av ett särskilt program för utbildning om de nya förbindelser i relationen mellan vårdpersonal/patient som digitaliseringen fört med sig.

4.4 En utomordentligt hög grad av egenansvar är också en stor risk med digitaliseringen

4.4.1 Kvantifieringen på hälso- och sjukvårdsområdet främjar en individuell mikroförvaltning av hälsa och en utomordentligt hög grad av individuellt ansvar, på bekostnad av en mer kollektiv förståelse. Detta leder till att individen själv bär ansvaret för sitt goda eller dåliga beteende när det gäller hälsa, och kan avleda uppmärksamheten från miljömässiga eller socioekonomiska orsaker till folkhälsoproblem.

4.4.2 Om digitaliseringens inverkan på individualiseringen inte föregrips, kan ökande sociala hälsoskillnader och en mer omfattande kommersialisering av hälso- och sjukvården komma att äventyra våra solidariska och universella sjukförsäkringsmodeller.

5. Digitaliseringens inverkan på och bland hälso- och sjukvårdspersonal

5.1 Den elektroniska patientjournalen är en hörnsten i hälso- och sjukvårdens organisation

5.1.1 Digitaliseringen gör det möjligt att riva murar mellan olika aktörer inom hälso- och sjukvårdssystemet genom att den gör det enklare för sjukhusinrättningar, enskilda kliniker, hälso- och sjukvårdsnätverk och hemtjänster att dela information. Säkra och snabba sätt att överföra information som samlats in av olika aktörer är en förutsättning för samordningen av hälso- och sjukvården och den allmänna omvårdnaden om patienterna. Det blir mycket enklare att säkerställa kontinuitet i hälso- och sjukvården och den övergripande omvårdnaden om patienterna. Tillgänglighet, snabb åtkomst, utbyte och delning av uppgifter underlättar medicinska beslut. Det digitaliserade utbytet av uppgifter mellan hälso- och sjukvårdspersonal medför direkt mervärde för vårdens kvalitet.

5.1.2 Elektroniska patientjournaler bidrar till samordningen av och kvaliteten på hälso- och sjukvården till förmån för patienten, genom utbyte av uppgifter mellan auktoriserade parter, förutsatt att patienten har gett sitt förhandsmedgivande till detta, med undantag för nödsituationer eller om det inte är möjligt. Reglerna för elektroniska patientjournaler rör alla de specifika garantier som ges till patienterna om de digitala uppgifterna, när det gäller skydd av privatlivet och åtkomst till uppgifterna. Patientjournalens och de administrativa handlingarnas sekretess måste säkerställas till fullo.

5.1.3 Elektroniska patientjournaler gör det möjligt att undvika misstag som beror på svårlästa dokument (recept, intyg från läkarundersökningar), gör läkemedelsdatabaser mer åtkomliga och läkemedelsförskrivningen säkrare, eftersom denna sker med stöd av information om patientens egenskaper. Datoriseringen av hälso- och sjukvården bidrar till att begränsa risken för fel och till att minska de iatrogena riskerna.

5.1.4 Påminnelse- och alarmfunktioner som möjliggörs genom datoriseringen av patientjournaler gör det enklare att förbättra preventionsåtgärder (vaccinering, hälsoscreening), övervakningen av patienter som lider av kroniska sjukdomar och kunskapen om läkemedel samt att förbättra kvaliteten på den vård som ges till patienterna och höja vårdgivarnas kompetens när det gäller att ställa diagnoser och att ordinera behandlingar.

5.1.5 Datoriseringen av den information som samlats in om en patient bidrar dessutom till att förbättra den medicinska beslutsprocessen, och detta kommer att leda till att vi inom de närmaste åren får se en radikal förändring av medicinsk praxis. Ingen medicinsk diagnos kommer att kunna ställas utan ett expertsystem eller verktyg som grundar sig på artificiell intelligens. Denna revolution är frukten av den parallella utvecklingen av genetik, neurovetenskap och uppkopplade enheter (NBIC), och enbart maskiner kommer i framtiden att kunna behandla samtliga uppgifter.

5.2 Människans plats i centrum för utvecklingen av ny medicinsk praxis

5.2.1 Den tekniska utvecklingen möjliggör och stärker utvecklingen av telemedicin, som öppnar dörren för nya medicinska och paramedicinska metoder. Telemedicinen har följande fördelar: bättre hälso- och sjukvård i isolerade områden och färre resor för sköra personer, distansövervakning av sjuka personer för att undvika sjukhusvistelse, utbyte av expertis på distans, behandlingsrelaterad utbildning via fjärrövervakning och multidisciplinära konsultationer tack vare distanskonsultationer och distansexpertis.

5.2.2 Telemedicin, digitaliserad professionell kommunikation, elektroniska dokument, sammanslagning av utspridd expertis och delning av intellektuella och medicintekniska resurser bör möjliggöra tidsvinster för hälso- och sjukvårdspersonal. Denna tid kan användas för vård och samtal med enskilda patienter och bidra till att väsentligt förbättra relationen med dem.

6. Digitaliseringens effekter på förvaltningen av sjukförsäkringen

6.1 Stordata ("Big data")

6.1.1 Den gradvisa digitaliseringen av våra hälso- och sjukvårdssystem har utan tvekan bidragit till att förbättra å ena sidan den administrativa och ekonomiska förvaltningen av ärenden rörande möjligheten att försäkra alla medborgare (besparingar när det gäller plats, tid och förbrukningsartiklar, ökad produktivitet, enklare och säkrare arkivering, miljöfördelar) och, å andra sidan, snabbare ersättning till vårdgivare och sjukhusinrättningar, i kombination med fler kontroller och mindre risk för felaktigheter vid fakturering av tjänster.

6.1.2 Övergången till elektroniska formulär har visserligen inte i sig medfört någon direkt förbättring av vårdens kvalitet, men har minskat tidsåtgången för översändande av formulär och förenklat de administrativa förfarandena. Den har gjort det lättare att utöva vården och möjligt för läkarna att ägna mer tid åt läkekonsten och mindre åt den administrativa delen av arbetet.

6.1.2.1 För närvarande genereras stordata när alla uppgifter som rör alla patienter/försäkringstagare sammanställs, däribland data från hälsoapplikationer. Det handlar om kapaciteten att analysera samtliga uppgifter från en mängd olika källor. För detta krävs kapacitet att länka samman och extrahera användbara uppgifter från ostrukturerade data på ett automatiserat och kostnadseffektivt sätt.

6.1.3 När det gäller applikationer lagras inte längre uppgifterna hos läkaren, sjukhuset eller sjukförsäkringskassan, utan i stället på apparaterna eller på molnbaserade plattformar, och moderbolaget finns inte längre nödvändigtvis i det land där sjukförsäkringen är tecknad eller ens i Europa.

6.1.4 Driftskompatibilitet är en grundförutsättning för detta, på både europeisk (den digitala inre marknaden) och nationell nivå. Ett "ramverk för driftskompatibilitet mellan system för hälso- och sjukvårdsinformation" bör tas fram och genomföras. Ett sådant referenssystem för driftskompatibilitet bör innehålla principer och standarder som ska respekteras för att hälsouppgifter ska utbytas på ett fullständigt säkert sätt och omfatta alla aktörer inom e-hälsa.

6.2 Uppgiftsskydd

6.2.1 Äganderätt till data och dataskydd är centrala frågor för medborgare/patienter och utgör en grundläggande rättighet som måste respekteras. Medborgaren/patienten måste ha rätt att fritt förfoga över sina uppgifter. För insamling och användning av uppgifter krävs ett fritt, informerat och permanent samtycke från medborgarnas sida. Ett erkännande av den faktiska rätten till portabilitet och utveckling av lösningar av typen "Blue Button" ⁽⁴⁾ krävs dessutom för att göra information om enskilda personers historik tillgänglig.

6.2.2 Den allmänna dataskyddsförordningen, som träder i kraft den 25 maj 2018, reglerar denna fråga på EU-nivå. Världsläkarorganisationens förklaring om etiska överväganden i fråga om hälsodatabaser och biobanker (TaipeideklARATIONEN) bör också tas i beaktande.

6.3 Stora förändringar inom hälso- och sjukförsäkringarna

6.3.1 Digitaliseringen pågår på försäkringsområdet. Inledningsvis har den varit begränsad till elektronisk information och jämförelser (jämförelseverktyg, anmälan online etc.) eller kopplad till elektroniska medicinsk-administrativa formulär, men den kommer att gå långt bortom dessa transaktionsrelaterade delar. De nya kvantifieringsmetoderna, som blivit kända under begreppet "stordata", kommer att förändra försäkringssektorns ekonomiska modell radikalt, och nya produkter kommer att dyka upp.

6.3.2 Denna vändpunkt har naturligtvis en stor inverkan på

- yrken med anknytning till produktion, lagring, tillhandahållande, behandling och omvandling av uppgifter med hjälp av algoritmer, med ett stort mervärde i fråga om information,
- patientstatus, eftersom patienten ur hälso- och sjukvårdspersonalens synvinkel blir en aktör när det gäller den egna hälsan och inte längre kommer att stå i beroendeställning till personalen.

6.3.3 I framtiden, allteftersom teknik och hälsoapplikationer utvecklas, kommer alla människor att kunna "objektivera" sin fysiska aktivitet, sin kost, samspelet med andra etc., kanske till och med alla faktorer som påverkar hälsan.

6.3.4 Användningen av stordata när det gäller enskilda personer skulle kunna innebära en övergång från en modell med täckning och spridning av risker till en modell som täcker beteenden och gör försäkringsutbudet mer individuellt, vilket skulle leda till en hyperindividualisering. Samtidigt som vinstdrivna privata försäkringsgivare verkar kunna positionera sig ganska naturligt på denna nya marknad kan utvecklingen bli mer komplicerad för ömsesidiga försäkringskassor och offentliga sjukförsäkringskassor, vilkas grundläggande uppdrag skulle utsättas för spänningar.

⁽⁴⁾ Presentation av initiativet Blue Button: Blue Button lanserades år 2010 av de amerikanska myndigheterna för att skapa en plattform för uppföljning, kontroll och nedladdning av amerikanska veteraners personliga hälsouppgifter. Systemet gör det möjligt för dem att få tillgång till sina patientjournaler, uppgifter om sin sjukvårdsförsäkring och sin sjukdomshistorik (allergier, medicinska analyser etc.) och att ladda ned dessa. Källa: <http://www.va.gov/bluebutton/>

6.3.5 Sjukförsäkringsförvaltare går i sin tur in i en sårbar fas på grund av denna utveckling, eftersom de befinner sig i skärningspunkten för ett helt multidimensionellt ekosystem som utgörs av företag, läkare, regeringar, tillsynsmyndigheter, investerare och patienter.

6.3.6 Sjukförsäkringsförvaltare är tvungna att hantera en betydande tröghet till följd av en mycket sträng reglering av känsliga hälsouppgifter, den medicinska sektorns och sjukhussektorns komplexa funktionsätt och finansiering, en värdekedja (medlemskap, inkassering av avgifter, beviljande av förmåner etc.) som är ganska rigid och inte särskilt reaktiv, en alltmer strikt reglering av försäkringsprodukter och ibland till och med korporativism inom vårdröken.

6.3.7 Alla sjukförsäkringsförvaltare har dock inte (eller inte längre) samma ekonomiska kapacitet, och det egna kapital som krävs för denna verksamhet framstår alltmer som ett hinder för deras utveckling. It-jättarnas ekonomiska styrka gör det möjligt för dem att direkt investera i vad de ser som en marknad.

6.3.8 Trots en bättre kunskap om individuella hälsorisker måste den kollektiva och solidariska karaktären i våra hälso- och sjukvårdssystem upprätthållas. Det är genom samverkan mellan den enskildes medlemskap och det kollektiva skyddet mot alla hälsorisker som våra hälso- och sjukvårdssystem har uppnått de bästa resultaten.

6.4 Anpassning av ersättningsmekanismerna

6.4.1 Det finns för närvarande endast få exempel på ekonomisk ersättning (återbetalning) för användning av mobilapplikationer inom ramen för en persons vårdförlopp. Ett av de största hindren för närvarande är just avsaknaden av adekvata ersättningsmodeller som tar hänsyn till den nya tekniken.

6.4.2 Dels finns den klassiska modellen med statliga ingripanden, där ersättningen sköts av nationella institutioner och myndigheter som fattar beslut om ersättningsgilla mobila hälsotjänster⁽⁵⁾, men det finns också initiativ som tagits av aktörerna i sjukförsäkringssystemen, däribland de ömsesidiga försäkringskassorna⁽⁶⁾.

6.4.3 Det finns även innovativa system för ersättning, exempelvis stimulansprogram och program för förebyggande, som är mer inriktade på förebyggande åtgärder än medicinsk behandling.

6.5 Nya utmaningar för hälso- och sjukvårdsorganisationerna

6.5.1 Både offentliga och privata organisationer som förvaltar obligatoriska sjukförsäkringar (t.ex. ömsesidiga försäkringskassor), kommer att påverkas i stor utsträckning, och deras framtida utmaningar kommer att bestå i

- att ta fram mekanismer för förebyggande åtgärder, diagnoser och uppföljning av anpassade och individualiserade behandlingar, och att ta fram individanpassade lösningar och behandlingar innan risker uppstår, inom ramen för principerna om riskspridning, och samtidigt bibehålla sin traditionella funktion, dvs. att ge människor som blir sjuka tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster,
- att matcha utbudet av hälsotjänster med patienternas föränderliga behov,
- att stödja patienterna och samtidigt undvika risken för stigmatisering och skuldbeläggning: de ömsesidiga försäkringskassorna har redan en viktig roll när det gäller förebyggande åtgärder, uppföljning av vården och uppföljning av patienter, och denna roll bör även utvidgas till offentliga sjukförsäkringsorgan,
- att bekämpa sociala skillnader på hälsoområdet, som kan uppstå till följd av den digitala klyftan, genom att öka kompetensnivån (i synnerhet genom att stärka färdigheter),

⁽⁵⁾ Frankrike har tagit ett steg framåt genom att införa Diabeo, efter yttrandet från den nationella kommissionen för utvärdering av medicintekniska produkter och hälsoteknik. Lösningen Diabeo är en programvara som är kopplad till medicinsk fjärrövervakning och ett tekniskt stöd för utbildning i hur programvaran fungerar. Programvaran Diabeo syftar till att hjälpa patienten med den dagliga beräkningen av doser av långtidsverkande och snabbverkande insulin, utifrån mål som fastställts i förväg av den förskrivande läkaren. Den finns tillgänglig för patienten via en applikation för mobilterminaler (smarta telefoner eller surfplattor) och via en webbportal.

⁽⁶⁾ Vivoptim har tagits fram av en fransk ömsesidig försäkringskassa (MGEN) och introducerats i Belgien via en belgisk ömsesidig försäkringskassa (Solidaris). Det är ett originellt e-hälsoprogram som syftar till att förebygga och hantera kardiovaskulära risker och erbjuder en rad individanpassade tjänster, med hjälp av digitala verktyg och uppkopplade enheter. Det erbjuder tre stödprogram och 13 förebyggande program som är anpassade till varje användares situation, förväntningar och behov, från förebyggande för personer i god hälsa till hantering av kroniska sjukdomar.

- att minska riskbeteenden och kontrollera att människor följer hälso- och sjukvårdspersonalens föreskrifter; det är absolut nödvändigt att hitta effektiva verktyg som tillgodoser behoven,
- att främja medlemmarnas livskvalitet; denna utmaning anknyter även till mål som rör ekonomi och riskhantering och, följaktligen, hälso- och sjukvårdskostnader,
- att samordna den elektroniska hanteringen av patientjournaler och förbindelserna med vårdgivare, bl.a. med digitalisering av vårdintyg, elektroniska patientjournaler, elektroniska hälsokort etc.,
- att anpassa ersättningen till hälso- och sjukvårdspersonalens nya former av vård och uppföljning av patienter,
- att bli en tillförlitlig tredje part när det gäller användning och hantering av dataflöden och insamling av hälsouppgifter, mot bakgrund av att det finns risk för att dessa data används utan tillstånd för kommersiella ändamål.

6.5.2 Ömsesidiga försäkringskassor, som har varit föregångare på sjukförsäkringsområdet, kan framdeles ha som mål att garantera ett kontinuerligt och individanpassat stöd till alla sina medlemmar. Oavsett om det är i de produkter/tjänster som de erbjuder eller via stöd till enskilda individer som försöker uppnå god hälsa eller under vårdförloppet bör de ömsesidiga sjukförsäkringskassorna ha möjlighet att vara närvarande, oavsett vilken kommunikationskanal som används, i sina medlemmars liv, och att erbjuda dem ett svar som motsvarar deras behov.

7. Omvälvande digitala företags effekter på hälso- och sjukvårdssjukförsäkringen och samhället

7.1 Samtliga ovannämnda aspekter vittnar om hur komplexa de digitala utmaningarna på hälso- och sjukvårdsområdet är, men de nya webbaktörerna kommer likväl att utsätta våra sjukförsäkringssystem för ett ekonomiskt maktövertagande.

7.2 Denna stora förändring möjliggörs av framväxten av sensorer, som blivit ekonomiskt tillgängliga och tekniskt "tillförlitliga", men även och särskilt genom kapaciteten att centralisera och analysera data via en smart telefon eller ett webbgränssnitt. Ett ekosystem för mobilapplikationer har därför utvecklats, med fokus på principen om mål, gemenskap och "spelifiering". Det gör det numera möjligt för tillverkare av mobila miljöer att fastställa standarder för hantering av hälsouppgifter, via sina särskilda tjänster⁽⁷⁾.

7.3 Det finns en risk för att "GAFAMA" (Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft och Alibaba)⁽⁸⁾ och andra framtida företag kommer att ta kontrollen över denna nya form av hälso- och sjukvård som alltmer förlitar sig på informationsteknik och dekryptering av den. Detta är ju den verksamhet som den digitala ekonomins ledare bedriver, som de använder för att ta kontrollen över ekosystem i alla sektorer.

7.4 Dessa plattformars styrka är att de baserar sin utvecklingsmodell på ett storskaligt tillhandahållande av en uppkopplad produkt eller tjänst till befolkningen, som ger tillgång till en stor mängd uppgifter som omsätts i pengar. Detta gör det möjligt att erbjuda ett stort antal kostnadsfria tjänster som garanterar många användare och skapar en god cirkel där alla anstränger sig för att behålla konsumenten i ett så stängt ekosystem som möjligt. De marginella kostnaderna för att tillhandahålla tjänsterna är nästan obefintliga, och webbens ekonomiska modell främjar därför på ett naturligt sätt de största aktörerna som lägger beslag på en stor del av det värde som skapas och således har tillgång till en enorm investeringskapacitet.

7.5 Det finns en risk att enbart "GAFAMA" har möjlighet att dra fördel av dessa uppgifter som sprids kostnadsfritt, genom att samköra dem med alla andra uppgifter som de samlar in på annat håll om enskilda personers beteende. Med tanke på de nuvarande och framtida it-jättarna är det viktigt att bevara de europeiska medborgarnas samt regeringarnas och institutionernas (särskilt institutioner för socialt skydd) suveränitet när det gäller identifiering, insamling och användning av hälsodata ur ett rättsligt och etiskt perspektiv.

⁽⁷⁾ Marknadsstrukturen för appbutiker delas framför allt mellan de fem största appbutikerna (90 % av nedladdningarna: Play [Android], App Store [Apple], Windows Phone Store [Microsoft], App World [BlackBerry] och Ovi [Nokia]).

⁽⁸⁾ Marknadsgiganterna, "GAFAMA" (Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft och Alibaba), har som mål att uppnå monopolställning inom mobil hälsoövervakning. Hälso- och sjukvårdssektorn domineras fullständigt av dessa multinationella bolag, som ser potential för ekonomisk tillväxt där.

7.6 Mervärdet av denna information, särskilt på hälsoområdet, fångas då upp och kontrolleras av dessa plattformar, och inte längre av producenter inom ramen för hälso- och sjukvårdssystemet. Det återstår bara att göra informationen tillgänglig för "dem som efterfrågar den" och som kommer att kunna använda den.

7.7 Att behandla dataskydd genom de s.k. "5 V" (*Volume* [volym], *Variety* [variation], *Velocity* [hastighet], *Veracity* [trovärdighet] och *Values* [värden]) motsvarar även ett ekonomiskt värde som kräver en rättslig ram som utvecklas och anknyter till hela ekosystemet (med flera berörda parter) i syfte att undvika all exploatering för enbart kommersiella ändamål.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Analys av insyn i samt metod och resurser för konsekvensbedömningar och utvärderingar som kommissionen genomför för att förbättra EU-lagstiftningens kvalitet

(yttrande på eget initiativ)

(2017/C 434/02)

Föredragande: **Denis MEYNENT**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	26.1.2017
Rättslig grund	Artikel 29.2 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig facksektion	Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	5.9.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	142/0/5

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén påminner om att Refit-programmets⁽¹⁾ primära syfte är att förbättra kvaliteten och effektiviteten i EU:s lagstiftning, och att åstadkomma enkla, begripliga och konsekventa bestämmelser som inte strider mot de redan fastställda strategiska målen för EU:s politik eller försämrar skyddet för medborgarna, konsumenterna, arbetstagarna och den sociala dialogen eller miljön⁽²⁾. EU:s lagstiftning är en viktig integrationsfaktor. Väl anpassad borgar den för skydd, främjande av EU-lagstiftningen och rättssäkerhet för alla europeiska aktörer och medborgare⁽³⁾.

1.2 Trots de framsteg som har uppnåtts hittills, i synnerhet som ett resultat av arbetet i nämnden för lagstiftningskontroll, skulle kommittén gärna se att det europeiska ekosystemet för konsekvensbedömningar vidareutvecklades för att höja deras kvalitet och främja det civila samhällets deltagande i utformningen och genomförandet av lagstiftningen.

1.3 Det är därför särskilt viktigt att

- kravspecifikationerna för preliminära eller kompletterande studier är öppna för insyn, tillgängliga och pluralistiska, och leder till att alternativa scenarier formuleras som tydligt visar de verkliga effekterna av de möjliga alternativen,
- ett europeiskt register över konsekvensbedömningar, samt alla relevanta uppgifter som finns tillgängliga (vetenskapliga, statistiska osv.), inbegripet de berörda parternas synpunkter, är lätt åtkomliga och tillgängliga på andra EU-språk, särskilt sammanfattningarna av konsekvensbedömningarna,
- säkerställa att konsekvensbedömningarna av alla lagstiftningsförslag är väl avvägda genom att se till att de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna beaktas i tillräcklig utsträckning, liksom de små och medelstora företagen och mikroföretagen.

⁽¹⁾ Förkortningen avser programmet om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat.

⁽²⁾ EUT C 303, 19.8.2016, s. 45.

⁽³⁾ EUT C 303, 19.8.2016, s. 45.

1.4 Kommittén förespråkar en kvalitativ metod som likställs med den kvantitativa analysen och som tar hänsyn till forskning om de förväntade fördelarna med lagstiftningen.

1.5 Kommittén uppmanar kommissionen att vara fortsatt vaksam för att säkerställa att minskningen av den administrativa bördan och regelbördan inte påverkar effektiviteten och den övergripande kvaliteten i EU:s politiska åtgärder, särskilt inom social- och miljöpolitiken, konsumentskyddet och politiken för små och medelstora företag och mikroföretag.

1.6 Med avseende på konsekvensbedömningarna hoppas kommittén slutligen på följande:

- Att Europaparlamentet, rådet och kommissionen följer en enhetlig metod för konsekvensbedömning som kan delas med de rådgivande organen, i syfte att underlätta arbetet i de respektive institutionerna och göra det möjligt att formulera ändringsförslag och yttranden.
- Att kommitténs roll i övervakningen av kvaliteten stärks genom att den får möjlighet att utvärdera vissa konsekvensbedömningar ur metodologisk synvinkel och med beaktande av de sociala, miljömässiga och territoriella dimensionerna. I detta sammanhang betonar kommittén att artikel 9 i EUF-fördraget bör beaktas systematiskt i konkreta termer.
- Att regelbundna diskussioner äger rum med nämnden för lagstiftningskontroll om metoder för konsekvensbedömning och god praxis, särskilt i fråga om sysselsättning eller territoriell sammanhållning eller frågor som påverkar små och medelstora företag och mikroföretag.

2. Inledning

2.1 En konsekvensbedömning är en kontinuerlig och kritisk analys av positiva och negativa effekter av planerad EU-lagstiftning på det ekonomiska, sociala och miljömässiga området. Femton år efter det att konsekvensbedömningarna lanserades har de blivit en hörnsten i EU:s agenda för bättre lagstiftning.

2.2 Systemet för konsekvensbedömning kommer in i ett mycket tidigt skede i den politiska processen. Alla nya initiativ som kan få ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenser föregås av en konsekvensbedömning. En utvärdering av och kontroll av ändamålsenligheten i unionens befintliga lagstiftning och politik utförs också regelbundet. I den inledande konsekvensbedömningen redovisas huvudlinjerna i konsekvensbedömningen genom en översikt över de olika alternativen (från oförändrat läge till fullständig harmonisering). Därefter kommer den egentliga konsekvensbedömningen. Utkastet granskas av nämnden för lagstiftningskontroll. När lagstiftningen har genomförts utvärderas dess ändamålsenlighet, effektivitet, relevans och mervärde för EU. Nämnden för lagstiftningskontroll granskar därefter de tyngsta utvärderingarna av EU:s lagstiftning. "Bättre lagstiftning" är alltså något som beaktas i alla skeden av förfarandet. Förfarandet blir allt öppnare för intressenter i alla skeden genom olika samrådsmekanismer.

2.3 Det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning från maj 2015⁽⁴⁾ återspeglar de tre institutionernas gemensamma ståndpunkt i fråga om konsekvensbedömningarna. Mot bakgrund av de framsteg som gjorts vill kommittén lyfta fram två centrala lärdomar:

- Det finns ingen gemensam metod: Varje institution svarar för att ta fram sin egen utvärderingsmetod, även om kommissionens konsekvensbedömning fortfarande ska ligga till grund för arbetet för att säkerställa en enhetlig strategi.
- Rådet och Europaparlamentet har åtagit sig att vid behov utföra en konsekvensbedömning innan de lägger fram förslag till "betydande" ändringar.

⁽⁴⁾ Det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning, EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

2.4 Nämnden för lagstiftningskontroll inrättades i maj 2015, men blev inte fulltalig förrän nästan två år senare. Nämnden har utökade befogenheter och ett brett ansvar som innefattar kvalitetsgranskning av utkast till konsekvensbedömningar, granskning av ändamålsenligheten och större utvärderingar av EU:s befintliga lagstiftning⁽⁵⁾. Professionaliseringen av nämnden för lagstiftningskontroll har minskat risken för att man inte beaktar sociala och miljömässiga effekter. Nämnden för lagstiftningskontroll granskade 60 konsekvensbedömningar år 2016, varav 25 (dvs. 42 %) först fick ett negativt utlåtande som innebar att upphovsmännen måste lämna in en ny konsekvensbedömning till nämnden. För närvarande begränsar EESK sina yttranden till konsekvensbedömningen. I framtiden kan kommittén eventuellt granska hur lagstiftningsförslaget återspeglar och beaktar konsekvensbedömningen.

3. Utvärdering av konsekvensbedömningsprocessen

3.1 En flerdimensionell konsekvensbedömning

3.1.1 Konsekvensbedömningen bygger på en uppsättning kriterier och tester, särskilt i fråga om konsekvenserna avseende

- ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter,
- konsumenterna,
- små företag och mikroföretag,
- internationell handel och internationella investeringar,
- den administrativa bördan och regelbördan,
- subsidiariteten och proportionaliteten,
- den regionala och territoriella sammanhållningen.

3.1.2 I princip är kommissionens konsekvensbedömningar övergripande och omfattar för varje fall de viktigaste och mest relevanta ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna.

3.1.3 Under årens lopp har rådet och ibland Europaparlamentet begärt ytterligare kriterier:

- Test av konkurrenskraftens externa dimension ("konkurrenskraftssäkring").
- Test avseende respekten för de grundläggande rättigheterna.
- Test av förslagets förenlighet med den digitala ekonomin.
- Test avseende respekten för innovationsprincipen.

3.1.4 Dessa olika kriterier innebär att kommissionen ibland måste väga olika mål och intressen mot varandra: prioritetsordna kriterierna, besluta vilket kriterium som väger tyngst och har den avgörande betydelsen, göra politiska val med beaktande av konkurrerande kriterier:

- Subsidiaritet eller harmonisering?
- Konkurrenskraft eller socialt skydd och högkvalitativa arbetstillfällen?
- Försiktighetsprincipen eller innovationsprincipen? osv.

3.1.5 I den studie om kommissionens konsekvensbedömningssystem som genomfördes 2007 av *The Evaluation Partnership* (TEP)⁽⁶⁾, en privat brittisk konsult, rapporterades flera brister, särskilt i fråga om socialt skydd och miljöskydd. Enligt TEP berodde den låga kvaliteten i konsekvensbedömningarna på brister i tidsplaneringen, mekanismerna för att kontrollera bedömningarnas kvalitet och bristen på uppföljning och stöd i samband med konsekvensbedömningarna (utbildning, samordning, uppgifter som var ofullständiga eller saknades osv.). År 2010 konstaterade revisionsrätten att "kommissionens konsekvensbedömningsarbete i praktiken var ojämnt fördelat mellan de tre pelarna och mellan kostnader och nytta"⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ I årsrapporten för 2016 https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/regulatory-scrutiny-board_en#annual-reports

⁽⁶⁾ *The Evaluation Partnership Limited* (2007), http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/key_docs_en.htm

⁽⁷⁾ "Konsekvensbedömningar vid EU:s institutioner: är de ett stöd i beslutsfattandet?", särskild rapport nr 3/2010, punkt 64, s. 36.

3.1.6 I sammanhanget upprepar kommittén sin begäran om att artikel 9 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt⁽⁸⁾ bör användas systematiskt som grund för utvärderingsarbetet⁽⁹⁾.

3.2 Verktygslådan för bättre lagstiftning⁽¹⁰⁾ med avseende på social trygghet och sysselsättning

3.2.1 Kommissionens meddelande⁽¹¹⁾ av den 19 maj 2015 om bättre lagstiftning innehöll en ”verktygslåda”. Den tillhandahåller en detaljerad vägledning för konsekvensbedömning i form av 59 instrument (verktyg, kriterier, tester osv.) som syftar till att underlätta arbetet för både kommissionen och de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna.

3.2.2 Av de 59 instrumenten är två av särskilt intresse för EESK: verktygen nr 7 (*”requirements for social partner initiatives” – krav rörande initiativ från arbetsmarknadens parter*) och nr 25 (*”employment, working conditions, income distribution and inequality” – sysselsättning, arbetsvillkor, inkomstfördelning och ojämlikhet*).

3.2.3 Dessa verktyg är i själva verket snarare en vägledande förteckning över de frågor som ska ställas när det rör sig om initiativ som skulle kunna få sociala eller sysselsättningsrelaterade konsekvenser. Frågorna är allmänna, neutrala och föga engagerande. I verktyg nr 25 ställs bl.a. följande frågor:

- Leder alternativet till direkt skapande av arbetstillfällen eller förlust av arbetstillfällen inom vissa sektorer, yrken, kompetensnivåer, regioner eller länder (eller en kombination av dessa) med konsekvenser för vissa samhällsgrupper och/eller andra grupper? Vilka?
- Påverkar alternativet direkt eller indirekt anställningsskyddet, särskilt anställningsavtalens kvalitet, risken för odeklarerat arbete eller falskt egenföretagande?
- Kommer alternativet att få konsekvenser för ojämlikheten och fördelningen av inkomster och välbefinnande i unionen eller i någon av dess delar?

3.2.4 Frågorna syftar ofta till att man ska beskriva en rad möjliga negativa och positiva effekter. De uppmuntrar sällan till djupare analyser vad gäller i synnerhet sysselsättningens kvalitet eller omfattning.

3.2.5 Dessutom tycks de sociala och miljömässiga kriterierna i vissa fall inte ha tagits upp systematiskt och i detalj i kommissionens konsekvensbedömningar under flera år⁽¹²⁾, även om kommissionen har anfört att den tar hänsyn till de sociala konsekvenserna i 70 % av konsekvensbedömningarna och till miljöpåverkan i 45 % av fallen.

3.3 Kommissionens metod bör förtydligas

3.3.1 Kommissionens generaldirektorat ansvarar för de analysmetoder och modeller som kommissionens avdelningar använder när de utarbetar sina lagstiftningsförslag. I de flesta fall genomför generaldirektoraten konsekvensbedömningarna internt med användning av riktlinjerna för konsekvensbedömningar⁽¹³⁾ och ”verktygslådan”. I vissa fall utnyttjar det berörda generaldirektoratet en extern konsult som väljs ut på grundval av ett öppet och transparent förfarande för att närmare undersöka ett särskilt led i konsekvensbedömningen.

3.3.2 Av alla de 59 verktyg som finns i verktygslådan är det endast två eller tre som tycks kunna användas för att vägleda beslut när det gäller sysselsättningens kvalitet, socialt skydd, ersättningsnivåer osv. Detta är helt klart ett område där verktygslådan bör förbättras.

⁽⁸⁾ I artikel 9 i EUF-fördraget fastställs följande: ”Vid fastställandet och genomförandet av sin politik och verksamhet ska unionen beakta de krav som är förknippade med främjandet av hög sysselsättning, garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utestängning samt en hög utbildningsnivå och en hög hälsoskyddsnivå för människor.”

⁽⁹⁾ EUT C 24, 28.1.2012, s. 29.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/toc_tool_en.htm

⁽¹¹⁾ *Better regulation Guidelines*, SWD(2015) 111, 19 maj 2015.

⁽¹²⁾ Renda A., Schrefler L., Luchetta G. och Zavatta R. (2013), *Assessing the costs and benefits of regulation*. Studie genomförd av Ceps – Economisti Associati för Europeiska kommissionen.

http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/commission_guidelines/docs/131210_cba_study_sg_final.pdf, citerad av Isabelle Schömann i *EU Refit machinery “cutting red tape” at the cost of the acquis communautaire*, i *Policy brief 5/2015*, ETUI, 2015.

⁽¹³⁾ Kommissionens riktlinjer för konsekvensbedömning och annat material på området finns tillgängliga på http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/index_sv.htm

3.4 Förskjuts konsekvensbedömningarna gradvis mot kostnadsminskning?

3.4.1 Kvantifiering av administrativa bördor och regelbördor

3.4.1.1 Refit-programmet syftar till att kartlägga onödiga bördor, bristande konsekvens eller verkningslösa åtgärder och att vidta de åtgärder som krävs för att avhjälpa situationen. Inom ramen för Refit-programmet genomfördes 2013 en kartläggning av EU:s samlade lagstiftning.

3.4.1.2 Rådet (konkurrenskraft) har uppmanat kommissionen att utarbeta och fastställa minskningsmål inom särskilt betungande områden, särskilt för små och medelstora företag ⁽¹⁴⁾.

3.4.1.3 Den 26 maj 2016 välkomnade rådet (konkurrenskraft) också "kommissionens åtagande i det interinstitutionella avtalet att ytterligare kvantifiera sina insatser för att förenkla och minska den administrativa bördan, lägga fram en årlig undersökning av bördorna och att, där så är möjligt, kvantifiera minskningen av regelbördan eller den möjlighet till besparingar som enskilda förslag eller rättsakter för med sig" ⁽¹⁵⁾.

3.4.2 Kommittén uppmanar kommissionen att vara fortsatt vaksam för att säkerställa att minskningen av regelbördan inte påverkar effektiviteten och den övergripande kvaliteten i EU:s politiska åtgärder, särskilt inom social- och miljöpolitiken, konsumentskyddet och politiken för små och medelstora företag och mikroföretag.

4. Förslag och rekommendationer

4.1 Trots de framsteg som redan gjorts behöver det europeiska ekosystemet för konsekvensbedömningar vidareutvecklas. Vi föreslår sju områden som kan förbättras för att höja konsekvensbedömningarnas kvalitet och främja det civila samhället deltagande i utformningen och genomförandet av lagstiftningen.

4.2 Kravspecifikationer för studier inom ramen för konsekvensbedömningar som är öppna för insyn, tillgängliga och pluralistiska

4.2.1 EESK uppmanar kommissionen att tydligare ange vilken metod som använts för att beräkna initiativens inverkan samt granskningens omfattning och eventuella begränsningar (geografiskt område, målgrupper osv.).

4.2.2 Om betydande avsnitt eller delar av konsekvensbedömningen har lagts ut på entreprenad anser kommittén att namnet på den som vann upphandlingen bör offentliggöras.

4.2.3 Det är viktigt att kravspecifikationerna klart beskriver alternativa scenarier som visar de verkliga konsekvenserna av alla tänkbara alternativ, bl.a. när det gäller

- EU:s och dess företags konkurrenskraft,
- socialt skydd eller miljöskydd,
- mikroföretagens och de små företagens utveckling,
- jämställdheten,
- den territoriella sammanhållningen.

4.2.4 Det är viktigt att det förslag som slutligen förordas på bästa sätt kombinerar de olika aspekterna, med tanke på artikel 3.3 i EU-fördraget ⁽¹⁶⁾ och artikel 9 i EUF-fördraget ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Punkt 9 i rådets slutsatser om bättre lagstiftning för att stärka konkurrenskraften, dokument 8849/16 av den 18 maj 2016.

⁽¹⁵⁾ Punkt 7 i rådets slutsatser av den 26 maj 2016 om bättre lagstiftning för att stärka konkurrenskraften, dokument 8849/16 av den 18 maj 2016.

⁽¹⁶⁾ "Unionen ska upprätta en inre marknad. Unionen ska verka för en hållbar utveckling i Europa som bygger på välavvägd ekonomisk tillväxt och på prisstabilitet, på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas, samt på en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö. Den ska främja vetenskapliga och tekniska framsteg."

⁽¹⁷⁾ Se fotnot 6.

4.2.5 För att hjälpa medlagstiftarna att formulera ändringsförslag bör det i konsekvensbedömningen anges alternativ som t.ex. är mer gynnsamma för sysselsättningen, det sociala skyddet eller miljöskyddet, den territoriella sammanhållningen eller konsumentpolitiken.

4.3 Utvidgning av det europeiska registret över konsekvensbedömningar

4.3.1 Öppenhet är en förutsättning för ett gott styre. I registret⁽¹⁸⁾ över kommissionens dokument redovisas en förteckning över konsekvensbedömningar och motsvarande yttranden från nämnden för lagstiftningskontroll. Detta register är emellertid föga bekant för den breda allmänheten och det finns tillgängligt endast på engelska.

4.3.2 Kommittén uppmanar därför kommissionen att i samarbete med de förmedlande organisationerna vidta åtgärder för att öka kännedomen om denna webbplats, presentera de berörda parternas ståndpunkter och de relevanta undersökningarna, särskilt sammanfattningarna av konsekvensbedömningarna, och underlätta tillgång på övriga EU-språk.

4.4 Behovet av en kvalitativ metod

4.4.1 EESK skulle gärna se att den kvantitativa eller monetära metoden kompletterades med en likställd kvalitativ metod inriktad på den mänskliga dimensionen präglad av närhet, jämställdhet och kontakt med verkligheten. Bland skälen till att satsa på en kvalitativ metod finns bl.a. följande:

- Svårigheten att se effekterna på medellång och lång sikt för EU:s allmänna intresse. Det är svårt att mäta den verkliga utvecklingen i samhället eller för den hållbara utvecklingen med en kostnadsbaserad metod.
- Avsaknad av (tillförlitliga) uppgifter. Ekonometriska och kvantitativa metoder kan inte användas för att beräkna alla konsekvenser. Oftast kan de bara användas för att generalisera och aggregera uppgifter (ofta partiella och ofullständiga), utan att beakta information som inte kan mätas, t.ex. kvaliteten i den sociala dialogen, utvecklingen i fråga om socialt skydd, regional integrationsgrad, faktisk förekomst av otrygghet och utestängning osv.
- Icke-jämförbara uppgifter. Kvantitativa metoder skiljer sig åt i grunden. Stickproven, referensåren och de vetenskapliga uppgifterna varierar från metod till metod. Det är därför ofta svårt att göra jämförelser mellan metoderna och dra lämpliga lärdomar av det.
- Sekretess. Konfidentiella metoder bygger på partiella stickprov, undersökningar och opinionsundersökningar. På grund av sin karaktär utelämnar dessa metoder vissa konfidentiella uppgifter om de sociala förhållandena i ett företag, en industri eller en sektor.

4.4.2 Konsekvensbedömningarna bör i första hand alltid bygga på kostnadsnyttoanalys. Minskningen av antalet sjukdomar, störningar, föroreningar och olyckor kommer aldrig att kunna fastställas enbart på grundval av kvantitativa uppgifter. Rättvisare konkurrens, rättvis handel och bättre arbetsvillkor kommer inte att kunna fastställas på grundval av en kvantitativ analys. Det är mycket viktigt att kommissionen ger företräde åt kvalitativ analys, i samtliga berörda parter intresse.

4.5 Behovet av en enhetlig metod i forskningsmatrisen

4.5.1 Även om det i det interinstitutionella avtalet fastställs att varje institution ska kunna utveckla sina egna metoder föreslår kommittén en ingående diskussion i denna fråga, öppen även för kommittén, mellan parlamentet, rådet och kommissionen.

4.5.2 Det handlar inte så mycket om att föreslå en gemensam metod som att i förväg komma överens om enhetlig metodmatris, dvs. metodologiska grundbeståndsdelar, t.ex. fastställande av studiens omfattning, forskningsstrategi, val av verktyg, prioriterade alternativ osv.

4.5.3 På lång sikt är syftet att främja en dialog med avseende på de metodval som kommissionen förespråkar för att underlätta varje institutions arbete med ändringsförslag.

4.5.4 På så sätt skulle de förslag som kommittén formulerar i sammanhanget lättare kunna tas upp av medlagstiftarna.

⁽¹⁸⁾ Registret återfinns på kommissionens webbplats på följande adress: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia>

4.6 Målinriktad utvärdering av konsekvensbedömningarna från kommitténs sida

4.6.1 EESK har en enhet som sysslar med kvalitativ efterhandsutvärdering av EU-lagstiftningen inom vissa områden. I framtiden skulle denna enhet kunna stödja kommitténs ledamöter i deras arbete och även genomföra en analys av vissa konsekvensbedömningar, granska vissa metodfrågor och avge ett yttrande om hur de ekonomiska, sociala, miljömässiga eller territoriella dimensionerna beaktats. Detta skulle också underlätta utarbetandet av eventuella rådgivande yttranden från EESK om de förslag till lagstiftning som dessa konsekvensbedömningar rörde.

4.6.2 En regelbunden dialog mellan EESK och kommissionen bör inrättas om samråd och konsekvensbedömningar.

4.7 Samarbete mellan EESK och nämnden för lagstiftningskontroll

4.7.1 Man bör överväga former för ett informellt men regelbundet samarbete mellan nämnden för lagstiftningskontroll och kommittén.

4.7.2 Utöver informella diskussioner och tillfälligt samarbete är det viktigt att främja dynamiskt samarbete med kommittén i två riktningar:

- Regelbundna diskussioner om metoder för konsekvensbedömning och god praxis, om frågan om väsentliga ändringar av kommissionens förslag samt om en förenkling och minskning av regelbördan.
- Lämplig information till kommittén i ett tidigt skede om alla kommissionsinitiativ som i fråga om konsekvensbedömningen på ett betydande sätt rör sociala frågor, sysselsättning, miljö och territoriell sammanhållning. I detta syfte bör kommittén finnas med bland mottagarna av kommissionens inledande konsekvensbedömningar och av dess konsekvensbedömningar.

4.7.3 Kommittén kommer å sin sida att i förekommande fall utarbeta en sammanfattning av sina viktigaste rekommendationer i fråga om tillämpningsområdet för den egentliga konsekvensbedömningen och vidarebefordra alla andra uppgifter och all information som kan vara av betydelse för kommissionens arbete med konsekvensbedömningen och för den granskning som nämnden för lagstiftningskontroll genomför i sammanhanget.

4.7.4 Kommittén kommer också att vidarebefordra sin efterhandsutvärdering av genomförandet och tillämpningen av lagstiftningen.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Ett skattesystem som främjar sund konkurrens och ekonomisk tillväxt**(yttrande på eget initiativ)**

(2017/C 434/03)

Föredragande: **Petru Sorin DANDEA**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	26.1.2017
Rättslig grund	Artikel 29.2 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig facksektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande av facksektionen	7.9.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	149/6/18

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Den aggressiva skatteplanering som vissa företag ägnar sig åt leder, tillsammans med skatteflykt, till stora intäktsförluster för medlemstaternas budgetar. EESK uppmanar medlemsstaterna att göra mer för att bekämpa denna mycket skadliga företeelse genom att snarast möjligt införa nödvändiga skattebestämmelser.

1.2 Kommittén är medveten om att ansträngningarna för att bekämpa aggressiv skatteplanering endast kan ge resultat om de genomförs på global nivå och rekommenderar kommissionen och medlemsstaterna att fortsätta och intensifiera förhandlingarna inom internationella organisationer som OECD och G20 för att utarbeta verkningfulla bestämmelser mot skatteflykt.

1.3 EESK välkomnar rådets beslut om att godkänna de kriterier som kommissionen föreslagit för kartläggning av jurisdiktioner som är kända som skatteparadis. Kommittén anser att denna åtgärd endast utgör ett viktigt steg i kampen mot aggressiv skatteplanering i den mån som förteckningen kompletteras med sanktioner mot dessa jurisdiktioner, och mot företag som fortsätter att använda sig av aggressiv skatteplanering inom sin finansiella verksamhet. Sanktionerna skulle kunna innebära ett förbud mot att dessa företag får tillgång till offentliga medel.

1.4 EESK uppmanar medlemsstaterna att undvika att fortsatt främja skattekonkurrens genom användning av flera skattebeslut som inte är berättigade utifrån transaktionernas ekonomiska substans, och som på ett oerättigt sätt gynnar vissa företag framför deras konkurrenter.

1.5 EESK anser att harmoniseringen och förenklingen av skattebestämmelserna bör vara en prioritering för medlemsstaterna. Dessutom bör harmoniseringsinsatserna kompletteras av ett fullständigt avskaffande av skattemässiga hinder.

1.6 Den förskjutning av skattebördan mot kapital på arbetsmarknaden som globaliseringen har gett upphov till har lett till ökade arbetskraftskostnader och fördjupade klyftor. EESK rekommenderar att medlemsstaterna, vid genomförandet av skattereformer, överväger en förskjutning av skattebördan från arbete mot det finansiella området eller mot skadlig verksamhet på miljöområdet.

1.7 EESK föreslår att den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen utvidgas till att omfatta den inre marknaden och till och med ett större område. Detta skulle medföra ett mer förutsägbart och företagsvänligt skattesystem, och minska efterlevnadskostnaderna för gränsöverskridande investeringar.

1.8 Kommittén anser att formeln för fördelning av den beskattningsbara vinsten, som en del av de konsolideringsåtgärder som den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen innebär, i största möjliga mån bör grunda sig på principen om beskattning av vinsten där den genereras. På så sätt skulle man lättare uppnå den enighet som krävs för att anta detta system. Om de nyligen införda EU-åtgärderna för att bekämpa skatteflykt inte leder till några resultat och den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen inte uppnår sina mål skulle en lägsta bolagsskattesats kunna övervägas för att undvika en kapploppning mot botten.

1.9 När det gäller EU:s egna budgetmedel rekommenderar EESK att medlemsstaterna söker lösningar för att genomföra rekommendationerna från högnivågruppen om egna medel. En ökning av EU:s egna medel kommer att möjliggöra ett starkare stöd för utvecklings- och sammanhållningspolitiken i medlemsstaterna.

1.10 Den gemensamma valutan förblir en av EU:s mest remarkabla landvinningar. På grund av det fragmenterade europeiska skattesystemet har den dock inte nått sin fulla potential. EESK hänvisar till sitt förslag om att införa en "skatteorm" som liknar "valutaormen" ⁽¹⁾ från tiden före införandet av den gemensamma valutan. Kommittén anser att den inledningsvis skulle kunna omfatta de tre typer av skatteintäkter som utgör 90 % av medlemsstaternas budgetintäkter: moms, inkomstskatt och socialförsäkringsavgifter.

1.11 EESK anser att ansträngningarna för att harmonisera bestämmelserna ⁽²⁾ om fastställandet av skattebaser för de viktigaste skatterna skulle kunna stödjas bättre om det infördes ett system med omröstning med kvalificerad majoritet på området direkt beskattning. Snabbare framsteg skulle kunna göras inom skattepolitiken, vilket skulle ha positiva effekter för den inre marknaden och skapa en avsevärd tillväxtpotential, med tanke på att ett harmoniserat system avsevärt skulle minska företagens efterlevnadskostnader och ge upphov till ett mer förutsägbart skattesystem i EU.

2. Bakgrund

2.1 Beskattning är av grundläggande betydelse för kampen för social rättvisa och en rättvis ekonomi. Därför har skatten också en social, jämställdhetsrelaterad och generationsöverskridande dimension. De statliga myndigheterna inkasserar intäkter för att ha tillräckliga medel för en hållbar finansiering av de sociala skydds- och trygghetsystem och de offentliga tjänster som medborgarna och företagen drar nytta av. Samtidigt är beskattningen ett centralt verktyg för att åstadkomma en mer jämlik fördelning av intäkter och förmögenheter i samhället, och därigenom minska de sociala klyftorna.

2.2 Skattebedrägeri och skatteflykt, men även skatteundandragande med hjälp av aggressiv skatteplanering, som tillämpas av vissa stora företag med gränsöverskridande verksamhet, och verksamhet på svarta marknaden leder till att de växande klyftor som skapats av den ekonomiska krisen och åtstramningsprogrammen fördjupas ytterligare, vilket är mycket farligt. Även de mest konservativa beräkningarna av de ekonomiska förluster som medlemsstaterna lider på grund av urholkning av skattebasen och överföring av vinster uppgår till hundratals miljarder euro.

2.3 Globaliseringen har gett upphov till snabbare och större kapitalrörelser. Tendensen att flytta kapital till områden där det kan växa snabbare, på grund av förmånligare skattebestämmelser, har skapat problem för regeringarna som i utformningen av finanspolitiken har nödgats ta större hänsyn till dessa internationella kapitalrörelser, än till sina egna nationella ekonomiska och sociala prioriteringar.

2.4 Under senare år har den skattekonkurrens som medlemsstaterna ägnar sig åt ⁽³⁾ lett till en permanent förlust av skatteinkomster, vilket påverkat finansieringen av ett antal centrala offentliga tjänster, men också till en minskning av de offentliga investeringarna som är en av de viktigaste tillväxtmotorerna. Lägre skatt kan på kort sikt ge vissa fördelar för stater som på detta sätt ägnar sig åt skattekonkurrens, men minskningen av budgetintäkter har på lång sikt visat sig vara negativ för den ekonomiska tillväxten i allmänhet ⁽⁴⁾. Medlemsstaterna främjar skattekonkurrens genom ett flertal undantag från konsumtions- eller inkomstskatt och genom skattebeslut som gynnar multinationella företag.

⁽¹⁾ EUT C 230, 14.7.2015, s. 24, punkt 1.11.

⁽²⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 34, punkterna 3.4 och 3.6.

⁽³⁾ *Business and Economics Research Journal*, volym 6 nummer 2, 2015, s. 52–53.

⁽⁴⁾ COM(2009) 201 final, s. 5.

2.5 Skattebestämmelserna i EU är för närvarande fragmenterade (praktiskt taget varje medlemsstat har ett eget skattesystem), vilket generellt gör medlemsstaterna mer sårbara för aggressiv skatteplanering. Detta kan leda till omfattande intäktsförluster för de nationella budgetarna. Den alltför stora skattemässiga fragmenteringen undergräver dessutom den inre marknaden och minskar EU:s konkurrenskraft gentemot sina främsta globala konkurrenter. En harmonisering av skattepolitiken på EU-nivå kan å ena sidan leda till ökade budgetintäkter i alla medlemsstater och å andra sidan skapa ett mer företagsvänligt klimat, genom att bestämmelserna förenklas och efterlevnadskostnaderna därigenom minskas. Harmoniseringen skulle täppa till kryphålen och åtgärda den bristande överensstämmelsen inom och mellan medlemsstaternas skattesystem.

2.6 Allmänheten har varit mycket upprörd efter de senaste årens skandaler i samband med ett antal mycket rika personers och multinationella företags skatteundandragande. I Panama Papers-, LuxLeaks- och Apple-skandalerna har det avslöjats finansiella transaktioner på tiotals eller till och med hundratals miljarder euro, som haft till specifikt syfte att undvika betalning av skatt i medlemsstaterna.

2.7 Ett avskaffandet av undantag inom konsumtions- och inkomstbeskattningen skulle, tillsammans med en ökad harmonisering av skattebaserna, leda till avsevärt större budgetintäkter och stimulera investeringarna på den inre marknaden. Det är väl känt att de höga efterlevnadskostnaderna begränsar små och medelstora företags tillgång och möjligheter till utveckling av gränsöverskridande investeringar.

2.8 Mot denna bakgrund har kommissionen, på rådets begäran, lagt fram en rad lagförslag som syftar till att avsevärt minska skatteflykten och den aggressiva skatteplaneringen, men också till att undvika dubbelbeskattning av företag i EU. Med tanke på att den direkta beskattningen fortfarande tillhör medlemsstaternas exklusiva behörighet har dock framstegen varit begränsade och enighet har inte uppnåtts i rådet om vissa av kommissionens förslag.

2.9 Till de viktigaste förslag som kommissionen lagt fram och som syftar till att bekämpa skatteflykt och aggressiv skatteplanering hör en förbättring av det automatiska informationsutbytet mellan nationella skattemyndigheter, införande av en allmän bestämmelse mot missbruk i bestämmelserna om företag, fastställande av en skyldighet att rapportera gjorda vinster och därmed sammanhängande betalda skatter på landsbasis (landsspecifik rapportering) för multinationella företag, samt återupptagande av projektet om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas. Dessutom har många åtgärder införts för att minska momsbedrägerierna och minska intäktsförlusterna med 15 % (mervärdesskattegapet).

2.10 Kommissionen har även deltagit aktivt i de förhandlingar som genomförts inom OECD, och som 2015 ledde till undertecknandet av BEPS-avtalet. Det är en standard som syftar till att införa striktare skattebestämmelser för gränsöverskridande transaktioner och särskilt till att bekämpa aggressiv skatteplanering. Medlemsstaterna håller på att genomföra de åtgärder som föreslås inom ramen för standarden och har även vidtagit ytterligare åtgärder på detta område.

3. Kommitténs förslag

3.1 *Kampen mot skatteflykt och aggressiv skatteplanering*

3.1.1 Den aggressiva skatteplanering som vissa företag använder sig av leder till stora intäktsförluster för medlemsstaternas budgetar. EESK anser att aggressiv skatteplanering urholkar skattebasen och därmed tvingar medlemsstaterna att höja skatterna. Därför är sådan skatteplanering oetisk och leder till kraftiga störningar på inre marknaden och till orättvisor gentemot skattebetalarna inom skattesystemen. Således betalar medborgare och små företag i många fall i absoluta tal mer i skatt än de stora företagen. Kommittén uppmanar medlemsstaterna att göra mer för att snarast möjligt införa bestämmelser som syftar till att bekämpa denna mycket skadliga företeelse.

3.1.2 Över hundra stater deltog i de OECD-förhandlingar som ledde till utarbetandet av den uppsättning åtgärder som ingår i BEPS-standarderna. Insatserna för att bekämpa skatteflykt och aggressiv skatteplanering kan inte lyckas helt om de inte blir globalt accepterade standarder. Kommittén uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att fortsätta och intensifiera förhandlingarna inom internationella organisationer för att utarbeta verkningfulla och korrekt genomförda bestämmelser mot skatteflykt och aggressiv skatteplanering.

3.1.3 Rådet har godkänt de kriterier som kommissionen föreslagit för utarbetandet av förteckningen över jurisdiktioner som är kända som skatteparadis. EESK anser att denna åtgärd endast utgör ett viktigt steg i kampen mot aggressiv skatteplanering i den mån som förteckningen kompletteras med sanktioner mot dessa jurisdiktioner, och mot företag som fortsätter att använda sig av aggressiv skatteplanering inom sin finansiella verksamhet. Sanktionerna skulle kunna inbegripa ett förbud mot att dessa företag får tillgång till offentliga medel, inklusive offentlig upphandling.

3.1.4 År 2015 infördes på kommissionens initiativ skattebeslut i systemet för automatiskt informationsutbyte. Medlemsstaterna bör använda detta system för att upptäcka de skattebeslut som snedvrider marknaden genom att ge vissa företag skatteundantag som kan utgöra ooberättigat statligt stöd. EESK uppmanar medlemsstaterna att undvika att fortsatt främja skattekonkurrens genom användning av flera skattebeslut som inte är berättigade utifrån transaktionernas ekonomiska substans, och som på ett ooberättigat sätt gynnar dessa företag framför deras konkurrenter.

3.2 Skattereform på EU-nivå

3.2.1 EU:s fragmenterade skattesystem har skadlig inverkan på den inre marknaden, och minskar möjligheterna till gränsöverskridande investeringar, särskilt för små och medelstora företag. EESK anser att harmoniseringen och förenklingen av skattebestämmelserna bör vara en prioritering för medlemsstaterna. Dessutom bör harmoniseringsinsatserna kompletteras av ett fullständigt avskaffande av skattemässiga hinder.

3.2.2 Globaliseringen har lett till att skattebördan förskjutits mot kapital på arbetsmarknaden, vilket har gett upphov till ökade arbetskraftskostnader och fördjupade klyftor. EESK rekommenderar att skattebördan förskjuts från arbetsmarknaden mot det finansiella området eller mot skadlig verksamhet på miljöområdet.

3.2.3 Kommissionen har nyligen återupptagit förslaget om att införa en gemensam konsoliderad bolagsskattebas för stora företag med en omsättning på mer än 750 miljoner euro. Förslaget kan leda till en harmonisering av systemet för beskattning av företagsinkomster i EU. Om systemet visar sig vara effektivt och skapar arbetstillfällen och investeringar genom en bättre uppörd av budgetintäkter, samt ger upphov till ett mer förutsägbart och företagsvänligt skattesystem, föreslår EESK att det utvidgas till att omfatta hela EU och till och med ett större område.

3.2.4 Kommittén anser att formeln för fördelning av den beskattningsbara vinsten, som en del av de konsolideringsåtgärder som den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen innebär, i största möjliga mån bör grunda sig på principen om beskattning av vinsten där den genereras. På så sätt skulle man lättare uppnå den enighet som krävs för att anta detta system. Om de nyligen införda EU-åtgärderna för att bekämpa skatteflykt inte leder till några resultat och den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen inte uppnår sina mål skulle en lägsta bolagsskattesats kunna övervägas för att undvika en kapplöpning mot botten.

3.2.5 EESK anser att en ökning av EU:s egna medel kommer att möjliggöra ett starkare stöd för utvecklings- och sammanhållningspolitiken i medlemsstaterna. Därför rekommenderar EESK att medlemsstaterna söker lösningar för att genomföra rekommendationerna från högnivågruppen om egna medel.

3.2.6 Inom ramen för insatserna för att harmonisera EU:s finansiella system hänvisar EESK till sitt förslag om att införa en "skatteorm" som liknar "valutaormen" från tiden före införandet av den gemensamma valutan. Även om denna strategi kan anses ganska svår att genomföra ur de politiska beslutsfattarnas synvinkel, med tanke på hur komplexa de befintliga skattesystemen i medlemsstaterna är, anser kommittén att den i en första etapp skulle kunna omfatta de tre typer av skatteintäkter som utgör 90 % av medlemsstaternas budgetintäkter: moms, inkomstskatt och socialförsäkringsavgifter.

3.2.7 Medlemsstaterna har kontrollen över den direkta beskattningen i enlighet med EU-fördragen. EESK anser att ansträngningarna för att harmonisera bestämmelserna om fastställandet av skattebaser för de viktigaste skatterna skulle kunna stödjas bättre om det infördes ett system med omröstning med kvalificerad majoritet på området direkt beskattning. Snabbare framsteg skulle kunna göras inom skattepolitiken, vilket skulle ha positiva effekter för den inre marknaden och skapa en avsevärd tillväxtpotential, med tanke på att ett harmoniserat system avsevärt skulle minska företagens efterlevnadskostnader och ge upphov till ett mer förutsägbart skattesystem i EU.

3.2.8 Det faktum att euroområdet finns, med en gemensam valuta som i framtiden kommer att omfatta de flesta medlemsstater, gör att det kan bli nödvändigt att harmonisera skattesystemen och välfärdssystemen. I enlighet med de åsikter som uttryckts av penningpolitiska experter har de fragmenterade skattesystemen i euroområdet förstärkt den senaste ekonomiska och finansiella krisens effekter. Om denna situation fortsätter, med en gemensam valuta i ett ekonomiskt område med olika skattesystem, kommer den inre marknaden att bli ännu bräckligare. En harmonisering av skattebaserna för de viktigaste typerna av skatter och avgifter kommer att leda till lägre efterlevnadskostnader för företagen, och kan generera ytterligare medel som de kan använda för investeringar, forskning och innovation.

3.2.9 Införandet av ett differentierat vinstsystem som gynnar företag som återinvesterar sin vinst, kommer att främja tillväxten och skapandet av nya arbetstillfällen i EU. Avskaffandet av alla skatteundantag för företag som distribuerar huvuddelen av vinsten i form av utdelning kan vara en åtgärd för att stimulera den ekonomiska tillväxten.

3.2.10 En harmonisering av skatterna i euroområdet, som grundar sig på konvergensprincipen och adekvat beskattning, kommer att generera de resurser som krävs för att få igång de offentliga investeringarna, och på så sätt även underlätta privata investeringar.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Nya förutsättningar för de strategiska förbindelserna mellan EU och Celac och det civila samhällets roll

(yttrande på eget initiativ)

(2017/C 434/04)

Föredragande: **Mário SOARES**

Medföredragande: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	30.3.2017
Rättslig grund	Artikel 29.2 i arbetsordningen Yttrande på eget initiativ
Ansvarig facksektion	REX
Antagande vid plenarsessionen	21.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	179/15/31

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Latinamerika och Västindien, som i dag bildar Gemenskapen för Latinamerikas och Västindiens stater (Celac), är en region som under århundraden har delat samma principer och värderingar som Europa och som därför också har samma världsbild. Därför kommer inrättandet av ett starkare block mellan EU och Celac, med en gemensam strategi när det gäller globala utmaningar, att få en kraftfullare och effektivare röst på den internationella arenan.

1.2 Europa och dess medlemsstater är de största investerarna och Latinamerikas och Västindiens största samarbetspartner. De politiska, ekonomiska, sociala, kulturella och historiska band som har knutits under århundraden återspeglas i de toppmöten som anordnas mellan stats- och regeringschefer vartannat år, en parlamentarisk församling, avtal av olika slag, och framför allt, ett brett socialt nätverk.

1.3 De nya globala utmaningarna kräver att detta block stärks och, framför allt, att man utvecklar en ny strategi som går utöver det rent formella och storslagna förklaringar och uppträder som en stark och beslutsam aktör på den internationella arenan. I detta nya geopolitiska landskap framstår Latinamerika som en region med en ännu större strategisk betydelse för EU:s utrikespolitik.

1.4 EESK betonar med tillfredsställelse att Europaparlamentets utskott för utrikesfrågor för närvarande diskuterar en resolution om samma fråga, där man konstaterar att Celac är en mycket viktig samarbetspartner för EU, och att prioriteringarna för EU:s yttre åtgärder tillsammans med Celac bör vara att stärka den politiska dialogen och samarbetet om migration, klimatförändringar, förnybar energi, kampen mot organiserad brottslighet och en fördjupning av de politiska, kulturella och socioekonomiska förbindelserna.

1.4.1 EESK hoppas att nästa toppmöte mellan stats- och regeringscheferna i EU–Celac den 26-27 oktober kommer att vara i nivå med de utmaningar som världen och vår planet står inför i dag, och att man kommer att fastställa en strategi för att stärka de strategiska, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella banden mellan de båda regionerna.

1.4.2 EESK uppmuntrar till framsteg när det gäller utarbetandet av ett globalt ramavtal mellan EU och Celac som omfattar handlingsprinciper för politisk dialog, samarbete och hållbar utveckling. Detta skulle kunna ligga till grund för en global geopolitisk insats och stärka våra regioners röst på den internationella arenan.

1.4.3 EESK uppmanar alla politiska ledare i EU och Latinamerika och Västindien att erkänna och visa sin uppskattning för det civila samhällets deltagande. Därför är det viktigt att

- det i alla förhandlingar förs en strukturerad dialog med det organiserade civila samhället, vars deltagande bör grundas på kriterier för organisationernas representativitet och jämvikten mellan de olika sektorer som är företrädade. I det konkreta fallet med förhandlingar om frihandelsavtal bör man säkerställa att det civila samhället verkligen deltar under samtliga delar av förhandlingarna, liksom i samband med genomförandet och utvärderingen av resultaten,
- från början avsätta de materiella resurser som krävs och som är tillräckliga för att alla mekanismer för deltagande i enlighet med avtalen ska kunna fullgöra de uppgifter som åligger dem,
- man erkänner att öppenhet och en formell och regelbunden dialog med myndigheterna är grunden för insatser av hög kvalitet från de berörda aktörernas sida,
- man koncentrerar sig på en enda institutionaliserad och tillräckligt finansierad struktur och uppföljning och kontroll av ingångna avtal, enligt principen "en överenskommelse, ett enda organ i det civila samhället".

1.4.4 Kommittén bekräftar att de prioriterade målen för det civila samhället bland annat är konsolidering av demokratin, hållbar mänsklig utveckling, rättvisa och social sammanhållning, skydd av naturresurser och miljö, fullt säkrande av de mänskliga rättigheterna och arbetsnormerna, samt framtiden för anständigt arbete och kampen mot ojämlikhet.

1.4.5 Vi ser det som en del av EESK:s uppdrag att aktivt delta i arbetet med att skapa en värld där människor kan leva i mångfald och fred genom dialog. En värld där alla länder och alla folk kan hitta sätt att, utifrån sin kultur, utveckla och bygga ett demokratiskt och inkluderande välfärdssamhälle. Kommittén vill gärna spela en roll i denna process.

2. Ett komplext globalt sammanhang i förändring

2.1 Världen står i dag inför en rad utmaningar som är mycket svåra att lösa: accelererande klimatförändringar, ett stigande antal väpnade konflikter och därmed tusentals flyktingar, framväxande nationalism och en ensidig syn på konfliktlösning, och dessutom har kärnvapenhotet återuppsätt.

2.2 Handeln har globalt sett utvecklats på ett sätt som – även om det ur politisk synvinkel skulle kunna leda till en bättre balans mellan de olika delarna av världen – fortfarande upprätthåller och ibland fördjupar klyftan mellan rika och fattiga, även inom samma region eller land.

2.3 Respekten för mänskliga rättigheter och FN:s och ILO:s internationella konventioner är hotad i många delar av världen, och kränkningarna av kvinnors, barns och etniska, religiösa och kulturella minoriteters rättigheter fortsätter. Även en bristande respekt för de grundläggande friheterna kvarstår, vilket hotar befolkningens säkerhet och livskvalitet.

2.4 Det avtal om klimatförändringar som nåddes i Paris fick ett brett stöd även från länder som USA och Kina, som traditionellt varit ovilliga att göra en insats på detta område. I dag hotas avtalet av den nya amerikanska regeringen, som har meddelat att man har för avsikt att dra sig ur det, vilket innebär att planen för ren energi blir uppskjuten. Denna lagstiftning trädde i kraft 2015 för att minska utsläppen från energisektorn och öka produktionen av förnybar energi.

2.5 Efter en period då det verkade som om världen började hitta en viss balans innebar finanskrisen som utlöstes 2007 att de sociala konsekvenserna av den bristande kontrollen av marknaderna blev märkbara också i de utvecklade länderna. Konflikterna har förvärrats snarare än att minska, och de motstridiga intressena mellan länder och regioner har accentuerats.

2.6 I Europa har de markanta skillnader som påverkar samarbetet mellan EU och Ryssland och mellan EU och Turkiet (som fortfarande förhandlar om anslutning till EU) återigen börjat göra sig gällande, ett tecken på att denna känsliga balans har kollapsat eller är allvarligt hotad.

2.7 Valet av en ny amerikansk regering, i synnerhet dess oklara och uppenbarligen mindre vänliga inställning till EU, kommer att skapa en ännu mer komplicerad internationell situation. Avbrottet i förhandlingarna om TTIP, varningen till FN om att landets åtgärder inte alltid kommer att överensstämma med de nuvarande kriterierna för beslutsfattande i organisationen, underlåtenheten att ratificera TPP, försöken att ändra invandringspolitiken och ifrågasättandet av nuvarande praxis bland de allierade länderna skapar osäkerhet och instabilitet på den internationella scenen.

2.8 Detta och andra hot och utmaningar kan endast lösas på ett övergripande sätt med åtaganden som förhandlas fram och som är realistiska men på samma gång bindande för att åstadkomma verkliga lösningar, som är mer komplexa och som bör vara multilaterala.

3. Europa: global aktör och strategiska partnerskap

3.1 EESK anser att för att Europa ska kunna fortsätta att spela en ledande roll i den nuvarande komplexa internationella situationen behövs det partner och bundsförvanter, som inte bara delar utveckling och handel, utan som har samma grundläggande värderingar och principer. Detta både kan och bör vara EU:s mervärde.

3.2 Hittills har Europa haft en definierad strategi för Latinamerika och Västindien baserad på bland annat följande:

- Främjande av social sammanhållning.
- Stöd till regional integration i Latinamerika.
- Främjande av samarbetet "syd-syd".
- Undertecknandet av avtal om associering, politisk dialog och samarbete, handel eller strategiskt partnerskap (avtal med Mexiko och Chile [2002], avtal om ekonomiskt partnerskap med de femton västindiska länderna [2008], associeringsavtal med Centralamerika [2012] multilaterala handelsavtal med Peru och Colombia [2010] och Ecuador [2014], avtal om politisk dialog och samarbete med Kuba, strategiskt partnerskap med Brasilien [2008])⁽¹⁾.

3.3 Toppmötet mellan stats- och regeringschefer från Europa och Latinamerika och Västindien och senare med Celac och den parlamentariska församlingen EU-Latinamerika (EuroLat), som är det parlamentariska organet för det biregionala strategiska partnerskapet, är de politiska uttrycken för denna strategi.

3.4 Globalt har Europa förbundet sig starkt för att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling, målen för Agenda 2030 och Parisavtalen. EU har åtagit sig att

- försvara de sociala, arbetsrelaterade och kulturella rättigheterna,
- främja en ekonomisk utveckling som är hållbar och mer rättvis,
- skydda planeten och bekämpa de negativa effekterna av klimatförändringarna,
- respektera och fullt ut främja de mänskliga rättigheterna,
- bidra till att bevara freden, upprätthålla multilateralism och lösa befintliga konflikter genom förhandlingar.

3.5 I det här avseendet skulle en stark allians mellan EU och Celac ha en större tyngd på den internationella arenan, och den skulle kunna spela en avgörande roll när det gäller att bevara dessa värden, som både EU och Celac i sin helhet delar. Därför verkar det vara dags att fråga sig om denna strategi, som utan tvekan har varit framgångsrik och uppnått värdefulla resultat, är tillräcklig för att tackla de globala utmaningar som båda regionerna står inför.

⁽¹⁾ År 2016 återupptogs förhandlingarna med Mercosur i syfte att sluta ett associeringsavtal.

3.6 EESK anser att en seriös interregional debatt är absolut nödvändig, som öppet belyser inte bara framgångarna hittills, utan även de brister och begränsningar som fortfarande finns och som drar lärdom av tidigare insatser. En sådan debatt ska kunna bemöta de nuvarande utmaningarna och respektera gemensamma värderingar och principer, för att därigenom skapa en förbindelse baserad på ett nytt och bredare samarbete och legitimitet för framtiden.

4. En ny dynamik i förbindelserna mellan EU och Celac

4.1 Världsläget öppnar en ny möjlighet att skapa starkare och effektivare förbindelser mellan Latinamerika och Västindien och Europa, som det skulle vara värdefullt att förverkliga i det framtida avtalet mellan EU och Mercosur⁽²⁾. Detta avtal utgör en stor utmaning för EU eftersom det, om det godkänns, skulle innebära att hela Latinamerika, med undantag för Bolivia och Venezuela, kommer att ha en stark politisk och ekonomisk koppling till EU. Även omförhandlingen av avtalet med Mexiko är av yttersta vikt för landet, medan den för Europa är en möjlighet att öka sin närvaro inför den förväntade nedgången i handeln mellan Mexiko och Förenta staterna.

4.2 Förbindelserna mellan EU och Latinamerika och Västindien måste visa att de är till nytta för alla, det vill säga både för de europeiska staterna och för de latinamerikanska och västindiska länderna och framför allt för deras befolkning.

4.3 Produktiva investeringar i de båda regionerna är grundläggande för interaktionen mellan utvecklingens politiska, sociala, miljömässiga och ekonomiska dimensioner. EU och dess medlemsstater förblir den största investeraren i regionen. Länderna i Latinamerika och Västindien är EU:s näst största handelspartner, och tillsammans står Celac och EU för en tredjedel av medlemmarna i FN och för cirka 25 % av världens BNP.

4.4 Ett djupare partnerskap mellan Latinamerika och Europeiska unionen skulle påskynda den ekonomiska tillväxten, främja strukturell förändring mot kunskapsintensiva sektorer, minska fattigdomen, öka den sociala integrationen och skydda miljön.

Allt detta kan uppnås genom att

- fördjupa associeringsavtal som öppnar för investeringar, särskilt i ny kunskapsintensiv verksamhet och högkvalitativa arbetstillfällen,
- stimulera grundandet av små och medelstora företag genom bildande av arbetsnätverk,
- investera i områden som underlättar en hållbar tillväxt, anständigt arbete, social integration och miljömässig hållbarhet,
- driva på innovation och demokratisering av ny teknik och bidra till att sprida den, särskilt inom informations- och kommunikationsteknik (IKT),
- utveckla inkluderande infrastruktur som respekterar miljön och underlättar tillgången till grundläggande tjänster inom en ny ram för stadsutveckling och främjar territoriell sammanhållning,
- uppmuntra investeringar i teknik som minskar den globala uppvärmningen,
- öka användningen av miljövänliga energiformer genom att börja använda okonventionella, förnybara energikällor och dra nytta av europeiska företags erfarenheter inom detta område för att göra framsteg mot en grön ekonomi,

⁽²⁾ Mercosur har 250 miljoner invånare, vilket gör det till den femte största ekonomin i världen, med ett BNP på upp till två biljoner dollar. Mer än 5 % av EU:s utländska direktinvesteringar finns i Mercosur. EU är den största investeraren i regionen. EU:s export till Mercosur uppgick till 41 633 miljoner euro år 2016 och EU:s import från Mercosur uppgick till 40 330 miljoner euro under samma år. Det är EU:s tionde största exportmarknad.

— främja och stärka arbetsgivarorganisationernas och de fackliga organisationernas oerhört viktiga roll i den sociala dialogen för att främja utvecklingen av den lokala produktionsstrukturen på ett så smidigt sätt som möjligt, bland annat genom att minska den informella ekonomin.

4.5 Detta skulle gynna ekonomisk och social välfärd i båda regionerna, vilket utan tvekan skulle skapa sysselsättning, till exempel genom

— nya affärsmöjligheter för företag på icke-traditionella områden som ny teknik, grön ekonomi och sociala nätverk,

— expansion av traditionella marknader inom bland annat sektorerna för telekommunikation, bilar, läkemedel, el och banktjänster,

— öppnande av nya marknader för små och medelstora företag,

— tillhandahållande av naturresurser och livsmedel, samtidigt som man bidrar till att bevara den biologiska mångfalden och den miljömässiga hållbarheten,

— främjande av en social och solidarisk ekonomi som en mekanism för att förbättra den socioekonomiska strukturen, avslöjande av den informella ekonomin och en minskning av migrationen.

4.6 EU och Celac står inför utmaningar, men också möjligheter till positiv utveckling i viktiga frågor för båda regionerna som i hög grad skulle gynnas av gemensamma åtgärder, bland annat

— utbildning av hög kvalitet för alla,

— anständigt arbete för kvinnor och ungdomar,

— rörlighet och erkännande av rättigheter, särskilt genom att utnyttja Erasmusprogrammets erkänt starka sidor för studentutbyte.

4.7 EESK anser att kopplingen mellan offentliga åtgärder och den privata sektorn bör syfta till att främja ekonomisk utveckling, ett bättre företagsarbete och finansiella investeringar för att skapa tillväxt. Behovet av att bekämpa den informella ekonomin, underutvecklingen och de små och medelstora företagens låga konkurrenskraft betonas. Vi vill underlätta och förbättra rörligheten mellan de båda regionerna, säkerställa ömsesidig konsekvens när det gäller arbetstagarnas rättigheter och uppmuntra samordning av de sociala trygghetssystemen.

4.8 Kommittén anser att det är nödvändigt att övervinna den ensidiga synen på förhållandet mellan de två regionerna och att betrakta ekonomi, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling som en odelbar helhet. Samarbete och ömsesidigt stöd är nödvändigt om vi vill gå vidare med en handlingsplan och en gemensam agenda som gör det möjligt att ta itu med de viktigaste utmaningarna i vår värld, såsom fattigdom, klimatförändringar och väpnade konflikter.

5. Det civila samhällets deltagande: begränsningar och perspektiv

5.1 Det värde, den närvaro och det aktiva deltagande som det civila samhällets organisationer i de båda regionerna bidrar med, utbytet av erfarenheter, projektdelningen och det aktiva deltagandet i de åtgärder som beslutas är något som man måste respektera, erkänna och påta sig såsom grundläggande element i en ny form av strategiska förbindelser.

5.2 EESK anser samtidigt att det civila samhället i de båda regionerna står inför både en möjlighet och en stor utmaning, eftersom förbindelserna mellan de båda regionerna behöver en förnyad dimension, som utan att undergräva eller ignorera det som redan har uppnåtts får en mer politisk och strategisk inriktning.

5.3 Begränsningar

5.3.1 Även om det civila samhällets deltagande under de senaste åren i allt större utsträckning erkänts som avgörande för att stärka en biregional strategi, lider det fortfarande av begränsningar som hindrar det från att delta på ett effektivare sätt, särskilt eftersom

— det organiserade civila samhällets deltagande inte är tillräckligt institutionaliserat,

- det inte finns tillräckliga ekonomiska resurser som möjliggör ett regelbundet deltagande i aktiviteter och åtgärder,
- det är svårt att föra en öppen och strukturerad dialog med myndigheterna,
- det saknas insyn i förhandlingar om avtal, särskilt handelsrelaterade avtal, vilket gör det mycket svårt att analysera dessa avtal och att framföra samhällets förslag och krav till respektive myndighet,
- det stora antalet övervakningsstrukturer i de undertecknade avtalen gör dem komplexa och svåra att följa upp.

5.4 Perspektiv

5.4.1 För att övervinna dessa begränsningar krävs det en handlingsplan och en agenda som

- på ett realistiskt, balanserat och ambitiöst vis stärker det biregionala partnerskapet, genom att visa ett större förtroende för alla intressenter och skapa en större insyn i processen,
- ger deltagarna social legitimitet genom att införliva och utveckla frågor som verkligen är relevanta för medborgarna i de båda regionerna,
- inkluderar åtgärder som gör det möjligt för EU–Celac att agera på den internationella scenen genom att värna om de gemensamma värderingar och principer som de delar och som har karakteriserat dem,
- ser asymmetrier som en utmaning som måste övervinnas och därför föreslår övergångsmekanismer för att överbrygga eller undanröja dem.

5.5 EESK betonar att det för att alla typer av förhandlingar mellan EU och Latinamerika och Västindien ska bli framgångsrika är viktigt att formalisera en strukturerad dialog med det organiserade civila samhället för att säkerställa att det kan delta effektivt i varje skede av förhandlingarna, liksom under genomförandet och utvärderingen av resultaten. I detta sammanhang välkomnar EESK lanseringen av en gemensam rådgivande kommitté för EU och Chile, som EESK har medverkat till att bilda tillsammans med organisationer från det chilenska civila samhället.

5.6 Kommittén anser att det primära målet med förbindelserna mellan det europeiska och det latinamerikanska civila samhället är konsolidering av demokratin, hållbar mänsklig utveckling, rättvisa och social sammanhållning, skydd av naturresurserna och miljön, ett fullständigt säkrande av de mänskliga rättigheterna och respekt för anständigt arbete.

5.7 De europeiska och latinamerikanska och västindiska civilsamhällesorganisationernas brist på strukturerad och bred tillgång till information har vid ett flertal tillfällen påpekats vara ett mycket stort problem för uppföljningen av förbindelserna mellan EU och Latinamerika och Västindien, och ett av de största hindren för att det civila samhället i god tid ska kunna utarbeta förslag. Kommittén framhåller ännu en gång att tillgång till information bör vara en av prioriteringarna i förbindelserna mellan de två regionerna, och därför är det viktigt att fastställa tydliga regler och förfaranden för tillträde till och spridning av denna information.

5.8 Om avtalsparterna verkligen värderar det civila samhällets medverkan, bör de från början avsätta de materiella resurser som är nödvändiga och tillräckliga till alla mekanismer för deltagande i enlighet med avtalen, så att de kan fullgöra sina uppgifter.

5.9 EESK välkomnar omvandlingen av EU–LAC-stiftelsen till internationell organisation, vilket kan vara ett viktigt steg för att blåsa nytt liv i det biregionala partnerskapet, och upprepar sitt förslag till stats- och regeringscheferna i EU och Celac, som ingår i Santiago de Chile-förklaringen från 2012, om att arbetsprogrammet för stiftelsen bör innehålla en stark komponent när det gäller ett effektivt och reellt samarbete med de institutioner som företräder det civila samhällets organisationer på båda kontinenterna.

5.10 EESK begär att de strategier och åtgärder som beslutas ska sikta till att förbättra samstämmigheten och de positiva effekterna av förbindelserna mellan de två regionerna, för att säkerställa att dessa kännetecknas av hög kvalitet och att de är relevanta, samt att de berörda civilsamhällena anammar dem som sina egna.

6. Det civila samhällets förslag

6.1 Toppmötet mellan stats- och regeringscheferna i Europeiska unionen och Gemenskapen för Latinamerikas och Västindiens stater (EU–Celac) äger rum i El Salvador den 26–27 oktober 2017. Mot bakgrund av de kyliga förbindelserna mellan Förenta staterna och Latinamerika anser vi att detta toppmöte bör sträva efter att stärka de strategiska, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella banden mellan EU och Latinamerika och Västindien.

6.2 EESK uppmuntrar de ansvariga politikerna från båda regionerna att vidta allt effektivare åtgärder och att spela en allt större roll när det gäller att främja skyddet av vår planet, bekämpa klimatförändringar, bevara den biologiska mångfalden och en hållbar utveckling, främja människors välfärd, bidra till att utrota fattigdomen, säkerställa social och territoriell sammanhållning, främja utbildning och hälsovård av hög kvalitet för alla, samt jämställdhet och de olika folkens kultur, försvara freden, värdesätta betydelsen av internationella institutioner och upprätthålla multilateralism.

6.3 Kommittén anser att en del av dess uppdrag är att aktivt delta i arbetet med att bygga en värld där det är möjligt att, trots meningsskiljaktigheter, leva i fred genom dialog. En värld där alla länder och alla folk kan hitta sätt att, utifrån sin kultur, utveckla och bygga ett demokratiskt och inkluderande välfärdssamhälle. Kommittén vill gärna spela en roll i denna process.

6.4 Kommittén uppmanar alla politiska ledare i EU och Latinamerika och Västindien att erkänna och visa sin uppskattning för det civila samhällets deltagande i syfte att involvera så många invånare som möjligt i beslutsfattandet. Utan att vilja utesluta någon anser EESK att ett institutionellt och institutionaliserat deltagande möjliggör ett strukturerat och mer effektivt deltagande.

6.5 Främjandet av anständigt arbete måste bli en politisk prioritering i samarbetet mellan Europeiska unionen och Latinamerika och Västindien. Därför krävs det särskilda åtaganden när det gäller att respektera och efterleva de grundläggande ILO-konventionerna, och all politik och alla förhandlingar mellan EU och LAC bör omfatta mekanismer för att kontrollera efterlevnaden, med samhällets och fackföreningarnas medverkan.

6.6 Med tanke på den aktuella geopolitiska situationen anser EESK att associeringsavtal, handelsavtal, avtal om politisk dialog och strategiska partnerskap förblir viktiga verktyg, men att de i dag inte längre är de enda möjliga instrumenten. I dag är det av stor vikt att de som delar samma kulturella, historiska och politiska värderingar och visioner blir medvetna om behovet av att bilda ett strategiskt block som kan påverka den internationella scenen. Avtalen måste vara resultatet av denna medvetenhet och inte ett sätt att uppnå den.

6.7 Kommittén uppmuntrar framsteg mot ett övergripande ramavtal mellan Europeiska unionen och Celac, som omfattar handlingsprinciper för politisk dialog, samarbete och hållbar ekonomisk utveckling. Detta skulle kunna ligga till grund för globala geopolitiska åtgärder som fastställer hur man ska agera om våra gemensamma principer och värderingar är i fara.

6.8 Kommittén anser att det är mycket viktigt att erkänna betydelsen av det organiserade civila samhällets engagemang i egenskap av en aktör som bidrar till att skapa en global medvetenhet som underlättar, främjar och gynnar globala lösningar för fred, hållbar utveckling, rättvis handel och välfärd för alla folk och regioner.

Bryssel den 21 september 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Arbetsmarknadsparternas och de andra civilsamhällsorganisationernas roll och möjligheter mot bakgrund av de nya arbetsformerna

(förberedande yttrande på begäran av det estniska ordförandeskapet)

(2017/C 434/05)

Föredragande: **Franca SALIS-MADINIER**

Medföredragande: **Jukka AHTELA**

Remiss	Estniska rådsordförandeskapet, 17.3.2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av facksektionen	19.7.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	185/2/3

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 I denna tid av stora digitala, miljörelaterade och demografiska omställningar, som medför långtgående förändringar för arbetstagare, arbetsgivare och deras förbindelser som arbetsmarknadsparter, är behovet av att erkänna den sociala dialogens och kollektivförhandlingarnas roll på alla nivåer och av att stärka den större än någonsin.

1.2 Kommittén anser att de pågående omvandlingarna är av sådan omfattning att de kräver gemensamma, breda och inkluderande diskussioner. Metoden bygger på en social dialog på alla nivåer och deltagande av alla berörda parter för att fortlöpande hitta nya relevanta svar, lägga förslag och utforma framtiden.

1.3 Aktörerna, dvs. arbetsmarknadens parter, behöver vara klarsynta när det gäller omvälvningarnas takt och omfattning, visa beslutsamhet för att kunna begränsa deras negativa effekter och en ha en klar övertygelse om att delningsekonomin kan leda till en positiv utveckling och möjligheter att ta vara på.

1.4 Kommittén är övertygad om att målen och huvudprinciperna för den sociala dialogen fortfarande är giltiga på den nya arbetsmarknaden. Den sociala dialogen, som bl.a. omfattar information, samråd och medbestämmande för arbetstagare, bör grunda sig på ömsesidigt förtroende och respekt för nationell praxis.

1.5 Kommittén har i ett antal yttranden framhållit den sociala dialogens centrala roll inom ramen för de nya arbetsformerna⁽¹⁾. Den sociala dialogen bör spela en ledande roll på alla relevanta nivåer, med full respekt för arbetsmarknadsparternas självständighet.

1.6 Man kan inte i dag förutse alla de möjligheter och utmaningar som den digitala ekonomin kommer att ge upphov till. Den sociala och civila dialogens roll är inte att motsätta sig dessa övergångar, utan att styra dem så att vi kan dra större nytta av alla de fördelar som de kan medföra för tillväxt, främjande av innovation och kompetens, arbetstillfällen av hög kvalitet samt för hållbar och solidarisk finansiering av det sociala skyddet.

⁽¹⁾ EUT C 125, 21.4.2017, s. 10, EUT C 303, 19.8.2016, s. 54, och EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

1.7 Facklig representation och kollektivförhandlingar för plattformsarbetare håller på att ifrågasättas, vilket EESK redan noterat ⁽²⁾. Det finns därför skäl att undanröja sådant som kan hindra utövandet av de grundläggande rättigheter som garanteras genom Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och ILO:s konventioner ⁽³⁾.

1.8 Digitalt arbete kan inte följa traditionella metoder vad gäller förvaltning och ledning utan kräver en ledning som präglas av deltagande och fastställande av gemensamma spelregler. Detta nya ledningssätt bör säkerställa yttrandefrihet och deltagande för de anställda när det gäller problemlösning och utbyte av praxis i syfte att stärka gemensamma riktmärken och de yrkesverksammas kunskaper, och optimera de mänskliga resurserna i innovationsprocessen och utvecklingen av företagen.

1.9 Samtidigt konstaterar EESK att de nya arbetsformerna, åtföljda av ett avskaffande av mellanled och snabba och konstanta förändringar, kräver en anpassning av strukturen och villkoren för den sociala dialogen.

1.10 EESK rekommenderar att man respekterar arbetsmarknadsparternas självständighet. De har förbundit sig att via kollektivförhandlingar finna innovativa former av social dialog och lämpliga åtgärder för att bemöta behoven hos såväl arbetsgivare som arbetstagare både i traditionella företag och inom ramen för den digitala ekonomin.

1.11 EESK redovisar i detta yttrande några tidiga erfarenheter, svar och innovativa lösningar samt metoder som fackföreningar använt, och resultat av kollektivavtal som svarar mot de utmaningar som dessa förändringar innebär.

1.12 Digitaliseringen och dess effekter på arbetsmarknaden bör vara en prioritet på europeisk nivå och för alla medlemsstater och bli en central fråga för den sociala dialogen. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén rekommenderar att man

- övervakar utvecklingen och de trender, hot och möjligheter som digitaliseringen innebär och deras inverkan på arbetsmarknadsrelationerna, arbetsvillkoren och den sociala dialogen,
- med lämpliga metoder (t.ex. informationsspridning, framtidsstudier, utbyte av bästa praxis och en lämplig rättslig och icke-rättslig ram) stärker den sociala dialogens effektivitet och betydelse i samband med förändringarna inom arbetslivet.

1.13 De djupgående förändringarna inom arbetslivet väcker också frågan om ökat samarbete mellan arbetsmarknadens parter och andra organisationer i det civila samhället. EESK har tidigare framhållit att man måste göra en tydlig åtskillnad mellan den sociala och den civila dialogen, men även om de inte kan slås samman får inte de inte heller vara helt åtskilda från varandra ⁽⁴⁾. Bland de initiativ som nämns i detta yttrande finns omfattande samråd på regeringsnivå och bredare diskussioner med andra aktörer i det civila samhället om den samlade effekten av digitaliseringen.

2. Inledning

2.1 Liksom 1985, då arbetsmarknadens parter och den sociala dialogen tillerkändes legitimitet och en viktig roll i uppbyggnaden av Europa, anser EESK att man i denna tid av stora förändringar bör stärka arbetsmarknadsparternas roll på alla nivåer, samtidigt som man erkänner den roll som det civila samhällets företrädare spelar.

2.2 De nya fragmenterade arbetsformerna och det stigande antalet arbetstagare med atypiska anställningsformer gör det nödvändigt att involvera dessa arbetstagare i informationsinsatser och samråd, och det krävs en justering av de kollektiva rättigheterna, bestämmelserna om arbetstid och de sociala rättigheterna ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ EUT C 303, 19.8.2016, s. 54.

⁽³⁾ Artiklarna 12 och 28 i stadgan, och ILO-konventionerna nr 87 och 98. Se även nedan, punkt 3.2 och följande punkter.

⁽⁴⁾ EUT C 458, 19.12.2014, s. 1.

⁽⁵⁾ Marianne Thyssen noterade detta vid den konferens som Europeiska fackliga samorganisationen (EFS) och Europeiska fackföreningsinstitutet anordnade gemensamt i juni 2016 på temat "Påverka det nya arbetslivet".

3. Plattformsarbete i praktiken

3.1 Enligt Eurobarometern⁽⁶⁾ använder 17 % av EU-medborgarna digitala plattformar som kunder eller som arbetstagare. Det rör sig huvudsakligen om högkvalificerade stadsbor. I denna grupp erbjuder enbart 5 % av arbetstagarna regelbundet sina tjänster och sin arbetskraft via plattformarna, medan 18 % gör det sporadiskt. Plattformsarbete som huvudsaklig syssla är fortfarande en marginell företeelse, men blir allt vanligare. Effekterna av digitaliseringen och artificiell intelligens på arbetsförhållandena i konventionella företag är i gengäld större, och utan att bortse från plattformsarbete bör den sociala dialogen inriktas på denna utveckling, som i grunden förändrar arbetets beskaffenhet och organisation.

3.2 EESK efterlyser en undersökning av crowdarbeitares anställningsvillkor och andra nya former av anställningsförhållanden, samt mellanhändernas skyldigheter i samband med förhandlingar om avtalsvillkoren. Vissa förtydliganden krävs när det gäller dessa former av arbete och det tillämpliga systemet för beskattning och social trygghet.

3.3 EESK rekommenderar att kommissionen, OECD och ILO samarbetar med arbetsmarknadens parter i syfte att utarbeta lämpliga bestämmelser om anständiga arbetsvillkor och skydd för arbetstagare som utför uppgifter över internet och för arbetstagare i andra nya anställningsförhållanden. EESK anser att det skulle vara till nytta att utveckla en strategi på EU-nivå, men konstaterar samtidigt att de flesta åtgärderna måste genomföras på nationell nivå, sektorsnivå eller på arbetsplatsen⁽⁷⁾.

3.4 Kommittén är särskilt bekymrad över att den fackliga representationen och rätten till kollektivförhandlingar nu ifrågasätts för arbetstagare inom den digitala ekonomin. Det kan leda till att man tillämpar konkurrensregler på egenföretagare som i själva verket befinner sig i en situation som liknar en löntagares. Man måste därför i varje enskilt fall undersöka de berörda arbetstagarnas ställning, och om det rör sig om en anställning undanröja sådant som kan hindra kollektivförhandlingar och facklig representation för dessa arbetstagare⁽⁸⁾.

4. Digitaliseringen och prioriterade frågor för arbetsmarknadens parter i den sociala dialogen

4.1 EESK anser att frågor som rör sysselsättning, övergångar på arbetsmarknaden, livslångt lärande⁽⁹⁾, inte minst yrkesutbildning, socialt skydd och hållbar finansiering av det⁽¹⁰⁾, arbetsvillkor och löner samt inkomstrygghet är bland de viktigaste för den sociala dialogen i digitaliseringens tidevarv.

5. Sysselsättning och yrkesutbildning

5.1 Det är svårt att överblicka den kvantitativa och kvalitativa utvecklingen av arbetsmarknaden till följd av den digitala övergången, särskilt eftersom effekterna kan variera beroende på sektor och yrke.

5.2 Det åligger emellertid arbetsmarknadens parter att försöka förutse utvecklingen för att arbetstagarnas kompetens ska kunna anpassas till nya yrken⁽¹¹⁾. Frågan om livslångt lärande och anpassningen av dess innehåll till kraven på digitala färdigheter är prioriterad. I vissa medlemsstater finns det minimirättigheter till betald tjänstledighet för utbildning. Man bör överväga om detta kan vara ett användbart verktyg för både arbetstagare och arbetsgivare när det gäller att anpassa sig till kompetensbehoven, samt om det behövs åtgärder på EU-nivå för att sprida dessa erfarenheter i hela EU⁽¹²⁾.

6. Social trygghet

6.1 De sociala trygghetssystemens funktionssätt bör ses över och vid behov anpassas eftersom de utformades för tillsvidareanställda lönearbetare, ett anställningsförhållande som blir allt mindre vanligt. På tio år har antalet europeer som arbetar deltid ökat med 11 miljoner (de är i dag 44 miljoner) och antalet personer med tidsbegränsad anställning ökade med mer än 3 miljoner (totalt 22 miljoner)⁽¹³⁾.

⁽⁶⁾ Flash Eurobarometer 438, 2016.

⁽⁷⁾ EUT C 303, 19.8.2016, s. 54.

⁽⁸⁾ EUT C 303, 19.8.2016, s. 54.

⁽⁹⁾ EESK:s yttrande om "Färdigheter/Nya former av arbete" (se sidan 36 i detta nummer av EUT).

⁽¹⁰⁾ Angående de nödvändiga justeringarna av skatterna på arbete och avgifter för arbete på plattformar för att finansiera det sociala skyddet, se EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

⁽¹¹⁾ EESK:s yttrande om "Färdigheter/Nya former av arbete" (se sidan 36 i detta nummer av EUT).

⁽¹²⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

⁽¹³⁾ Diskussionsunderlag om EU:s sociala dimension, april 2017.

6.2 På europeisk och nationell nivå bör finans- och skattepolitiska beslut fattas för att garantera hållbarheten i våra välfärdssystem, och dessa områden ska behandlas inom den sociala dialogen.

7. Den rättsliga utvecklingen av begreppet underordnad ställning

7.1 EESK konstaterade i ett yttrande⁽¹⁴⁾ att själva definitionen av arbete och den grundläggande skillnaden mellan lönearbete och egenföretagande måste utvecklas rättsligt så att digitala arbetstagare inte lämnas utan skydd. EESK efterlyser ett förtydligande av arbetstagarnas rättsliga ställning och förhållanden inom den digitala ekonomin för att se till att varje arbetstagare kan åtnjuta sina rättigheter och ett fullgott socialt skydd. Arbetsmarknadens parter har en central roll när det gäller att se till att processen leder till positiva, rättvisa och hållbara resultat och att alla gråzoner när det gäller rättigheter och skydd undanröjs.

8. Konsekvenser för arbetslivet

Digitaliseringen har stor inverkan på både befintliga organisationer och nya enheter. Digitaliseringens inverkan på arbetsmetoderna, t.ex. den snabba ökningen av distansarbete inom många sektorer, ökar kraftigt. Enligt en färsk studie från Eurofound arbetar i genomsnitt ca 17 % av de anställda i EU-28 inom distansarbete/IKT-mobilt arbete⁽¹⁵⁾.

8.1 En ökning av antalet distansarbetare och mobila arbetstagare tvingar arbetsmarknadsparterna att hitta nya vägar och innovativa metoder för att nå de arbetstagare som inte längre är fysiskt närvarande i företagens lokaler.

9. Övervakning och kontroll av arbetet

9.1 Om IKT och digitaliseringen ger möjlighet till självbestämmande för vissa arbetstagare i fråga om tidsplanering och arbetsplats (eftersom bedömningen av deras arbete bygger mer på resultat än på antalet närvarotimmar), innebär informations- och kommunikationstekniken för andra ökad övervakning och kontroll av deras arbete.

9.2 Arbetsmarknadens parter måste genom den sociala dialogen ta itu med dessa utmaningar för att skydda de kollektiva intressena för alla dessa arbetstagare och garantera en god arbets kvalitet.

10. Konstant uppkopplade arbetstagare och hälsorisker

10.1 En allt intensivare användning av informations- och kommunikationsteknik kan visserligen utgöra en möjlighet till självständighet för vissa arbetstagare och göra det lättare att förena yrkesliv och privatliv, men den kan också utgöra en fara för hälsan om den inte hanteras väl. Ökningen av antalet arbetstagare som lider av stress och utbrändhet är en oroande och kostsam utveckling som den sociala dialogen måste hitta lösningar på. Kommissionen har lagt fram ett förslag till direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare som en del av det åtgärds paket som åtföljer den europeiska pelaren för sociala rättigheter⁽¹⁶⁾.

10.2 IKT⁽¹⁷⁾ kan också sudda ut gränserna mellan yrkesarbete och privatliv. En bred dialog för att begränsa kraven på arbetstagare att vara ständigt tillgängliga och utbildning i effektiv användning av IKT är nödvändiga åtgärder, liksom nya rättigheter, t.ex. rätten att vara nedkopplad, som nyligen erkändes i Frankrike.

11. Arbetstagares deltagande i beslutsfattande organ

11.1 Den utveckling mot ökad självständighet som digitaliseringen erbjuder vissa arbetstagare innebär en utmaning för företagen, deras organ och deras styrning samt för företagens traditionella förvaltningsmetoder och hierarkiska strukturer. Dessa förändringar kräver fler former av social dialog, för information till, samråd med och ökad delaktighet för arbetstagarna. Dessa kan själva bidra till innovativa metoder och utvecklingsprocesser som kan gynna bolaget och dess intressenter.

⁽¹⁴⁾ EUT C 75, 10.3.2017, s. 33.

⁽¹⁵⁾ "Att arbeta när som helst, var som helst och effekterna av detta på arbetslivet", Eurofound, 2017.

⁽¹⁶⁾ Meddelande från kommissionen – Ett initiativ för bättre balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare, april 2017.

⁽¹⁷⁾ Se Eurofound's studie "Working anytime, anywhere: The effects on the world of work" (Att arbeta när som helst, var som helst och effekterna av detta på arbetslivet), 2017.

11.2 Mot bakgrund av detta anser EESK att ökat inflytande och deltagande från arbetstagarnas sida i beslutsfattande organ är nödvändigt. Arbetstagarnas och deras fackföreningars förtroende och bidrag på alla relevanta nivåer och i alla relevanta instanser är av central betydelse, oavsett om det är på lokal nivå eller i direktioner och styrelser. Deras deltagande för att förbereda inför förändringar och för att hantera och fatta beslut som rör dessa förändringar är avgörande för att hantera följderna av den digitala omvandlingen och för att frambringa en anda och en kultur som är inriktad på innovation. Enligt Eurofound's rapport är de flesta företagsledare övertygade om att arbetstagarnas deltagande i företagets beslut utgör en konkurrensfördel⁽¹⁸⁾.

11.3 EESK anser att det är nödvändigt att beakta lämpliga former för samråd med och information till arbetstagare i det nya sättet att organisera arbetet. På nationell nivå och i företagen måste arbetsmarknadens parter finna de lämpligaste lösningarna för att säkerställa engagemanget från dessa aktörer.

12. De första resultaten av den sociala dialogen om digital teknik i medlemsstaterna: principer och goda metoder

12.1 I ett antal medlemsstater har myndigheterna inlett en dialog om aktuella frågor och utmaningar i samband med digitaliseringen. Fackföreningar, arbetsgivare, forskare och företrädare för det civila samhället har deltagit.

12.2 I det följande redogör EESK för de initiativ som tagits i ett antal länder för att föregripa nya arbetsformer. I dessa initiativ deltar arbetsmarknadens parter och det civila samhällets aktörer, bl.a. ungdomsorganisationer och organisationer som bekämpar fattigdom.

12.2.1 Tyskland blev föregångsland 2015, då man offentliggjorde en grönbok med titeln "Arbeiten 4.0 – Arbeit weiter denken" (Arbete 4.0 – Ett nytt sätt att se på arbete), vilket blev startskottet för en dialog med arbetsmarknadens parter och andra berörda parter om hur digitaliseringen skulle genomföras.

12.2.2 I Frankrike har man inrättat ett nationellt digitalt råd och 2015 offentliggjordes "Mettling-rapporten". Fackföreningar, arbetsgivare och medborgare deltog i utarbetandet av rapporten, som innehåller ett antal rekommendationer för företagen.

12.2.3 Sådana initiativ från regeringar tillsammans med arbetsmarknadens parter, universitet och det civila samhällets företrädare har redan inletts även i Österrike, Finland, Sverige, Portugal, Italien, Spanien, Ungern och Danmark.

EESK anser att resultaten av denna dialog med flera intressenter bör befästas på europeisk nivå och att de behov och problem som tas upp måste beaktas i EU:s initiativ för att bidra till anpassningen av referensramen.

13. Arbetsmarknadsparterna och utvecklingen av frågorna inom den sociala dialogen och av fackliga åtgärder som svar på digitaliseringen

13.1 Nedan följer en icke-uttömmande redogörelse där EESK redovisar försök i flera medlemsstater som visar hur fackföreningarnas metoder utvecklas och hur nya rättigheter förvärvats genom kollektiva förhandlingar om de nya arbetsformerna.

13.2 I Frankrike har två nya rättigheter erkänts: Den första, som fastställs i lagen om arbete från augusti 2016, är rätten att vara nedkopplad. Den är ett svar på de risker som arbete utan gränser och utan begränsningar innebär. Denna lag garanterar arbetstagare som använder IKT möjligheten att avstå från att vara konstant uppkopplade.

13.3 Social dialog på företagsnivå genomför denna rätt till nedkoppling genom kollektivavtal inom företaget eller sektorn. Avtal om distansarbete och mobilt arbete har också förhandlats fram i ett antal företag. Ett avtal om digitalt arbete, det första i Europa, undertecknades också 2016 mellan arbetsmarknadens parter i en telekommunikationsgrupp. Där fastställs bland annat inrättandet av en kommitté med arbetsmarknadens parter med uppdrag att försöka förutse vilka nya färdigheter som arbetstagarna kommer att behöva som en följd av den digitala utvecklingen.

13.4 Den andra nya rättigheten som förvärvats i Frankrike är ett personligt aktivitetskonto. Alla arbetstagare, vare sig det rör sig om anställda, egenföretagare eller så kallade falska egenföretagare, samt plattformsarbetare, får ett sådant konto och kan, tack vare det, samla sin rätt till utbildning, social trygghet, arbetslöshetsersättning och pension på ett enda konto som kan överföras.

⁽¹⁸⁾ "Work organisation and employee involvement in Europe", 2013. Se även EUT C 161, 6.6.2013, s. 35.

13.5 Innovativa fackföreningsmetoder börjar för övrigt dyka upp: Vissa fackföreningar har inrättat en plattform för egenföretagare som erbjuder nya tjänster, t.ex. sjukförsäkring, socialförsäkringsgarantier och juridiska tjänster som är anpassade till deras verksamhet.

13.6 I Tyskland och Sverige slöt den tyska fackföreningen IG Metall och det svenska fackförbundet Unionen i juni 2016 ett partnerskap för att övervaka och utvärdera arbetet på digitala plattformar för att föregripa de förändringar som den nya ekonomin medför och utveckla fackliga digitala kommunikationsverktyg i syfte att organisera egenföretagare och crowdworkers. Den plattform som skapats är alltså gränsöverskridande och riktar sig till arbetstagare över nationsgränserna. I Tyskland har även sektorsavtal ingåtts om mobilt arbete. Där beaktas nya arbetsformer som distansarbete, nomadarbete och hembaserat arbete.

13.7 I Italien har fackföreningar i vissa företag förhandlat fram avtal för arbetstagare med atypiska arbeten, som ger garantier i fråga om pensions- och sjukförsäkring, något som hittills har varit förbehållet traditionellt anställda, liksom anpassad rättslig hjälp.

13.8 I Danmark och i många andra EU-länder liksom i USA har de nya digitala arbetsformerna kritiserats kraftigt av de fackliga organisationerna eftersom de gör det möjligt att kringgå den arbetslagstiftning som gäller i traditionella sektorer och undvika beskattning. Transportföretaget Uber, symbolen för plattformarbete, har stått i centrum för diskussionen om den digitala ekonomin. Utmaningen bestod i att se till att Ubers förare erkänns som löntagare, och att Uber därmed åläggs att lämna uppgifter om dem, betala arbetsgivaravgifter och respektera de arbetsrättsliga reglerna⁽¹⁹⁾. Fackföreningarna har som målsättning att på plattformarbetarnas vägnar förhandla om minimilöner, insyn i de kriterier som styr algoritmerna och fastställer hur de ska klassificeras och bedömas samt anständiga arbetsvillkor⁽²⁰⁾.

13.9 I Nederländerna har arbetstagare med flexibla kontrakt och egenföretagare också börjat ansluta sig till fackföreningar.

13.10 Den europeiska sociala dialogen i metallsektorn har lett till att fackföreningen IndustriALL och arbetsgivarorganisationen CEEMET undertecknat en gemensam ståndpunkt om konsekvenserna av digitaliseringen och ytterligare åtgärder⁽²¹⁾.

13.11 På EU-nivå har BusinessEurope, UNI Europa, CEEP och UEAPME undertecknat ett gemensamt uttalande om digitaliseringens konsekvenser för arbetslivet och lyft fram de viktigaste utmaningarna för EU:s ledare och arbetsmarknadens parter⁽²²⁾.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽¹⁹⁾ I England har Uber dömts i målet *Y Aslam, J Farrar m.fl. mot Uber*. Uber har överklagat.

⁽²⁰⁾ "Digitalisation of the economy and its impact on labour markets", Christophe Degryse, arbetsdokument ETUI 2016.02; "ReformsWatch", nätbaserad informationstjänst från ETUI, 2016; "Facken måste börja organisera de som arbetar via plattformar", Gunhild Wallin, juni 2016 och "Digitalisation and working life: lessons from the Uber cases around Europe", Eurofound, januari 2016.

⁽²¹⁾ "An IndustriALL Europe & CEEMET joint position", 8 december 2016.

⁽²²⁾ Förklaring från de europeiska arbetsmarknadsparterna om digitaliseringen, undertecknad vid det sociala trepartstoppmötet den 16 mars 2016.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Tillhandahållande och utveckling av färdigheter, inbegripet digitala färdigheter, mot bakgrund av de nya arbetsformerna: nya strategier och förändrade roller och ansvarsområden

(förberedande yttrande på begäran av det estniska ordförandeskapet)

(2017/C 434/06)

Föredragande: **Ulrich SAMM**

Medföredragande: **Indrė VAREIKYTė**

Remiss	Estniska rådsordförandeskapet, 17.3.2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av facksektionen	19.7.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	198/5/16

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Digitaliseringen kommer att förändra vårt yrkesliv dramatiskt. Vi måste **agera nu** för att säkerställa att vi har de lämpliga färdigheterna för framtiden, så att Europa förblir konkurrenskraftigt och i stånd att skapa nya företag och arbetstillfällen, och människor under hela sitt yrkesliv har tillträde till arbetsmarknaden och välfärd för alla tryggas. Den hastighet med vilken digitaliseringen och automatiseringen sker innebär också sociala risker som vi måste ta itu med genom samordnade insatser av alla aktörer: beslutsfattare, arbetsmarknadens partner och det civila samhället.

1.2 Tack vare tillgången till bredbandsnät med mycket hög kapacitet kommer arbetets framtid att kännetecknas av ett växande antal atypiska former av arbete, såsom (multipelt) deltidarbete, arbete för flera uppdragsgivare och s.k. **crowdworking**, där arbetstagare erbjuder sina färdigheter på internetplattformar som ett nätverk av högutbildade och specialiserade yrkesutövare. EESK betonar att man mot bakgrund av denna ökning av atypiskt arbete måste ge hög prioritet åt att tillhandahålla **social trygghet** och undvika **fattigdom** (även bland äldre).

1.3 EESK välkomnar vissa nationella initiativ från fackföreningarna och det civila samhället som ger **vägledning åt "crowdworkers"** och som i enskilda fall redan har lett till utvecklingen av en uppförandekod för crowdworking-plattformar. EESK skulle vilja att kommissionen uppmärksammar denna utveckling och att den tillämpas på europeisk nivå. Den ökade informationsasymmetrin mellan konsumenter och företag kommer att behöva hanteras med hjälp av metoder som t.ex. etiska koder för de fria yrkena.

1.4 Arbetet håller också på att förändras i traditionella företag. I synnerhet kunskapsintensivt arbete kan utföras under alltmer oinskränkta förhållanden, vilket å ena sidan motsvarar många anställdas **önskan om flexibilitet**, men å andra sidan kan leda till ökad intensifiering och större bördor. En alltmer **multilokal arbetsmiljö** kräver nya sociala färdigheter.

1.5 **Automatisering och robotar** kommer att få stora konsekvenser för det framtida arbetet. De kan ersätta monotona, tunga eller farliga arbeten och den nya generationen av s.k. samarbetande robotar kan bli fysiska partner för arbetstagare, och kan vara särskilt värdefulla för personer med fysiska funktionsnedsättningar. Dagens robotar ersätter främst arbetstagare som utför manuellt arbete, men även tjänstemän kommer att påverkas när artificiell intelligens börjar tillämpas. Automatisering och robotar kan bidra till att stabilisera ekonomin i ett åldrande samhälle.

1.6 Ett betydande antal **arbetstillfällen** kommer att påverkas av införandet av mer robotar på arbetsplatsen. Vi kan liksom tidigare förvänta oss att mer välbärande i samhället kommer att leda till tillväxt och nya arbetstillfällen inom särskilda områden såsom kultur, konst, turism, socialt arbete, utbildning, kommunikation, underhållning och hälso- och sjukvård. Denna utveckling kan dock ske snabbare än tidigare, vilket kan leda till snedvridningar som på ett tidigt stadium kommer att behöva tas upp i den sociala dialogen.

1.7 **Livslångt lärande**, särskilt avseende digitala färdigheter, kommer att bli en nödvändighet för alla, och kräver mer och mer flexibilitet från enskilda, företag och samtliga utbildningssystem. Utöver den formella utbildningen kommer man att behöva ägna mycket mer tid åt yrkesutbildning och informellt lärande, som bör stödjas i så stor utsträckning som möjligt genom ett EU-omfattande harmoniserat certifierings- och standardiseringssystem. EESK har i detta sammanhang dessutom redan lagt fram förslag om europeiska åtgärder i fråga om utbildningsledning.

1.8 Grundutbildningen bör innehålla mer **interaktivt digitalt lärande**. Digital kompetens kan dock gå utöver programmering och även omfatta kunskaper om vad som ligger bakom ett "musklick": att förstå systemet, sammankopplingarna, de sociala konsekvenserna och frågor som rör privatliv och säkerhet.

1.9 Framtida färdigheter bör matcha samhällsliga behov och **behoven på arbetsmarknaden**. Detta kan åstadkommas endast genom ett nära samarbete mellan arbetsmarknadens parter och de offentliga och privata utbildningssystemen. Mer volatila marknader kommer att medföra utmaningar, eftersom företagen och arbetstagarna måste anpassa sig tillräckligt snabbt. Detta är särskilt en utmaning för yrkesutbildningssystemen.

1.10 Offentliga och privata organisationer (skolor, universitet, handelskammare, fackföreningar, utbildningscentrum) måste tillhandahålla **professionell utbildning** i ny teknik, särskilt för dem som inte har kapacitet att anordna utbildningen själva, såsom **små och medelstora företag**, de fria yrkena och egenföretagarna.

1.11 Utvecklingen på lång sikt kan leda till nya och oförutsedda utmaningar där dagens färdigheter snabbt kan bli föråldrade, och hanteras bäst med hjälp av **allmän utbildning**. Ju bättre allmän utbildning man har, desto bättre förberedd är man för det okända. En bred allmän utbildning är också den bästa grunden för att lära sig urskilja tillförlitlig information på internet och för att bli mindre sårbar för falska nyheter.

1.12 Kommittén välkomnar kommissionens olika initiativ om livslångt lärande, digital kompetens och digitala arbetstillfällen, den nya kompetensagendan och Erasmus+. **Registret över god praxis** som inrättats av kommissionen har potential att fungera som katalysator för en EU-omfattande debatt som bör leda till antagandet av riktlinjer och standarder som bygger på bästa praxis. Det organiserade civila samhället kan spela och kommer att spela en viktig roll i detta sammanhang.

2. Inledning

2.1 Digital teknik spelar en allt viktigare roll i vår ekonomi och i vårt sociala liv. Den kommer att bli avgörande för utvecklingen av nya ekonomiska modeller (samverkansbaserade, funktionella, cirkulära, delningsbaserade). Dessutom kommer globaliseringen, migrationen, den åldrande befolkningen, klimatförändringarna och behovet av hållbara lösningar att ha stor inverkan på den sociala miljön i allmänhet och vårt arbetsliv i synnerhet. De nya arbetsformer som för närvarande håller på att växa fram tas upp i detta förberedande yttrande genom att vi fokuserar på de färdigheter som behövs, inklusive digitala färdigheter, och på nya strategier och förändrade roller och ansvarsområden, medan ett parallellt förberedande yttrande från EESK tar upp nya arbetsformer och arbetsmarknadsparternas och de andra civilsamhällesorganisationernas roll och möjligheter⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om *Arbetsmarknadsparternas och de andra civilsamhällesorganisationernas roll och möjligheter mot bakgrund av de nya arbetsformerna*, antaget i september 2017 (se sidan 30 i detta nummer av EUT).

2.2 För att Europa ska kunna behålla sin konkurrenskraft, skapa nya företag och nya arbetstillfällen och tillhandahålla välfärd för alla måste utvecklingen av **lämpliga färdigheter** prioriteras. Den hastighet med vilken digitaliseringen och automatiseringen sker skapar också en **rädsla** bland befolkningen, i synnerhet arbetstagarna, och **osäkerhet** för företagen på grund av de stora utmaningar som detta medför. Vårt samhälle måste hantera dessa utmaningar och snabbt anpassa sig till förändringarna genom samordnade insatser mellan alla berörda parter inom den offentliga politiken och det civila samhället. Europa kan bli en global ledare genom en modern utveckling baserad på sina egna värderingar.

2.3 Kommittén är övertygad om att framtidens arbete bör vara en prioriterad fråga i debatten om **den europeiska pelaren för sociala rättigheter** ⁽²⁾. Specifika frågor har redan behandlats i EESK:s yttranden om "Den digitala inre marknaden/små och medelstora företag" ⁽³⁾, "En ny kompetensagenda" ⁽⁴⁾, "Ett europeiskt gigabitsamhälle" ⁽⁵⁾, "Främjande av digital kompetens, digitala färdigheter och digital integration" ⁽⁶⁾ och "Industri 4.0 och den digitala omvandlingen" ⁽⁷⁾ samt i EESK:s informationsrapport om "Halvtidsutvärdering av Erasmus+" ⁽⁸⁾.

3. Framtidens arbete

3.1 Bredbandsnät med mycket hög kapacitet kommer att öppna dörren för användning av ett stort urval **nya tillämpningar och miljöer**, såsom sakernas internet, automatisering, molntjänster, utnyttjande av stordata eller nya affärsmodeller som bygger på tjänstelogik (service-dominant logic). Denna tendens kommer att medföra den fördelen att områden som är avlägset belägna och/eller svåra att nå på grund av terrängförhållandena kan få tillgång till kompetens som i dag är förbehållen stora stadsområden. Instrument såsom distanskonsultationer, fjärrövervakning och distansutlåtanen kommer att göra det möjligt att på distans följa sårbara människor direkt i deras hem och att även i små centrum ha tillgång till den kompetens som finns på mycket specialiserade områden. Det är viktigt att inse att arbets sättet kommer att förändras för nästan alla grupper och yrkesgrupper och att prognoser om utvecklingen under de kommande årtiondena är kopplade till betydande osäkerhetsfaktorer. Vi måste inse att vi behöver förbereda oss för det okända.

3.2 I framtiden kommer det att finnas ökande differentiering i **företagens organisation**. Å ena sidan har vi de traditionella företagen med fast anställd personal, som måste erbjuda en attraktiv arbetsmiljö, de så kallade omhändertagande företagen ⁽⁹⁾. Å andra sidan har vi ett växande antal företag med en "flytande" organisation, som i allt större utsträckning också bygger på så kallade crowdworkers. Detta gör det möjligt för dem att reagera mycket flexibelt på marknadsförändringar. Crowdworkers är ett nätverk av högutbildade och specialiserade yrkesutövare, även om det i viss mån även kan finnas mindre kvalificerade medarbetare som erbjuder sina färdigheter på internetplattformar. En rad olika blandformer när det gäller företagens organisation väntas också utvecklas. Till exempel kan traditionella företag lägga ut en del av sin verksamhet på crowdworkers. Den ökade informationsasymmetrin mellan konsumenter och företag kommer att behöva hanteras med hjälp av metoder som t.ex. etiska koder för de fria yrkena.

3.3 **Crowdworkers** åtnjuter mer frihet med flexibla arbetstider och arbetsplatser. De erbjuder sina färdigheter på marknaden – ibland för mikrouppdrag – till det bästa priset. Bristen på social trygghet i denna typ av verksamhet som egenföretagare ("digitala nomader") medför dock avsevärda risker. Tendensen i samhället att gå från "normala" anställningar till "atypiskt" arbete, som förutom crowdworking omfattar (multipelt) deltidsarbete och arbete för flera uppdragsgivare, är en stor utmaning för våra **sociala trygghetssystem** ⁽¹⁰⁾. De fyra delarna av flexicurity ⁽¹¹⁾ måste även genomföras för denna nya typ av arbete: 1) flexibla och tillförlitliga avtalsbestämmelser, 2) övergripande livslångt lärande, 3) aktiva arbetsmarknadsåtgärder och 4) moderna sociala trygghetssystem.

⁽²⁾ EUT C 125, 21.4.2017, s. 10.

⁽³⁾ EESK:s yttrande på eget initiativ om *Den digitala inre marknaden – Utvecklingstendenser och möjligheter för små och medelstora företag*, som ska antas i oktober 2017.

⁽⁴⁾ EUT C 173, 31.5.2017, s. 45.

⁽⁵⁾ EUT C 125, 21.4.2017, s. 51.

⁽⁶⁾ EUT C 318, 29.10.2011, s. 9.

⁽⁷⁾ EUT C 389, 21.10.2016, s. 50.

⁽⁸⁾ Halvtidsutvärdering av Erasmus+, antagen den 31 maj 2017 (informationsrapport).

⁽⁹⁾ Bauer, Wilhelm et al. (2012). *Arbeitswelten 4.0. Wie wir morgen arbeiten und leben / Working Environments 4.0. How We Will Work and Live Tomorrow*. Dieter Spath, ed. Stuttgart, Fraunhofer Verlag.

⁽¹⁰⁾ EUT C 303, 19.8.2016, s. 54, EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

⁽¹¹⁾ Se meddelandet "En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen: EU:s bidrag till full sysselsättning", COM(2010) 682 final.

3.4 Arbetet håller också på att förändras i traditionella företag med fast anställd personal. Det är nu relativt oviktigt var man utför kunskapsintensiva uppgifter eller kunskapsintensivt arbete, såsom tekniska uppgifter eller forsknings- och utvecklingsprojekt. Denna typ av arbete kan utföras under alltmer oinskränkta förhållanden, vilket å ena sidan motsvarar många anställdas **önskan om flexibilitet**, men å andra sidan kan leda till ökad intensifiering och större bördor. Önskan om att uppnå balans mellan arbetsliv och privatliv har blivit ett av de viktigaste kriterierna för valet av arbetsgivare. Vårt samhälle är på väg mot att bli en multilokal arbetsmiljö, vilket kräver **nya sociala färdigheter** för alla som arbetar i den. Uppkoppling dygnet runt kan vara till hjälp för att kombinera privatliv och arbete, men kan också bli en börda och leda till hälsorisker.

3.5 **Automatisering och robotar** får stora konsekvenser för det framtida arbetet. Fördelarna är uppenbara: de medför högre produktivitet och tillförlitlighet och ersätter monotona, tunga eller farliga arbeten. Den nya generationen av s.k. samarbetande robotar kan bli fysiska partner för arbetstagare, och är särskilt värdefulla för personer med fysiska funktionsnedsättningar. Artificiell intelligens kommer att göra det möjligt att automatisera komplext arbete, vilket inte bara kommer att påverka arbetstagare som utför manuellt arbete utan även tjänstemän (försäkringssektorn, finansieringstjänster, översättare, juridisk rådgivning osv.)⁽¹²⁾. Automatisering och robotar kan bidra till att stabilisera ekonomin i ett åldrande samhälle.

3.6 Robotar ersätter till en början mänsklig arbetskraft, men därefter kan nya arbetstillfällen skapas. Det diskuteras ofta hur många **arbetstillfällen** som **berörs** och hur många nya arbetstillfällen som kan **skapas** samtidigt. Tendensen är tydlig, men siffrorna varierar stort. Exempelvis Världsekonometiskt forum förutspådde att mer än 5,1 miljoner arbetstillfällen skulle gå förlorade i 15 viktiga utvecklade och framväxande ekonomier på grund av omvälvande förändringar på arbetsmarknaden mellan 2015–2020, då artificiell intelligens, robotteknik, nanoteknik och andra socioekonomiska faktorer ersätter behovet av mänsklig arbetskraft, samtidigt som dessa tekniska framsteg å andra sidan också skulle skapa 2 miljoner nya arbetstillfällen⁽¹³⁾. Det råder inget tvivel om att produktiviteten kommer att öka tack vare robotar, vilket är bra för ekonomin och för samhället, eftersom detta leder till högre BNP. Det är nästan omöjligt att förutsäga hur BNP-överskottet kommer att användas för att skapa nya arbetstillfällen⁽¹⁴⁾. Vi kan lära oss av det förflutna, då automatisering ledde till mer välstånd i samhället med tillväxt och nya arbetstillfällen inom särskilda områden såsom kultur, konst, turism, socialt arbete, utbildning, kommunikation, underhållning eller hälso- och sjukvård. Vi kan vi förvänta oss att denna trend kommer att fortsätta, även om det kan ske i snabbare takt än tidigare. Detta kan leda till snedvridningar som kan komma att behöva tas upp i den **sociala dialogen** på ett tidigt stadium.

3.7 Digitaliseringen och robotiseringen av **transporter** kommer dessutom att föra med sig genomgripande förändringar i fråga om arbetets karaktär och efterfrågan på kvalifikationer. EESK framhåller vikten av att hantera dessa strukturella förändringar genom att stärka en rättvis och smidig övergång och ta itu med kompetensunderskottet⁽¹⁵⁾.

4. Tillhandahållande av färdigheter och kompetens

4.1 Kompetens är en nödvändig förutsättning för att omvandla kunskap till resultat som ökar vårt välbefinnande. Den digitala tidsåldern medför emellertid nya utmaningar. Vi förväntar oss ett växande antal arbetstagare med atypiska anställningsavtal som ofta saknar tillgång till traditionella, företagsbaserade utbildningssystem. **Teknisk och social kompetens**, som omfattar förmågan att kommunicera och interagera med människor i olika sammanhang och genom olika tekniska verktyg, samt **entreprenörskompetens** och fokus på ansvar gentemot samhället, är redan en förutsättning, men de flesta utbildningssystem är alltför oförmögna att tillhandahålla detta eftersom de utformades för en annan tid. Kommittén uppmanar än en gång medlemsstaterna att i samarbete med EU:s institutioner och organ samt företag i Europa stärka sin kapacitet och införa mer innovativa lösningar inom **utbildning och kompetensutveckling**, inklusive arbetsplatsförlagd utbildning och fortbildning, eftersom Europa behöver ett verkligt paradigmskifte när det gäller utbildningssektorns mål och funktion, och det behövs förståelse för dess plats och roll i samhället⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Se EESK:s yttrande om *Artificiell intelligens – konsekvenserna av artificiell intelligens för den (digitala) inre marknaden, produktion, konsumtion, sysselsättning och samhället*, antaget den 31 maj 2017 (EUT C 288, 31.8.2017, s. 1).

⁽¹³⁾ Världsekonometiskt forum. *Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution: The Future of Jobs*. Global Challenge Insight Report, januari 2016, s. 13.

⁽¹⁴⁾ EGT C 181, 21.6.2012, s. 14.

⁽¹⁵⁾ Se EESK:s yttrande om *Konsekvenserna av digitaliseringen och robotiseringen av transporter för EU:s politikutformning*, antaget i juli 2017 (EUT C 345, 13.10.2017, s. 52).

⁽¹⁶⁾ EUT C 173, 31.5.2017, s. 45.

4.2 **Digitaliseringen** skapar potential för tillgänglig och skräddarsydd teknik som kan erbjuda mer elevcentrerade utbildningsvägar och skapa en **fortlöpande inlärningsprocess** mellan formellt, icke-formellt och informellt lärande. Digitala lösningar kan integreras i strategierna för livslångt lärande och kan vara ett kraftfullt verktyg för att minska klyftan när det gäller resultat och möjligheter. Detta är dock starkt beroende av hur digital teknik införs och används i inlärningsmiljöerna.

4.3 För att uppnå förbättrade inläringserfarenheter och inlärningsresultat måste utbildningssystemet sätta den lärande i centrum: han eller hon är den som ska reglera sitt lärande, sin utbildning och sin kompetenshöjning. På så sätt skulle de lärande utrustas att bli aktiva, digitala medborgare som kan utnyttja den kunskap de förvärvat genom att kontrollera hur, var, hur snabbt och när inläringen ska ske, i enlighet med sina åsikter och värderingar, och i linje med värderingar som solidaritet och respekt för olikheter som är en del av den europeiska identiteten. Framtida investeringar i teknik måste därför nära åtföljas av investeringar i människor och av större möjligheter till livslångt lärande.

4.4 Framtida färdigheter bör också matcha samhällets och **arbetsmarknadens behov**. Detta kan åstadkommas endast genom ett nära samarbete mellan offentliga och privata utbildningsinstitutioner och alla andra relevanta intressegrupper, däribland arbetsmarknadens parter och företagen. Mer volatila marknader kommer att medföra utmaningar, eftersom företagen och arbetstagarna kommer att behöva anpassa sig tillräckligt snabbt. 2010⁽¹⁷⁾ uttryckte EESK sitt stöd för inrättandet av **sektorsspecifika sysselsättnings- och kompetensråd** på europeisk nivå. Sektorsspecifika råd har hittills endast inrättats i två sektorer och håller på att inrättas i 14 andra sektorer. EESK vill att kommissionen förklarar varför denna utveckling gått så långsamt och inte får det stöd som krävs från sektorerna och de nationella institutionerna.

4.5 De lärande måste styras mot **innovativa metoder** att bygga upp kunskap, vilket innebär en sammanslagning av sociala, fysiska, digitala, virtuella och mobila platser för lärande, och att "lära att lära sig". Till exempel undersöknings- och projektbaserat lärande, fenomenbaserat lärande, aktiviteter som aktiverar de studerande, samarbetsbaserat lärande och "omvänt lärande" (flipped learning) leder alla till mer reflekterande och delaktighetsbaserade inlärningsprocesser. Ett möjligt sätt att minska eller undanröja skillnaderna mellan innovation i teknik och pedagogik är att mer effektivt koppla samman formella, icke-formella och informella inlärningsstrukturer.

4.6 **Livslångt lärande** är en nödvändighet för samhället och alla berörda aktörer. Det börjar med en solid allmän utbildning – vilket är avgörande för den enskildes utveckling och hjälper till att förbereda personen för nya och oförutsedda utmaningar – och fortsätter under en mycket längre tid med yrkesutbildning och informellt lärande, som bör stödjas av ett harmoniserat system av **EU-omfattande certifikat och standarder** och av lämpliga gemensamma verktyg för att fastställa jämförbarheten och likvärdigheten av inlärningsresultat. Kraven på lärande blir allt viktigare, med större krav på flexibilitet för enskilda personer, företag och samtliga utbildningssystem. Ett tvärvetenskapligt tillvägagångssätt kommer att spela en allt viktigare roll i detta sammanhang.

4.7 EESK upprepar sitt förslag⁽¹⁸⁾ om att undersöka om det behövs åtgärder på europeisk nivå för att sprida medlemsstaternas goda erfarenheter av utbildningsledighet till resten av EU.

4.8 De nuvarande systemen är i allmänhet inte anpassade till strukturen på digitala arbetsmarknader, där atypiska anställningsformer kommer att bli mer framträdande. De nuvarande systemen når vanliga anställda (om dessa nås alls) genom utbildning på arbetsplatsen. Systemen måste uppdateras för att ge alla på arbetsmarknaden tillgång till utbildning. EU kommer att behöva mobilisera betydligt större resurser för investeringar i utbildning, annars kommer lämplig utbildning att bli ett privilegium för ett fåtal. Detta är ett problem, eftersom endast personer med uppdaterade kvalifikationer har goda möjligheter att hitta anständiga arbetstillfällen med skäliga löner.

⁽¹⁷⁾ EUT C 347, 18.12.2010, s. 1.

⁽¹⁸⁾ EUT C 13, 15.1.2016, s. 161.

4.9 **Digitala färdigheter** måste läras ut redan under de första skolåren⁽¹⁹⁾ och den grundläggande utbildningen bör innehålla mer interaktivt digitalt lärande⁽²⁰⁾. Digital kompetens kan dock gå utöver programmering och även omfatta kunskaper om vad som ligger bakom ett "musklick": att förstå systemet, sammankopplingarna, de sociala konsekvenserna och frågor som rör privatliv och säkerhet.

4.10 **Digitala verktyg** spelar en viktig roll för att omvandla och stödja undervisningen, vilket kan leda till ökat engagemang bland de lärande och förbättrade resultat⁽²¹⁾. Eftersom **utbildare och lärare** har en allt viktigare roll att spela måste deras kompetens anpassas till nya strategier, ny teknik och ny kunskap i den nya utbildningsmiljön. Den kvalitativa förberedelsen av utbildare kommer därför att vara av största betydelse, liksom deras status när det gäller yrkesmässig flexibilitet, lön, social trygghet osv. För att säkerställa kvalitativa förändringar inom de europeiska utbildningssystemen rekommenderar EESK att man tar efter befintliga framgångsrika exempel inom EU⁽²²⁾. Kommittén efterlyser mer investeringar i lärarutbildning och fortsatt **yrkesmässig utveckling för lärare** och andra utbildare.

4.11 Utöver att hjälpa de formella utbildningsaktörerna att bli anordnare av livslångt lärande, behövs ytterligare stöd till **anordnare av icke-formell utbildning**. De kan nå ut till missgynnade och utsatta grupper, och ge dem tillgång till alla möjligheter till livslångt lärande, inbegripet möjligheten att validera lärande som förvärvat genom digitala, onlinebaserade och öppna inlärningsresurser och -verktyg och via olika former av bedömning och självbedömning, formativa och summativa metoder.

4.12 Utöver potentialen att förbättra undervisnings- och inlärningsprocesserna kan digital teknik också främja nya **bedömningsmetoder**, inbegripet självbedömning, som kan komplettera traditionella summativa strategier, dvs. metoder som innebär att bedömningen blir en integrerad del av lärandet genom artificiell intelligens, maskinintelligens, inlärningsanalyser och nya sätt att länka samman bedömningen till undervisningsmaterial. Användning av analytisk teknik möjliggör snabb återkoppling, som möjliggör realtidsbedömning och på så sätt bidrar till mer individanpassad inläring.

4.13 På området vetenskap och forskning på universitetsnivå gör digitaliseringen av varje forskningsområde det nödvändigt att hantera enorma mängder vetenskapliga data. En lämplig datainfrastruktur (på nationell och internationell nivå) kommer att göra det möjligt att få tillgång till och analysera dessa data även på distans. Eftersom EU planerar att tillhandahålla den infrastruktur som behövs för att påskynda vetenskap och innovation, kommer uppskattningsvis en halv miljon **dataexperter** att behövas i Europa senast 2025⁽²³⁾. Europa måste göra en gemensam ansträngning för att utveckla sådan grundläggande dataexpertis. Nationell utbildning på hög nivå spelar en viktig roll i detta avseende och måste kompletteras med europeiska program såsom Erasmus+ och Marie Skłodowska-Curie-åtgärder.

5. Den offentliga politikens och det civila samhällets roll

5.1 Europa har många bra exempel att erbjuda när det gäller hur man ska hantera behovet av ny kompetens i den digitala tidsåldern. Kommittén välkomnar kommissionens olika initiativ om livslångt lärande, digital kompetens och digitala arbetstillfällen, den nya kompetensagendan och Erasmus+. **Registret över god praxis** som inrättats av kommissionen har potential att fungera som katalysator för en EU-omfattande debatt för att fastställa riktlinjer och standarder som bygger på bästa praxis. Det organiserade civila samhället kan spela och kommer att spela en viktig roll i detta sammanhang.

5.2 EESK skulle vilja framhålla det högt respekterade arbete som bedrivs av EU-byråer som **Eurofound** och **Cedefop**. Bättre samarbete mellan byråerna kan leda till större genomslagskraft och dra till sig mer uppmärksamhet från medlemsstaterna och EU-institutionerna.

5.3 Nu måste man utveckla **ett system för att tillhandahålla kunskap och kompetens** för framtidens arbete. Där det är möjligt bör detta grundas på bedömning av färdigheter och prognoser för att förutse kompetensbehoven på lång sikt på alla nivåer, medan man på europeisk nivå bör stärka inrättandet av sektorsspecifika sysselsättnings- och kompetensråd i syfte att undvika kompetensunderskott och kompetensglapp. Detta är en brådskande uppgift för alla berörda parter, inklusive offentliga och privata institutioner.

⁽¹⁹⁾ EUT C 451, 16.12.2014, s. 25.

⁽²⁰⁾ Till exempel i Japan är spelutveckling en del av läroplanen från fem års ålder och i Estland lär man ut grundläggande och visuell programmering från årskurs två och framåt. Sådana exempel kan fungera som banbrytande modeller.

⁽²¹⁾ Institutet för framtidsstudier, Policy brief on ICT for Learning, Innovation and Creativity, 2008.

⁽²²⁾ Såsom det finländska utbildningssystemet i allmänhet, Ørestad Gymnasium i Köpenhamn (Danmark), förskolan Egalia i Stockholm (Sverige) etc.

⁽²³⁾ Kommissionens högnivågrupp för det europeiska öppna forskningsmolnet, *Realising the European Open Science Cloud*, 2016, s. 12.

5.4 Man bör fastställa tydliga **roller för de olika formella utbildningsnivåerna** samt kopplingar mellan dem, till exempel: att främja kreativitet och fantasi på förskolenivå, att kombinera kreativitet med solida grundläggande kunskaper och främja kritiskt tänkande och anpassning av kunskap på skolnivå, att lägga till specialiserade tvärvetenskapliga färdigheter på yrkesutbildningsnivå och att utvidga professionella tvärvetenskapliga kunskaper och tvärvetenskapligt tänkande på högre utbildningsnivå.

5.5 **Yrkesutbildning och fortbildning som tillhandahålls av företag** för deras anställda är mycket viktigt. Samarbete mellan företag, universitet och yrkesinstitutioner kommer att vara avgörande. Det kommer att finnas ett allt större antal organisationer som tillhandahåller **icke-formell utbildning**, dvs. organiserad pedagogisk verksamhet utanför det etablerade formella systemet. Det civila samhället skulle kunna skapa nya utbildningsforum för kompetensutveckling i samarbete med olika individer, institutioner och intressen.

5.6 **Små och medelstora företag** behöver särskilt stöd utifrån, eftersom de vanligtvis har begränsade resurser för utbildning, särskilt när ny teknik tas fram och det specifika kunnandet ännu inte finns att tillgå internt. Institutioner såsom **handelskammare** eller organisationer för fria yrken kan tillsammans med skolor, universitet och privata utbildningscentrum, samt institutioner som bygger på ett offentlig-privat partnerskap, vara till hjälp när det gäller att tillhandahålla utbildningsprogram.

5.7 **Informellt lärande** kommer att spela en allt viktigare roll som en verkligt livslång process där varje individ förvärvar färdigheter och kunskaper från erfarenheter i vardagen. Denna sektor skulle kunna förbättras kvalitativt tack vare offentligt finansierade program som erbjuds via tv-kanaler, internetplattformar eller andra medier. **Standarder och certifikat** skulle vara till hjälp för att göra dessa läranderesultat mätbara och jämförbara, särskilt i händelse av arbetsgivarbyte.

5.8 Med beaktande av alla de olika formerna av utbildning måste de befintliga verktygen för att fastställa **jämförbarhet och överensstämmelse** av informellt lärande förbättras. Befintliga system för erkännande av tidigare utbildning, läranderesultat och kompetens måste ses över för att bli en tillförlitlig och tillgänglig standard för alla, liksom för att kunna hjälpa de lärande att bli mer medvetna om sin egen erfarenhet, kompetens och kunskap.

5.9 **Social trygghet** och kollektivförhandlingar är ett problem, särskilt för crowdworkers och de som har atypiska anställningar. Ett växande antal sådana "digitala nomader" hotas av fattigdom när de blir äldre. Inom den offentliga politiken måste man utarbeta föreskrifter för att ta itu med detta problem. Det finns redan några initiativ till social dialog som behandlar dessa frågor. Ett bra exempel är fackföreningen IG Metall i Tyskland som har inrättat internetplattformen faircrowdwork.org, som ger **vägledning för crowdworkers**, där man tillsammans med andra berörda parter har tagit fram en uppförandekod för crowdworkerplattformar. EESK skulle gärna se att den goda praxis som finns sprids till hela Europa.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EESK:S 528:e PLENARSESSION DEN 20 OCH 21 SEPTEMBER 2017

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Utveckling av EU:s tullunion och dess styrning

[COM(2016) 813 final]

(2017/C 434/07)

Föredragande: **Dimitris DIMITRIADIS**

Remiss	Europeiska kommissionen, 17.2.2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt
Ansvarig facksektion	Inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	5.9.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	162/0/3

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser att en effektiv tullunion är en grundförutsättning för den europeiska integrationen som ska säkerställa fri rörlighet för varor och stärka EU:s konkurrenskraft och handels- och förhandlingskapacitet, men också viktig för utvecklingen av en säkerhetsunion eftersom den på ett betydande sätt bidrar till att bekämpa nya och hittills okända hot mot säkerheten och samtidigt skydda medborgarnas säkerhet och finansiella intressen.

1.2 Enligt EESK är den nya tullagstiftningens huvudsyfte att förenkla förfarandena och anpassa dem till de senaste uppgifterna, och kommittén anser att ett ändamålsenligt genomförande av unionens tullkodex skulle göra EU:s ekonomi mer konkurrenskraftig internationellt.

1.3 EESK instämmer med kommissionens förslag om att utveckla tullunionens styrning, men anser att det krävs reformer på flera nivåer och kraftfulla tekniska åtgärder för att det ska kunna göras på ett heltäckande sätt utan att ändra EU:s befogenheter eller äventyra balansen mellan institutionerna. EESK understryker dock att eventuella reformer som genomförs inte bör hindra underlättandet av den lagliga handeln eller skyddet av de grundläggande rättigheterna.

1.4 Kommittén anser att en effektiv tillämpning av tullagstiftningen främst kräver insatser för att minimera risken för att medlemsstaternas myndigheter tolkar lagstiftningen på olika sätt. Innan detta görs krävs emellertid installation av driftskompatibla datorsystem och en övergång till en helt digital miljö, med hjälp av de resurser som ligger till grund för de nationella myndigheternas organisation och funktion.

1.5 EESK anser att det krävs en övergång till automatisk centraliserad klarering för att underlätta samordningen av åtgärder för att förebygga och motverka brottslighet och skydda EU:s finansiella intressen, så att företagens och de europeiska konsumenternas rättigheter, intressen och säkerhet kan skyddas. Därför efterlyser vi inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet, som skulle kunna lämna ett positivt bidrag till detta.

1.6 Kommittén är av den åsikten att det behövs en gemensam europeisk tullstrategi som omfattar tullmyndigheternas dubbla roll, dvs. gränsbevakning, och andra typer av arbetsuppgifter: tullkontroller och insamling av tullavgifter samt hjälp i arbetet med att förebygga och bekämpa brottslighet. Samtidigt måste den möjliggöra optimering av materiella och personella resurser, genom investeringar för att utöka och uppgradera de materiella resurserna och prioritering av utbildning och beredskap för de personella resurserna. Administrativa stödåtgärder bör också utformas på EU-nivå när det gäller genomförandet av den relevanta lagstiftningen och stärkt övervakning av dess tillämpning.

1.7 EESK vill se en strategi som utformas med beaktande av mångfalden hos de ekonomiska aktörer som är skyldiga att efterleva tullagstiftningen och av det omedelbara behovet av att utnyttja ny teknik och innovationer, samtidigt som man garanterar ett fullständigt uppgiftsskydd för privatpersoner och företag och för immateriella, industriella och kommersiella äganderätter, och tar hänsyn till den mänskliga faktorn, som är tullmyndigheternas drivkraft. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt mikroföretag och små och medelstora företag samt konsumenter.

1.8 EESK anser att den decentraliserade operativa modellens funktion måste stärkas genom administrativt samarbete, med central samordning via ett stödorgan eller en organisation under kommissionens ledning. Dessutom bör tullpolicygruppen involveras, för att hjälpa till med problem med genomförandet av unionens tullkodex. Detta organ skulle också bland annat ges i uppgift att driva åtgärds- och utbildningsprogram med särskild inriktning på säkerhetsfrågor, bidra med en hög nivå av specialisering och öka den professionella expertisen på tullområdet. Organet skulle utöver detta kunna utfärda riktlinjer för att snabbt och direkt bemöta nya utmaningar.

1.9 EESK lägger mycket stor vikt vid en utökning och förstärkning av programmen Tull 2020 och Fiscalis 2020, vilka kan driva på den målinriktade upptagningen av finansiering för styrningsändamål (utbildning, informations spridning, operativa åtgärder, utrustning osv.).

1.10 Kommittén hoppas på att förfarandena för att sluta avtal om ömsesidig administrativ hjälp med handelspartner intensifieras på ett sätt som till fullo återspeglar det ständigt ökade handelssamarbetet med länder utanför EU och Världshandelsorganisationens (WTO) avtal om förenklade handelsprocedurer.

1.11 EESK ser ett behov av åtgärder på skydds- och säkerhetsområdet, där tullmyndigheterna redan i nuläget står inför utmaningar. Kommittén anser därför att tull- och polismyndigheternas samarbete bör institutionaliseras i högre grad och samordnas centralt. Sektorsövergripande samarbete mellan europeiska organ och decentraliserade tjänster måste också stödjas i syfte att stärka unionens åtgärder och öka dess närvaro vid de yttre gränserna genom medlemsstaterna. Samarbetet bör bland annat inriktas på att förebygga finansiering av terrorism och olaglig handel med vapen samt på stärkt kontroll av varor med dubbla användningsområden och relaterad teknik. Dessutom måste varumärkesförfalskning och piratkopiering bekämpas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

1.12 EESK anser att alla åtgärder som vidtas måste omfatta en öppen dialog med samtliga intressenter (företag, konsumenter, tullmyndigheter, tulltjänstemän, fackföreningar och civilsamhällesorganisationer), för att man ska få en tydligare och mer fullständig bild av de problem som måste lösas, samtidigt som man tar hänsyn till alla parter intressen.

1.13 EESK anser slutligen att oavsett vilket tillvägagångssätt som används för att modernisera tullunionen, måste den på ett lämpligt sätt ta hänsyn till de förändringar i unionens yttre gränser som brexit kommer att medföra.

2. Allmänt om tullunionen

2.1 Tullunionen har varit en viktig förutsättning för den europeiska integrationen, särskilt när det gäller att säkerställa ett enhetligt och smidigt genomförande av den fria rörligheten för varor på ett säkert, transparent och miljö- och konsumentvänligt sätt, med effektiva åtgärder mot straffbar gränsöverskridande verksamhet ⁽¹⁾.

2.2 Tullunionen är hörnstenen för den inre marknaden och måste därmed återspegla dess behov till fullo. Den har också bidragit till att stärka EU:s konkurrenskraft på den globala marknaden. En betydande del av EU-budgeten består dessutom av tullavgifter. År 2015 uppgick intäkterna till 18,6 miljarder euro, vilket motsvarar 13,6 % av EU:s budget.

2.3 Utöver skyddsåtgärder i form av förbud och åtgärder som syftar till att säkerställa EU-medborgarnas trygghet och säkerhet kräver inrättandet av tullunionen också att man inför eller ändrar sådana åtgärder som antagandet av en gemensam handelspolitik och en gemensam yttre tulltaxa samt förmånstull som införts genom associeringsavtal mellan EU och grannländer och potentiella kandidatländer, men också genom frihandelsavtal med tredjeländer.

2.4 Syftet med tullunionen är att underlätta laglig handel och på så sätt sträva efter att bekämpa bedrägerier i samband med handelstransaktioner och samtidigt stoppa olagliga flöden av varor och finansiella transaktioner som skulle kunna användas för olagliga ändamål eller terrorism.

3. Sammanfattning av meddelandet

3.1 Kommissionens syfte med att offentliggöra meddelandet var att inleda en dialog om en modernisering av tullunionen med beaktande av den nya situation som har växt fram på grund av

- interna utmaningar som är ett resultat av det expanderande och fördjupade EU och de stora kvalitativa och rättsliga skillnaderna mellan de offentliga förvaltningarna, som har lett till en oundviklig minskning av intäkter och en proportionell ökning av de operativa behoven,
- de allt större yttre säkerhetshoten och utmaningarna, främst det importerade terrorishotet och den gränsöverskridande brottsligheten, samt problem i samband med globaliseringen av internationell handel, såsom affärsmodeller och leveranskedjor i ständig förändring och ett växande antal transaktioner till följd av avtal med tredjeländer, och internetanvändning.

Syftet är att genomföra en strukturreform av vissa grundläggande delar av tullunionen och att inrätta en ny modell för dess styrning.

3.2 I meddelandet betonar kommissionen behovet av att effektivisera tullunionen genom att modernisera dess struktur, i syfte att öka samarbetet mellan EU:s tullmyndigheter och inrätta flexibla strukturer som kan utvecklas och anpassas.

3.3 I meddelandet föreslås inte att EU:s befogenheter utökas till nya områden, utan det är ett försök att modernisera tullunionen genom att göra den mer flexibel och effektiv så att den ska kunna anpassas till de nya situationer som hela tiden uppkommer.

4. Problem som bör uppmärksammas

4.1 Vid översynen av unionens tullkodex infördes omfattande ändringar i syfte att förenkla och underlätta handeln. Tullagstiftningen och lagstiftningen om fri rörlighet för varor är emellertid som helhet mycket invecklad och omfattar för närvarande 1 127 gällande texter (avtal, direktiv, förordningar och beslut) ⁽²⁾. Det gör det svårt att återropa relevanta bestämmelser för någon som inte redan är väl insatt i EU-lagstiftningen.

⁽¹⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 68.

⁽²⁾ Studie baserad på självbedömning (de nationella tullmyndigheternas bedömning av tullunionens funktion): Study on the Evaluation of the Customs Union (Specific Contract No. 13 implementing Framework Contract No. TAXUD/2010/CC/101) (GD Skatter och tullar, 2013).

4.2 Det tidigare systemet var mer tvetydigt och gav utrymme för viss användning av nationella bestämmelser, vilket resulterade i en mindre enhetlig tillämpning. Den omfattande kodifieringen av unionens tullkodex innebär att EU-lagstiftningen är direkt tillämplig och har direkt effekt, trots att den fortfarande genomförs uteslutande av de nationella tullsystemen. Eftersom dessa organiseras på mycket olika sätt uppstår fragmentering, en onödigt stor administrativ börda, byråkratiska brister och förseningar⁽³⁾. Dessutom leder den utomordentligt långa övergångsperioden till osäkerhet vilket eventuellt kan skada företag, särskilt mikroföretag och små och medelstora företag samt konsumenterna.

4.3 Tullmyndigheterna har traditionellt sett haft ansvaret för uppbörd av tullavgifter och indirekta skatter, men utöver detta ombeds de nu att hjälpa till att stärka EU:s yttre gränser och ta itu med olaglig verksamhet med skadliga följder både externt och internt.

4.4 Utvidgningarna av EU har lagt ett större ansvar på den decentraliserade modellen, vilket har krävt samordning och omskolning av mer än 120 000 tulltjänstemän, eftersom det föreligger grundläggande skillnader mellan tullsystem, kontrollmekanismer, logistisk infrastruktur – som nu kräver högteknologiska system – som tillhandahåller såväl personal för tullkontor som resurser.

4.5 Den europeiska industrins användning av ny teknik, införandet av den digitala inre marknaden och den föreslagna reformen av systemet för mervärdesskatt är exempel på framsteg, men de ökar också behovet av flexibla tullförfaranden som är anpassade till de moderna transaktionernas komplexa natur. Detsamma gäller de föränderliga produktions- och konsumtionsmönstren, ökad internationell handel och globala hot mot utvecklingen av den globala handeln, som påverkar EU:s handelspolitik.

5. Koncept och grundprinciper för tullunionen och dess styrning

5.1 Tullstyrningen bör utformas med hänsyn till följande:

- De olika typerna av arbetsuppgifter, dvs. å ena sidan tullkontroller och insamling av tullavgifter (uteslutande finansiellt), å andra sidan hjälp med att förebygga och bekämpa globala hot som påverkar EU (brottslighet, terrorism, organiserad brottslighet, miljöförstöring och ökande faror på grund av handel med farliga varor).
- Investeringar i effektivare tillämpning genom att optimera materiella, tekniska och personella resurser genom att investera kraftigt i modernisering av de förstnämnda resurserna, och prioritera personalens utbildning och beredskap för att öka deras professionalism och säkerställa deras ansvarsskyldighet.
- Administrativt stöd från EU vid genomförandet av relevant lagstiftning på ett enhetligt sätt och stärkt övervakning av dess tillämpning.
- En stärkt sammanlänkning mellan de nationella tullmyndigheterna.
- Utveckla det officiella samarbetet för att förbättra svarstiderna och säkerställa en operativ förvaltning som är så omfattande som möjligt.
- En sektorsövergripande säkerhetsstrategi mellan tullmyndigheter och brottsbekämpande myndigheter genom att skapa synergier och utbyta information.
- Anpassning till de ändringar som infördes genom lagstiftningspaketet om den digitala inre marknaden och reformen av EU:s mervärdesskattesystem.
- Användning av ny teknik och innovationer samtidigt som hänsyn tas till uppgiftsskydd för privatpersoner och företag.

⁽³⁾ Se t.ex.: EESK:s yttrande om "Tullunionens tillstånd", EUT C 271, 19.9.2013, s. 66.

- Prioriteringar av alla planer som skyddar konsumenter och underlättar tullklarering (grundat på principen att "tänka småskaligt först").
- Principerna om god förvaltning, rättssäkerhet och öppenhet.
- Fokus på personella resurser och på att bevara arbetstillfällena.

6. Nödvändiga allmänna reformer

6.1 I linje med kommissionens förslag, vilket EESK stöder, bör den operativa visionen för tullunionen uppgraderas till en enhetlig strategi med en tydlig tidsplan, som bygger på de principer som anges ovan och de punkter som tas upp nedan.

6.2 Det krävs en konsekvensanalys och en bedömning av unionens nya tullkodex – en tillfällig version ska tas fram före slutet av 2017 – som bygger vidare på tidigare studier men är bredare och omfattar alla verksamhetsområden⁽⁴⁾. På så sätt kan man utforma en strategi som avhjälpas problem, brister, överlappningar, inkonsekvens och föråldrade åtgärder och säkerställer att kommande steg i processen utgår från en sund bas⁽⁵⁾. Studien bör också särskilt ta upp inverkan på tullmyndigheternas personal.

6.3 Fokus bör ligga på utbyte av information och bästa praxis mellan tull- och förvaltningsmyndigheter, genom systematisk och metodisk användning av informationsteknik. Därför bör de befintliga databasernas lämplighet för tulländamål bedömas.

6.4 En decentraliserad och företagsvänlig modell som bygger på medlemsstaternas administrativa strukturer kan bara fungera om de nationella förvaltningsmyndigheterna beaktas. Det innebär att permanenta, flexibla institutionella strukturer måste inrättas. Därför föreslås det att ett stödorgan eller en organisation som får stöd från kommissionen och tullpolicygruppen inrättas och ges i uppgift att

- hjälpa till med problem vid genomförandet av lagstiftningen, delvis genom en omfattande vägledning för tillämpningen av unionens tullkodex och organisationen av övriga texter,
- förvalta it-infrastrukturen, inkludera också den europeiska skolan för högre tullutbildning⁽⁶⁾, som, på basis av EU-ramen för befogenheter på tullområdet, kommer att ansvara för att
 - garantera en hög specialiseringsnivå och öka den professionella expertisen på tullområdet på basis av en europeisk undervisningsplan,
 - organisera operativa åtgärder och utbildningsprogram med särskilt inriktning på säkerhetsfrågor,
- utarbeta en omfattande vägledning för tillämpningen av unionens tullkodex och dess genomförandebestämmelser och strukturera den relevanta lagstiftningen,
- dela förvaltningen av elektroniska system för att se till att information och förfaranden är tillgängliga på den gemensamma plattformen i syfte att underlätta för aktörer i tredjeländer; därför bör man genast förbättra övergången till ett papperslöst system och skapa en gemensam referenspunkt för att förenkla förfarandena, i enlighet med unionens tullkodex,
- eventuellt utfärda riktlinjer med målet att svara snabbt och direkt på nya utmaningar.

⁽⁴⁾ Kommissionens meddelande "En plan för styrningen av EU:s tullunion" (GD Skatter och tullar – A1, juli 2015).

⁽⁵⁾ Europaparlamentets resolution av den 19 januari 2017 om hantering av utmaningarna i samband med genomförandet av tullkodexen för unionen (2016/2017(RSP)) P8_TA(2017)0011.

⁽⁶⁾ EESK inkluderade också ett sådant förslag i sitt yttrande om "En tullkodex för unionen", EUT C 229, 31.7.2012, s. 68, i form av en europeisk högskola för tullutbildningar. Förslaget togs inte upp av kommissionen inom ramen för unionens tullkodex.

När det gäller denna organisation står EESK fast vid sin ståndpunkt och rekommenderar att en europeisk enhet för snabba insatser inrättas, med uppgiften att stödja det specialiserade och viktiga arbete som tullmyndigheterna utför, särskilt de som är belägna vid unionens yttre gränser.

6.5 EESK anser att kommissionens tullpolicygrupp – en informell grupp som för närvarande har mycket begränsade befogenheter och ett försumbart inflytande – skulle kunna spela en viktig roll i den nya tullstyrningen⁽⁷⁾. Kommittén rekommenderar därför att en arbetsordning utarbetas och uppmanar eftertryckligen medlemsstaterna att samarbeta för att detta organ ska kunna fungera så effektivt som möjligt. En annan viktig fråga är enligt EESK att på ett betydande sätt stärka samarbetet mellan medlemsstaterna och olika expertgrupper i frågor som rör tullpolitik.

6.6 EESK anser att programmet Tull 2020 har gett positiva resultat när det gäller att sprida och överföra information om tullunionen till både tullpersonal och företag. Det är ett användbart verktyg för samarbete mellan EU och kandidatländer/potentiella kandidatländer⁽⁸⁾, och att utöka och förlänga det bortom den ursprungliga tidsfristen skulle därför underlätta genomförandet av övergripande åtgärder⁽⁹⁾ på följande områden:

- Kontinuerlig, högkvalitativ utbildning och information riktad till relevant personal på grundval av europeiska data och modeller.
- En investerings- och finansieringskomponent för uppgradering och modernisering av infrastruktur för icke-invasiv detekterings- och laboratorieutrustning samt investeringar i de nationella organens personal i syfte att införa ett enda digitalt system.

6.7 EESK anser också att programmet Fiscalis 2020, som syftar till att förbättra medlemsstaternas skattesystem, skulle kunna användas för att ta fram gemensamma åtgärder och för att främja ett närmare transnationellt samarbete mellan skatte- och tullmyndigheter.

6.8 Kommittén välkomnar kommissionens ansträngningar – bl.a. de som tas upp i meddelandet om en handlingsplan för mervärdesskatt – för att stärka detta samarbete genom att skapa en verktygslåda som lagstiftande och andra myndigheter i medlemsstaterna kan använda i sin kamp mot momsrelaterat skattebedrägeri. En sådan verktygslåda skulle kunna underlätta övergången till ett robust moms-system för gränsöverskridande handel inom EU, som utgår från principen om destinationsland.

6.9 EESK stöder initiativ på standardiseringsområdet som ingår i en dialog med Världstullorganisationen (WCO), och välkomnar därför införandet av statusen "godkänd ekonomisk aktör" och gemensam ackreditering och certifiering. Kommittén uppmanar följaktligen kommissionen att undersöka möjligheten att förbättra dessa initiativ i syfte att minska den administrativa bördan och hindren för företag ytterligare.

6.10 I detta sammanhang anser EESK att det är nödvändigt att behålla och genomföra WTO:s avtal om förenklade handelsprocedurer, som förenklar och förtydligar internationella förfaranden för import och export, tullformaliteter och transitkrav. EESK anser också att det är mycket viktigt att intensifiera arbetet med att sluta avtal om ömsesidig administrativ hjälp med handelspartner som till fullo återspeglar det ständigt ökade handelssamarbetet med länder utanför EU.

6.11 EESK välkomnar förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om en unionsrättslig ram för tullrättsliga överträdelser och sanktioner, vilket tyvärr har försenats betydligt. Ett antagande av detta direktiv, tillsammans med Europaparlamentets ståndpunkter vid första behandlingen och de argument som redan framförts av EESK⁽¹⁰⁾, skulle bidra till större enhetlighet och rättssäkerhet.

⁽⁷⁾ Tullpolicygruppen – fullvärdiga medlemmar (nivån generaldirektörer för EU:s tullmyndigheter [E00944]).

⁽⁸⁾ 28 EU-medlemsstater och 6 kandidatländer och potentiella kandidatländer deltog.

⁽⁹⁾ Se http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customs-cooperation-programmes/customs-2020-programme_en

⁽¹⁰⁾ Se EUT C 487, 28.12.2016, s. 57.

6.12 EESK anser att en gemensam europeisk kontaktpunkt (portal), som bygger på principen om samordnad granskning, bör inrättas i syfte att minimera den administrativa bördan och förenkla tullklareringsförfarandet på ett drastiskt sätt. Det kräver en omedelbar utveckling av certifikatdatabasen för EU och automatisk verifiering av certifikat.

6.13 EESK hyser farhågor för de förändringar som brexit kommer att medföra för EU:s gränser. Vi stöder dock helt öppna förhandlingar som genomförs i god tro. Vi anser att engagemanget för fredsprocessen i Nordirland måste säkerställas och att man bör undvika att inrätta en "hård gräns" samtidigt som unionen och dess intressen inte får skadas.

7. Särskilda reformer som behövs (polissamarbete och straffrättsligt samarbete, hälsa och säkerhet och miljöåtgärder)

7.1 Här bör tonvikten ligga på att skydda EU:s yttre gränser från hot genom att utveckla synergier med grannländer eller kandidatländer och potentiella kandidatländer och deras tullmyndigheter för att hantera risker kopplade till exceptionella säkerhetssituationer (bedrägeri och annan olaglig verksamhet, terrorism, sanitära, veterinära och fytosanitära incidenter eller miljöincidenter), samtidigt som man undersöker möjligheten att utöka det internationella samarbetet av samma skäl, särskilt med potentiella och nuvarande handelspartner.

7.2 Man bör också noga undersöka om det krävs en översyn av annan specifik lagstiftning som har varit i kraft i över tio år utan att ändras och som har betydande inverkan på tullstyrningen. Refit-plattformen kan vara ett användbart verktyg för att bedöma om den rättsliga ramen för tullagstiftningen är ändamålsenlig i detta avseende. EESK understryker dock att eventuella reformer som genomförs inte bör hindra underlättandet av den lagliga handeln eller skyddet av de grundläggande rättigheterna.

7.3 EESK ser positivt på utvecklingen och genomförandet av EU:s strategi och handlingsplan för förbättrad riskhantering på tullområdet och noterar behovet av att öka ansträngningarna på områden som ligger utanför tullens behörighetsområde, i enlighet med kommissionens lägesrapport från 2016.

7.4 Dessutom välkomnar EESK de ansträngningar som gjorts på bilateral nivå, men kommittén anser att samarbetet mellan tullmyndigheter, rättsliga myndigheter och polismyndigheter bör institutionaliseras i högre grad, för att man mer effektivt ska kunna bekämpa finansiering av terrorism och olaglig handel med vapen och skydda immateriella rättigheter, varor med dubbla användningsområden och relaterad teknik genom riskbaserade kontroller, i enlighet med vad som föreskrivs i tullriskhanteringssystemet (CRMS) och med vederbörlig hänsyn tagen till kommissionens handlingsplan för förstärkning av kampen mot finansiering av terrorism. Det krävs också ytterligare ansträngningar för att bekämpa varumärkesförfälskning och piratkopiering på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

7.5 Det är nödvändigt att gå vidare med förfarandet för ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1889/2005 av den 26 oktober 2005 om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur gemenskapen på grundval av resultaten av det offentliga samrådet och rekommendationerna från arbetsgruppen för finansiella åtgärder.

7.6 Den svarta listan över de länder som vägrar att vidta adekvata åtgärder för att bekämpa penningtvätt bör i detta syfte ses över. Listan avvisades av Europaparlamentet eftersom den inte på ett lämpligt sätt återspeglade det nuvarande läget. Man bör därför öka kontrollerna, vilket också föreskrivs i det relevanta direktivet, som nu revideras (det fjärde penningtvättsdirektivet).

7.7 EESK uppmanar rådet och Europaparlamentet att slutföra inrättandet av Europeiska åklagarmyndigheten, som ansvarar för att utreda, lagföra och väcka talan mot förövare av brott som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen, och uppmanar alla medlemsländer att ansluta sig till ansträngningarna.

7.8 Kommittén anser vidare att sektorsövergripande samarbete mellan europeiska organ och tjänster (decentraliserade eller inte), såsom Europeiska polisbyrån (Europol), Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf), Europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser (Frontex), Europeiska sjösäkerhetsbyrån (Emsa), den europeiska enheten för rättsligt samarbete (Eurojust), Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO), bör stärkas och förbättras på grundval av strategin för integrerad gränsförvaltning och förordning (EU) 2016/1624 och med särskild hänvisning till den europeiska säkerhetsagendan, i syfte att

- stärka dialogen mellan olika organ och tullens medverkan för att stödja EU:s åtgärder och närvaro vid de yttre gränserna via medlemsstaterna i syfte att förhindra, upptäcka och utreda finansiering av brottslig verksamhet,
- inrätta ett informations- och datautbytessystem för tidig varning (utbyte av uppgifter om leveranskedjan och riskrelaterad information) som helt följer EU-lagstiftningens bestämmelser om uppgiftsskydd och med vederbörlig hänsyn till den förnyade strategin för inre säkerhet (2015–2020),
- modernisera tullkontroller och utveckla samordningen av tullsamarbetet på EU-nivå,
- samla in, utbyta och registrera bästa praxis för att dela och gemensamt utnyttja kapacitet och kompetens, samt
- förbereda övergången till smarta gränser.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska centralbanken, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Handlingsplan om finansiella tjänster för konsumenter: Bättre produkter, fler valmöjligheter

[COM(2017) 139 final]

(2017/C 434/08)

Föredragande: **Michael IKRATH**

Medföredragande: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Remiss	Europeiska kommissionen, 26.4.2017
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion
Antagande av facksektionen	5.9.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	136/0/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar att kommissionen i detta skede avstår från regleringsåtgärder, och stöder den i dess föresats att tillämpa de relevanta konkurrensreglerna om det skulle visa sig vara nödvändigt för att säkerställa likvärdiga villkor och konsumentskyddet.

1.2 EESK välkomnar kommissionens initiativ, som syftar till att fördjupa den inre marknaden genom handlingsplanen. Detta kommer att kräva dels en successiv utvidgning av den ekonomiska och monetära unionen, dels ytterligare harmonisering av finansiella produkter och tjänster i kombination med digital innovation, samtidigt som man upprätthåller rättvisa och teknik- och affärsmodellsneutrala konkurrensvillkor.

1.3 EESK uppmanar medlemsstaterna att intensifiera sina insatser för att uppnå en grundlig, harmoniserad, samordnad och systematisk tillämpning av det breda spektrumet av alleuropeiska standarder som för närvarande håller på att genomföras, för att se till att dessa är fullständigt inkluderande för konsumenterna och samtidigt skyddar dem mot de många risker som är förknippade med de nya finansiella scenarierna.

1.4 EESK noterar att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt traditionella banker som riktar sig till privatkunder ("tråkig bankverksamhet") som viktiga förmedlare av sådana produkter och tjänster. Traditionellt sett har dessa banker, särskilt regionala och lokala banker, åtnjutit stort förtroende från EU-konsumenterna, som inte är särskilt benägna att byta leverantör. Icke desto mindre bör gränsöverskridande produkter främjas för att understryka idén om den inre marknaden och den fria rörligheten för personer och varor.

1.5 Samtidigt bör man ta itu med konsumenternas farhågor beträffande t.ex. olika språk och lagstiftning, högre avgifter för utlandsbosatta, vägran att ge utlandsbosatta tillgång till vissa finansiella tjänster och produkter, skillnader i beskattning, överutnyttjande av lagstiftningen mot penningtvätt och valutakursrisker.

1.6 EESK uppmanar kommissionen att undersöka hur många ekonomiskt utsatta låntagare som tar gränsöverskridande konsumentlån som inte är tillgängliga för dem hemma (låneshopping) och därigenom utsätter sig för en hög risk för överskuldssättning.

1.7 Med hänsyn till finansiella produkters och tjänsters jämförbarhet och transparens och i syfte att skapa likvärdiga villkor mellan medlemsstaterna rekommenderar EESK att man ska vidta åtgärder för att se till att skatteordningarna för produkter och tjänster inte längre utgör ett hinder för rättvis konkurrens.

1.8 EESK uppmanar kommissionen att sörja för att det införs lämpliga, oberoende och obligatoriskt certifierade jämförelseverktyg för olika finansiella produkter i de olika jurisdiktionerna i EU.

1.9 EESK rekommenderar reglering av utomeuropeiska it-jättar såsom Google och Apple, som kan använda sina kunddatabaser för att erbjuda skräddarsydda produkter för direkt försäljning utan att omfattas av EU:s konsumentkyddsregler och andra bestämmelser.

1.10 Kommittén är fast övertygad om att digitaliseringen fortlöpande och ständigt förändrar konsumenternas beteende. EESK välkomnar och stöder därför kommissionens fokus på att stärka den digitala inre marknaden med särskild uppmärksamhet åt finansiella tjänster. Kommissionen gör rätt i att koncentrera sig på att undanröja hinder för gränsöverskridande digital distribution (geoblockering). Det är enligt EESK:s åsikt det enda sättet att åstadkomma en verklig inre marknad för finansiella tjänster för konsumenter.

1.11 Inom FinTech anser kommittén att det, med hänsyn till hållbar reglering och för att i största möjliga mån bevara den finansiella stabiliteten, bör råda likvärdiga konkurrensvillkor mellan alla dem som tillhandahåller de finansiella tjänsterna i fråga och att samma garantier för konsumenterna som de som gäller inom den traditionella banksektorn alltid måste ha företräde.

1.12 EESK rekommenderar kommissionen att definiera ytterligare produkter, som är enkla och har samma egenskaper och därmed är jämförbara och transparenta, vid sidan av de konsumentprodukter som redan anges i handlingsplanen. Det ger möjlighet att erbjuda dem som "flaggskeppsprodukter" i hela EU via olika distributionssystem (FinTech, traditionella kontor osv.) och kan uppmuntra konsumenterna att lita på dessa produkter. Med ordentlig information om produkten och produkttransparens kan konsumenterna välja den bästa leverantören i hela EU, utan risk.

1.13 Oberoendet mellan de olika parter som är inblandade i förvaltningen av samma finansiella tjänst bör stärkas för att undvika eventuella intressekonflikter, eftersom detta underlättar god styrning och effektiv tillsyn av finansiella tjänster.

1.14 EESK framhåller behovet av att regelbundet se över alla standarders inverkan på utvecklingen av finansiella produkter och tjänster avsedda för konsumenterna och samtidigt på lämpligt sätt stärka tillsynsmyndigheternas resurser. Kommittén påpekar också att det behövs effektiva mekanismer för alternativ tvistlösning och tvistlösning online för gränsöverskridande transaktioner, vilket är en viktig faktor för att förbättra konsumenternas förtroende.

1.15 Om man vill att resultaten för medborgarna och företagen ska vara ändamålsenliga och effektiva när det gäller att minimera kostnaderna anser kommittén slutligen att alla åtgärder och alla texter i frågan måste bygga på och beakta Refit-programmets principer. Utan att äventyra de tydliga målen på detta område är det viktigt att all framtida lagstiftning och reglering om detta förblir enkel och undanröjer onödiga bördor. Likaledes måste man för att uppnå en verklig inre marknad som inte är fragmenterad undvika överreglering på nationell eller regional nivå.

2. Bakgrund

2.1 Denna handlingsplan syftar till att ge de europeiska konsumenterna ett större urval av och bättre tillgång till finansiella tjänster inom EU.

2.2 Den omfattar finansiella tjänster som är viktiga i konsumenternas vardag, t.ex. sparande på transaktionskonton, betaltjänster, kreditkort, hypotekslån och andra lån samt olika typer av försäkringar.

2.3 Handlingsplanen utgör en integrerad del i utvecklingen av en fördjupad och rättvisare inre marknad. När det gäller finansiella tjänster innebär detta att konkurrensen mellan leverantörer av finansiella tjänster och konsumenternas valmöjligheter måste förbättras, så att konsumenterna kan dra nytta av lägre priser, högre produktkvalitet och innovation.

2.4 Konsumenterna bör kunna välja fritt ur ett brett utbud av finansiella tjänster och produkter som är tillgängliga i hela EU. Det bör inte längre spela någon roll i vilken medlemsstat leverantören befinner sig.

2.5 Leverantörer av finansiella tjänster och produkter bör ges möjlighet att dra nytta av den EU-omfattande marknaden (den inre marknaden).

2.6 EU har redan antagit ett antal åtgärder för att skapa en inre marknad för finansiella tjänster för konsumenter, såsom direktiven om betalkonton⁽¹⁾, hypotekslån⁽²⁾ och försäkringsdistribution⁽³⁾, handlingsplanen för en kapitalmarknadsunion⁽⁴⁾, strategin för den inre marknaden⁽⁵⁾ och strategin för den digitala inre marknaden⁽⁶⁾.

2.7 Denna handlingsplan, som bygger på samråden om kommissionens grönbok⁽⁷⁾, utarbetades i syfte att kartlägga och undanröja de återstående hindren.

2.8 Handlingsplanen är inriktad på tre huvudområden:

- Öka konsumenternas förtroende och stärka deras ställning.
- Uppmuntra undanröjandet av rättsliga och regulatoriska hinder.
- Tillhandahålla kontinuerligt stöd för utvecklingen av innovativa digitala tjänster.

Tolv genomförandeåtgärder har fastställts.

2.9 Med tanke på att endast 7 % av konsumenterna för närvarande utnyttjar finansiella tjänster från en annan medlemsstat prioriterar man i handlingsplanen utvecklingen av FinTech-företag och onlineföretag.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK konstaterar att inrättandet av en inre EU-marknad för finansiella tjänster förutsätter att EU:s olika finansmarknadsprojekt harmoniseras. Till exempel påverkar kapitalmarknadsunionen alla EU-medlemsstater, medan bankunionen med sina tre pelare endast berör euroområdet, och de ”nya” medlemsstaternas marknader inte beaktas. Det innebär att det gränsöverskridande tillhandahållande av finansiella tjänster och produkter som eftersträvas möter osynliga gränser.

3.2 EESK anser därför att det är lämpligt att samtidigt med den försatta fördjupningen av den inre marknaden för finansiella tjänster fortsätta att utvidga den ekonomiska och monetära unionen: om inte alla länder successivt ansluter sig till den gemensamma valutan – särskilt på det digitala området – kommer det att vara omöjligt att genomföra handlingsplanen fullt ut. Det finns också en risk för att alternativa digitala valutor såsom bitcoin utnyttjar denna situation, vilket skulle kunna undergräva säkerheten, uppgiftsskyddet och konsumenternas förtroende för gränsöverskridande finansiella tjänster.

3.3 EESK påpekar att konsumenterna för närvarande behandlar handeln med finansiella tjänster som en lokal och regional affärsmodell. Så länge oron och osäkerheten beträffande det nya finansiella landskapet kvarstår instämmer kommittén därför i kommissionens slutsats att ”de flesta köpare av finansiella tjänster till privatpersoner och mindre företag kommer troligen även i fortsättningen att inrikta sig på inhemska produkter”⁽⁸⁾.

3.4 EESK betraktar de olika skatteordningarna i medlemsstaterna som ett stort hinder för finansiella produkters jämförbarhet och transparens. Viktiga produkters attraktionskraft ligger ofta i deras skatteincitament, som dock endast gynnar nationella skattebetalare. Dessutom utgör kampen mot skatteflykt, som gör att innehavare av utländska konton misstänks för oärlighet i sina skatteärenden, ett allvarligt hinder för den gränsöverskridande finansmarknaden. EESK uppmanar därför kommissionen att ta med ytterligare förslag i handlingsplanen.

⁽¹⁾ EUT L 257, 28.8.2014, s. 214.

⁽²⁾ EUT L 60, 28.2.2014, s. 34.

⁽³⁾ EUT L 26, 2.2.2016, s. 19.

⁽⁴⁾ COM(2015) 468 final, EESK:s yttrande EUT C 133, 14.4.2016, s. 17.

⁽⁵⁾ COM(1999) 624 final.

⁽⁶⁾ COM(2016) 176 final.

⁽⁷⁾ COM(2015) 630 final.

⁽⁸⁾ Grönbok om finansiella tjänster till privatpersoner och mindre företag på den inre marknaden, COM(2007) 226 final, punkt 10, s. 6.

3.5 Trots kommissionens betydande insatser har enligt Eurobarometer 446 endast 7 % av EU-medborgarna hittills utnyttjat gränsöverskridande finansiella tjänster. Det är också oklart hur många ekonomiskt utsatta låntagare som tar gränsöverskridande konsumentlån som inte är tillgängliga för dem hemma (låneshopping) och därigenom utsätter sig för en hög risk för överskuldssättning. EESK föreslår därför att denna fråga ska undersökas.

3.6 Man får dock inte glömma att nämna att denna gränsöverskridande efterfrågan finns i gränsregioner med ett gemensamt språk. Och även inom de nationella marknaderna byter mindre än en tredjedel av konsumenterna leverantör. Ett av de främsta skälen till detta är den större tillfredsställelsen främst med lokala eller regionala banker som riktar sig till privatkunder (se Eurobarometer 446). I detta sammanhang vill kommittén påpeka att lönsamheten hos regionala banker som riktar sig till privatkunder har utsatts för särskilt starkt tryck sedan finanskrisen. Frågan om hur bankerna ska kunna bära de höga kostnaderna för att ha en relativt liten andel kunder från andra medlemsstater måste därför beaktas. EESK uppmanar kommissionen att ta itu med andra orsaker till denna låga andel gränsöverskridande köp av finansiella produkter, t.ex. olika språk och lagstiftning, högre avgifter för utlandsbosatta, vägran att ge utlandsbosatta tillgång till vissa finansiella tjänster och produkter, skillnader i beskattning, överutnyttjande av lagstiftningen mot penningtvätt och valutakursrisker.

3.7 I detta sammanhang anser EESK att man måste fästa yttersta vikt vid att bevara just denna roll som lokala och regionala banker som riktar sig till privatkunder spelar: den som leverantörer av finansiella tjänster som åtnjuter konsumenternas förtroende. Detta kräver en mycket mer differentierad reglering av banksektorn, med konsekvent tillämpning av proportionalitetsprincipen⁽⁹⁾. Endast på detta villkor kan dessa banker framgångsrikt fungera som innovationsledare eller innovationsföljare.

3.8 Enligt EESK:s mening är detta en förutsättning för att uppnå kommissionens berättigade mål: att finanssektorn ska kunna utnyttja den moderna teknik som krävs för att utveckla den inre marknaden och att denna sektor ska förbli både finansiellt sund och trygg för konsumenter och investerare.

3.9 Kommittén är fast övertygad om att digitaliseringen fortlöpande och ständigt förändrar konsumenternas beteende. EESK välkomnar och stöder därför kommissionens fokus på att stärka den digitala inre marknaden med särskild uppmärksamhet åt finansiella tjänster. Kommissionen gör rätt i att koncentrera sig på att undanröja hinder för gränsöverskridande digital distribution (geoblockering). Det är enligt EESK:s åsikt en bra möjlighet att åstadkomma en verklig inre marknad för finansiella tjänster för konsumenter. Andra åtgärder (i enlighet med punkt 3.6) behövs dock också.

3.10 EESK delar kommissionens uppfattning att det framtida arbetet å ena sidan främst bör inriktas på ett korrekt genomförande av tidigare antagen lagstiftning (se punkt 2.6). Å andra sidan behövs det ytterligare åtgärder för att se till att fördelarna med en EU-omfattande inre marknad för finansiella tjänster kan frigöras för konsumenterna.

3.11 I detta avseende välkomnar EESK att handlingsplanen innehåller en ambitiös färdplan med åtgärder, och förväntar sig att de nationella lagstiftarna, tillsynsmyndigheterna och konsumentorganisationerna ska delta fullt ut i genomförandet av dem. Arbetsmarknadens parter har också en viktig uppgift i detta sammanhang.

3.12 Kommittén välkomnar också att marknadsaktörerna ges större möjligheter att utveckla sina individuella finansiella tjänster, i synnerhet när det gäller digital innovation. På så sätt tas tillräcklig hänsyn till de för närvarande mycket olika marknadsförhållandena i medlemsstaterna, i linje med det gemensamma målet.

3.13 EESK rekommenderar kommissionen att definiera ytterligare produkter som är enkelt jämförbara och fullständigt transparenta, som är enkla och har samma egenskaper, vid sidan av de konsumentprodukter som redan anges i handlingsplanen. Det ger möjlighet att erbjuda dem som "flaggskeppsprodukter" i hela EU via olika distributionssystem (FinTech, traditionella kontor osv.) och kan uppmantra konsumenterna att lita på dessa produkter. Med ordentlig information om produkten och produkttransparens (harmoniserad terminologi, undvikande av alltför fackmässiga beskrivningar, enkla och begripliga avtalsvillkor) kan konsumenterna välja den bästa leverantören i hela EU, utan risk.

⁽⁹⁾ EUT C 209, 30.6.2017, s. 36.

3.14 EESK anser att en effektiv kombination av ny onlineteknik och jämförbara och transparenta konsumentprodukter kommer att vara av yttersta vikt för vidareutvecklingen av en fördjupad inre marknad för finansiella tjänster.

3.15 EESK välkomnar därför att kommissionen i sitt diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union, som offentliggjordes den 1 juni, tar upp viktiga aspekter som rör harmonisering av finansiella produkter och tjänster i EU. Detta gäller i synnerhet skapandet av likvärdiga konkurrensvillkor mellan de olika medlemsstaterna och således leverantörerna av finansiella tjänster. Unionens förslag om EMU förenklar därmed jämförbarheten och presentationen av de olika "gränsöverskridande" finansiella produkterna.

3.16 I detta sammanhang anser EESK också att det är viktigt att fortsätta att efterlysa reglering för FinTech-företag. Under finanskrisen 2008–2010 var en mycket sträng reglering (Basel III, fjärde kapitalkravsdirektivet) en av orsakerna till att traditionella banker som riktar sig till privatkunder inte längre i tillräcklig utsträckning kunde fullgöra sin huvudsakliga uppgift (utlåning till små och medelstora företag och privatpersoner). Samtidigt omfattas det som FinTech-företag erbjuder inte av denna reglering. Innan handlingsplanen för gränsöverskridande finansiella tjänster för konsumenter införs efterlyser EESK därför likvärdiga villkor i fråga om bestämmelser som gäller för traditionella banker som riktar sig till privatkunder och FinTech-företag⁽¹⁰⁾.

3.16.1 Det är mycket viktigt att kommissionen tar itu med konsumenternas farhågor beträffande FinTech, t.ex. skydd av personuppgifter och integritet, prövningsmekanismer, risken för överskuldssättning, konsekvenserna av dessa plattformars eventuella insolvens, brist på oberoende och ansvarsfull rådgivning om de produkter och tjänster som de erbjuder, risken för ekonomiskt utanförskap för konsumenter som är digitala analfabeter, utnyttjande och användning av stordata samt tillgången på och till dessa produkter, så att konsumenternas förtroende för finansinstituten, som gått förlorat på grund av krisen, kan återställas.

3.17 EESK uppmanar medlemsstaterna att se till att genomförandet av samtliga åtgärder i handlingsplanen alltid är förenligt med direktivet om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster samt den europeiska tillgänglighetsakten.

3.18 Handlingsplanen kommer endast att få önskad verkan om den åtföljs av en successiv (både kvalitativ och kvantitativ) förstärkning av finansmyndigheternas tillsynsfunktioner, med systematisk övervakning av hur leverantörerna av finansiella tjänster agerar vid genomförandet av det andra betaltjänstdirektivet och Mifid II, och man tryggar den komplexa jämvikten mellan integritet och transparens och en åtskillnad mellan produktrådgivnings- och marknadsföringsfunktionerna. Allt detta bör kombineras med särskild uppmärksamhet åt kreditvärderingsinstitut och oberoende finansiella förmedlingstjänster, såsom EESK påpekade i sitt yttrande om grönboken.

3.19 Utbildning och livslångt lärande är nödvändigt för att bekämpa ekonomisk analfabetism som kan leda till överskuldssättning och ekonomiskt och socialt utanförskap.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Mot bakgrund av kommentarerna i punkt 3 rekommenderar EESK kommissionen att koncentrera sig på att snabbt genomföra åtgärder för förbättrad kvalitet på och tillförlitlighet hos jämförelsewebbplatser för finansiella tjänster (åtgärd 4), granskning av nationella konsumentskyddsregler (åtgärd 8), FinTech (åtgärd 10) och elektronisk identifiering (åtgärd 11).

4.2 (Åtgärd 11)

EESK anser att det inkonsekventa nationella genomförandet av de gällande bestämmelserna mot penningtvätt (t.ex. bosättningskravet) är ett avgörande hinder för att vidareutveckla den inre marknaden för privatkunder. Allt måste göras för att tillhandahålla de medel för elektronisk identifiering som krävs för att se till att nya kundrelationer kan skapas så snabbt som möjligt inom den inre marknaden. Farhågorna beträffande säkerhet och ansvar bör åtgärdas för att öka konsumenternas förtroende för förfarandena för elektronisk identifiering.

⁽¹⁰⁾ EUT C 246, 28.7.2017, s. 8.

4.3 EESK välkomnar därför särskilt de åtgärder som föreslås i åtgärd 11, såsom att främja användningen av eIDAS-förordningen (förordningen om elektronisk identifiering) – t.ex. genom att utvidga den till att omfatta B2C – och främja nya metoder för digital onboarding (t.ex. videoidentifieringsförfarande). I detta avseende stöder EESK Europaparlamentets motsvarande ståndpunkt⁽¹¹⁾ om det femte penningtvättsdirektivet⁽¹²⁾. Alla dessa digitala förfaranden får inte undergräva uppgifts- och integritetsskyddet.

4.4 (Åtgärd 10)

För att se till att finansiell innovation går hand i hand med konsumentskydd efterlyser EESK ett ramverk för att testa nya finansiella tjänster⁽¹³⁾ som efter att ha testats i samarbete med berörda parter skulle kunna komplettera utbudet av standardiserade finansiella produkter (i enlighet med punkt 3.12).

4.5 (Åtgärd 8)

EESK stöder de åtgärder som föreslås inom åtgärd 8 och som syftar till att identifiera och undanröja omotiverad överreglering av medlemsstaterna. Konsumentskyddsreglerna får dock inte urvattnas.

4.6 EESK rekommenderar också att man ser över den gällande särskilda lagstiftningen om finansiella tjänster med avseende på dess inverkan på den inre marknaden som eftersträvas och dess digitala lämplighet. Informationen till konsumenterna bör vara begriplig, enkel och ändamålsenlig, så att konsumenterna kan göra de val som är riktiga för dem. Överdrivna informations-, rådgivnings- och dokumentationskrav är särskilt skadliga för utvecklingen av en digital inre marknaden på området för finansiella tjänster. Man bör därför inta en helhetssyn vid bedömningen.

4.7 (Åtgärd 1)

När det gäller förslaget inom åtgärd 1 om att utvidga förordningen⁽¹⁴⁾ om gränsöverskridande betalningar till att omfatta betalningar i andra valutor än euro påpekar EESK att dessa kostar leverantörerna betydligt mer än betalningar i euro. EESK anser därför att en prisskillnad jämfört med betalningar som görs enbart i euro är berättigad. Kommittén förespråkar därför att man ska tillämpa priser på transaktioner i andra valutor än euro som gör det möjligt att täcka de faktiska kostnaderna. I enlighet med proportionalitetsprincipen bör man i dessa priser också beakta den utförande leverantörens storlek och hur ofta sådana överföringar genomförs.

4.8 (Åtgärd 2)

Kommissionen bör öka transparenskraven för dynamisk valutakonvertering.

4.9 (Åtgärd 3)

EESK stöder i princip denna kommissionsåtgärd, men påpekar att många marknadsaktörers felaktiga genomförande hittills av Sepa-förordningen⁽¹⁵⁾ orsakar problem som inte är konsumenternas och de finansiella tjänsteleverantörernas ansvar. EESK uppmanar därför kommissionen att prioritera en heltäckande tillämpning av artikel 9 i Sepa-förordningen (förbud mot diskriminering pga. IBAN). Detta är det enda sättet att utvidga bytestjänsten så att den blir effektiv på hela den inre marknaden.

4.10 (Åtgärd 4)

EESK anser att det är absolut nödvändigt att följa "huvudprinciperna för jämförelseverktyg" och uppmanar kommissionen att nära övervaka de befintliga webbplatserna i samarbete med berörda parter, särskilt konsumentorganisationer. Jämförelsewebbplatser bör uppfylla vissa kriterier i fråga om oberoende och transparens. Det bör också vara obligatoriskt för dem att vara certifierade.

⁽¹¹⁾ A8-0056/2017.

⁽¹²⁾ COM(2016) 450 final, EESK:s yttrande EUT C 34, 2.2.2017, s. 121.

⁽¹³⁾ Se EUT C 246, 28.7.2017, s. 8, punkt 1.4.1.

⁽¹⁴⁾ EUT L 266, 9.10.2009, s. 11.

⁽¹⁵⁾ EUT L 257, 28.8.2014, s. 214.

EESK föreslår att man tillsammans med berörda parter ska undersöka möjligheten att inrätta en EU-omfattande jämförelsewebbplats som omfattar de gränsöverskridande flaggskeppsprodukter som avses ovan (se punkt 3.13).

4.11 (Åtgärd 9)

EESK stöder de föreslagna åtgärderna för att gå vidare med harmoniseringen av kreditvärderingen på europeisk nivå, eftersom ekonomiskt utsatta konsumenter annars riskerar skuldsättning när de tar gränsöverskridande konsumentkrediter. Kommittén stöder därför harmoniserade minimikriterier för kreditvärdering som omfattar de befintliga enhetliga kreditvärderingsstandarderna (direktiv 2008/48/EG⁽¹⁶⁾, direktiv 2014/17/EU⁽¹⁷⁾). Man bör noga se till att detta inte undergräver de nya algoritmbaserade credit scoring-modellerna enligt Basel III ("credit tech").

4.12 (Åtgärd 7)

EESK stöder kommissionens insatser för att hitta sätt att förhindra att konsumenter överskuldsätter sig. Finansiell utbildning och livslångt lärande tillsammans med regler om ansvarsfull utlåning och lagstiftning om konsumenters insolvens⁽¹⁸⁾ bör därför vara en central fråga. För att främja en mer ambitiös och harmoniserad finansiell utbildning rekommenderar EESK kommissionen att fastställa finansiell utbildning som en ytterligare kompetens vid den översyn som pågår av den europeiska ramen för nyckelkompetenser. Arbetsmarknadens parter har ett särskilt ansvar i detta avseende.

4.13 Det är också mycket viktigt att kommissionen i hög grad inriktar sig på expresskonsumentkrediter, som ofta brister i transparens och omfattar allsköns oskäligen villkor, samtidigt som man använder sig av vilseledande marknadsföringsmetoder med stöd av reklam i större medier (press, radio och tv). I detta sammanhang uppmanar EESK medlemsstaternas tillsynsmyndigheter att ordentligt övervaka dessa företags agerande på marknaden i nära samarbete med konsumentorganisationer.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽¹⁶⁾ EUT L 133, 22.5.2008, s. 66.

⁽¹⁷⁾ EUT L 60, 28.2.2014, s. 34.

⁽¹⁸⁾ EUT C 311, 12.9.2014, s. 38.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till rådets direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas

[COM(2016) 683 final – 2016/0336 (CNS)]

Förslag till rådets direktiv om en gemensam bolagsskattebas

[COM(2016) 685 final – 2016/0337 (CNS)]

(2017/C 434/09)

Föredragande: **Michael McLOUGHLIN**

Remiss	Europeiska unionens råd, 21.11.2016
Rättslig grund	Artikel 115 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt
Ansvarig facksektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande av facksektionen	7.9.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	182/2/11

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK ställer sig bakom målen med kommissionens förslag om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas.

1.2 EESK rekommenderar att man ska göra sitt yttersta för att upprätta den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen genom samförstånd, med tanke på frågornas känsliga karaktär när det gäller subsidiaritet och staternas suveränitet.

1.3 EESK förstår skälen till den tvåstegsstrategi som kommissionen valt, men efterlyser ett snabbt införande av steg två efter överenskommelsen om en gemensam bas, eftersom det är först efter konsolidering som företagen kommer att uppleva de största fördelarna. Det kommer att uppstå vissa fördelar i fråga om kampen mot aggressiv skatteplanering från steg ett, men konsolideringen slutför uppgiften.

1.4 EESK konstaterar att kommissionen återlanserade förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas i syfte att både stödja den inre marknaden och bekämpa aggressiv skatteplanering, genom att inkomster hänförs till den plats där värdet skapas. EESK uppmanar medlemsstaterna att sträva efter att slutföra båda stegen som en effektiv åtgärd för att bekämpa bedrägerier och främja tillväxt.

1.5 Liksom 2011 rekommenderar EESK en omprövning av fördelningsnyckeln för den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen. Kommissionen och medlemsstaterna bör fundera över om immateriella rättigheter bör undantas från fördelningsnyckeln. Faktorn "försäljning enligt destination" kan också behöva ändras för att säkerställa ett rättvist genomförande. Kommittén är oroad över att tillämpningen av den föreslagna försäljningsfaktorn ska leda till att många av de mindre exporterande medlemsstaterna förlorar betydande belopp av beskattningsbara inkomster till de större konsumerande medlemsstaterna. EESK anser att förslaget bör syfta till en rättvis formel och undvika systematiskt obalanserade effekter.

1.6 EESK uppmanar till försiktighet när det gäller förslagen om avskrivning för att se till att de återspeglar företagens verkliga erfarenheter. Möjligheterna till avskrivning kan vara alltför begränsade för vissa tillgångsklasser som föräldras mycket snabbt på grund av den snabba tekniska utvecklingen.

1.7 EESK välkomnar att vikten av den skattemässiga behandlingen av finansiering med eget kapital för företagsinvesteringar erkänns genom förslaget om att skuldfinansiering och finansiering med eget kapital ska behandlas lika. Företag i ekonomiska svårigheter bör dock inte få en ökad skattebörda.

1.8 EESK rekommenderar att förslagen ska ge upphov till en rättvis balans mellan medlemsstaterna, och därför bör deras effekter undersökas i detalj i varje enskild medlemsstat med avseende på förmågan att locka till sig investeringar samt bevara och skapa arbetstillfällen. EESK betonar att medlemsstaterna bör tillhandahålla relevant information för att se till att så blir fallet.

1.9 EESK rekommenderar att förslagen om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas ska minska komplexiteten när så är möjligt, med tanke på målet om säkerhet och enkelhet. Detta är särskilt viktigt när det gäller hanteringen av immateriella tillgångar på företagens balansräkning.

1.10 EESK uppmanar kommissionen att ta itu med behovet av flexibilitet och se till att staterna och företagen kan reagera på förändringar i de globala eller inhemska ekonomiska omständigheterna, samtidigt som EU:s förfaranden och det gemensamma samarbetet respekteras.

1.11 Den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen skulle bli effektivare och det skulle vara mer sannolikt att man uppnår den nödvändiga enhälligheten om hänsyn togs till ett antal viktiga punkter som tas upp i detta yttrande.

2. Kommissionens förslag

2.1 Det återlanserade förslaget till en gemensam konsoliderad bolagsskattebas innehåller en enda uppsättning regler för att beräkna företags beskattningsbara vinster inom EU, i syfte att bidra stort till tillväxt, konkurrenskraft och rättvisa på den inre marknaden. Med en gemensam konsoliderad bolagsskattebas skulle gränsöverskridande företag följa ett enda EU-system för beräkning av sin beskattningsbara inkomst, i stället för olika nationella bestämmelser. Företagen skulle lämna in en enda skattedeklaration för all sin verksamhet inom EU och räkna av förluster i en medlemsstat mot vinster i en annan. Gruppinternas transaktioner skulle inte längre beskattas på enhetsnivå, vilket skulle lösa problemet med internprissättning på området för den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen. Den konsoliderade beskattningsbara vinsten skulle delas mellan de medlemsstater där företagsgruppen är verksam, med användning av en fördelningsnyckel. Varje medlemsstat skulle sedan beskatta sin del av vinsten enligt sin nationella bolagsskattesats.

2.2 Det finns också nya bestämmelser jämfört med förslaget från 2011. För det första införs i förslagen från 2016 obligatoriska i stället för frivilliga regler för konsoliderade företagsgrupper med en årlig omsättning som överstiger 750 miljoner euro. För det andra finns det regler för att uppmuntra företag att anskaffa eget kapital för att finansiera investeringar i syfte att motverka skevheter som gynnar skuldfinansiering. För det tredje införs ett superavdrag för forskning och utveckling. Det finns också förslag i den gemensamma basen om ett tillfälligt gränsöverskridande förlustavdrag med efterföljande återvinning tills konsolideringen införs. Det andra steget i förslagen kommer att genomföras efter att man nått en politisk överenskommelse om förslagen om den gemensamma basen. Fram till dess kommer rådet inte att ta upp det andra steget till behandling.

2.3 Kommissionens nuvarande förslag består av två separata förslag till rådskdirektiv. Det ena förslaget gäller en "gemensam bolagsskattebas" och det andra en "gemensam konsoliderad bolagsskattebas". Uppdelningen av de två aspekterna i två olika förslag är en viktig skillnad mellan 2011 och 2016 års förslag. Kommissionen föreslår ett stegvist tillvägagångssätt med den gemensamma bolagsskattebasen först, som i ett senare skede ska följas av den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen.

2.4 Kommissionen återlanserade också förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas för att bekämpa aggressiv skatteplanering och stödja den inre marknaden, och erkänner att "det inte är sannolikt att förslaget [...] kommer att antas i sin helhet, utan att delas upp i omgångar". Kommissionen betonar emellertid att konsolidering är en omistlig del av förslagen. Den gemensamma konsoliderade skattebasen skulle vara obligatorisk för företagsgrupper med en omsättning på över 750 miljoner euro, vilket är en del av en strategi för att öka tillväxutsiktterna och bekämpa aggressiv skatteplanering. Kommissionen anser att förslagen är mer attraktiva för företag i allmänhet i fråga om efterlevnad och komplexitet och för främjandet av eget kapital i stället för skulder i fråga om skattelättnader. Kommissionen betraktar också gränsöverskridande avräkning av förluster i en medlemsstat mot vinster i en annan som en fördel med förslagen.

2.5 Kommissionen uppger att de aktuella reglerna för internationell bolagsbeskattning "inte längre är anpassade till den moderna ekonomins förutsättningar". Missmatchningar kan enligt kommissionen uppstå om nationella bestämmelser utformas utan hänsyn till den internationella situationen. Förslagen från 2016 kommer att vara obligatoriska för större företagsgrupper, men innehåller också ett system med frivillig efterlevnad för enheter som är föremål för bolagsbeskattning inom EU men som har en omsättning som understiger den föreslagna gränsen på 750 miljoner euro. Enligt kommissionen kommer dessa förslag att hänföra inkomster till den plats där värdet skapas.

2.6 Kommissionen är medveten om att förslagen är ambitiösa och att de därför kräver ett stegvist genomförande. Man uppger faktiskt att svåra debatter om konsolideringen kan leda till förseningar inom andra viktiga områden där större samförstånd råder. De båda förslagen läggs dock trots detta fram tillsammans som en del av samma initiativ. Kommissionen uppger också att konsolidering förblir ett viktigt inslag i initiativet och att viktiga skattehinder som de berörda företagsgrupperna möter endast kan hanteras genom konsolidering.

3. Förslagets fördelar

3.1 Förslagen medför betydande fördelar för företag och medborgare. Efterlevnadskostnaderna och komplexiteten kommer att minska för större företag, och de som väljer att ansluta sig, som bedriver handel i hela EU. Detta är också en viktig fråga för att främja fullbordandet av den inre marknaden och lika villkor för alla. Den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen kan, om den införs korrekt, spela en viktig roll i kampen mot aggressiv skatteplanering och återställa medborgarnas förtroende för skattesystemet. En gemensam syn på skattebasen kommer att säkerställa att alla EU-länder intar en liknande hållning och, vilket är avgörande, räknar samma saker och tillåter samma avdrag. Multinationella företag kan nu utnyttja olika skattebaser och olika skattesatser i olika medlemsstater och ibland offshore-enheter för att betala mycket låga effektiva skatter. Genom den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen åtgärdas detta.

3.2 Aggressiv skatteplanering leder till lägre skatteintäkter. EU-medborgarna ser mycket allvarligt på skatteplaneringens omfattning. EU har vidtagit många åtgärder för att lösa detta problem genom att anta handlingsplanen. Ett av målen med den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen är att undersöka hur man kan vidareutveckla detta tillvägagångssätt för att säkerställa en effektiv företagsbeskattning i hela EU.

3.3 Den avsevärda minskning i internprissättning inom EU som den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen ger upphov till kommer att motverka de metoder som leder till aggressiv skatteplanering. Till exempel används tillgångar såsom immateriella rättigheter ofta eftersom det är svårt att sätta ett värde på dem eller de värderas av företaget självt, nominellt utifrån ett värde på den öppna marknaden. Dessa är ofta föremål för intern handel inom företagsstrukturer.

3.4 Den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen kan motverka aggressiv skatteplanering genom att fastställa den plats där den verkliga ekonomiska verksamheten äger rum. Företag kan ha flera anställda och/eller betydande tillgångar i en medlemsstat och ändå ha inga eller mycket låga vinster i den medlemsstaten. För närvarande kan företag med en EU-omfattande struktur organisera sin verksamhet på så sätt att huvuddelen av deras vinster i EU hamnar i ett europeiskt högkvarter i den jurisdiktion som har de lägsta skattesatserna och/eller de mest generösa avdragen. I kombination med användning av internprissättning för immateriella tillgångar kan detta leda till ytterst låga effektiva bolagsskatter för multinationella företag med en mycket stor omsättning i många jurisdiktioner. Förslagen om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas kan lösa dessa problem. Formeln i förslagen är inriktad på den plats där den ekonomiska verksamheten äger rum, med försäljning, arbetskraft och tillgångar som centrala aspekter. De nationella skattemyndigheterna har också en roll att spela i dessa frågor.

3.5 När den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen antagits bör den hantera konkurrenskraften för alla företag. I förslaget bör man beakta de olika problem som små och medelstora företag samt stora företag möter.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK välkomnar förslagen till en gemensam bolagsskattebas och en gemensam konsoliderad bolagsskattebas som ett sätt att stärka den inre marknaden genom att förenkla större företags skatteärenden och bekämpa aggressiv skatteplanering. Det har skett stora förändringar i det övergripande europeiska och globala ekonomiska och politiska landskapet sedan 2011. Det tidigare förslaget till en gemensam konsoliderad bolagsskattebas nådde inga betydande framsteg. Kommittén hoppas att de nya förslagen, där den globala utvecklingen beaktas, kommer att röna större framgång.

4.2 När debatten om den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen framskrider är det viktigt att konsolidering förblir huvudmålet. Förslaget skulle också gynnas av minskad komplexitet när så är möjligt. EESK uppmanar kommissionen att eftersträva största möjliga samförstånd när man går vidare med de båda aspekterna av förslaget.

4.3 Fördelningssystemet i den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen

4.3.1 Det finns ett antal problem med fördelningsnyckeln. EESK ser med oro på att man inte försökt att på ett ändamålsenligt sätt förklara eller fastställa i vilken utsträckning den allmänna formeln (en tredjedel tillgångar, en tredjedel sysselsättning och en tredjedel försäljning enligt destination) ger en lämplig bild av företagets ekonomiska verklighet för fördelningen av beskattningsbara vinster mellan medlemsstaterna. Det befintliga förslaget skulle kunna innebära betydande ändringar när det gäller den plats där vinster anses ha uppkommit för beskattningsändamål, vilket kommer att få stora och okända effekter på företag och medlemsstater. Eftersom skatteintäkter är en viktig del av den ekonomiska förvaltningen, kan detta få allvarliga konsekvenser. EESK anser att förslaget bör syfta till en rättvis formel och undvika systematiskt obalanserade effekter.

4.3.2 Inriktningen på frågor som anläggningar, maskiner och personal är visserligen relevant, men ger inte en heltäckande bild av dagens industri. Till exempel betonas vikten av immateriella rättigheter i strategin för den digitala inre marknaden. På samma sätt kan utvecklingstendenser i samband med kapitalmarknadsunionen inriktas på finansiella tillgångar.

4.3.3 Kommitténs farhågor bygger huvudsakligen på följande:

1. Förslaget om att undanta immateriella rättigheter från tillgångsfaktorn. Immateriella rättigheter är en ekonomisk faktor som är enkel att flytta för vinstberäkningen. EESK inser att den är svår att bedöma och därmed inte ingick i kommissionens förslag, och uppmanar medlemsstaterna att fundera över det bästa sättet att hantera denna viktiga fråga. Detta är särskilt relevant med tanke på att immateriella rättigheter är en mycket viktig drivkraft för ekonomiskt värdeskapande och alltmer avgör i vilken riktning moderna ekonomier rör sig. Lösningen är även oförenlig med kommissionens fortsatta fokusering på den digitala inre marknaden.
2. Förslaget om att ta med en faktor "försäljning enligt destination". Kommittén är oroad över att tillämpningen av den föreslagna försäljningsfaktorn ska leda till att många av de mindre exporterande medlemsstaterna förlorar betydande belopp av beskattningsbara inkomster till de större konsumerande medlemsstaterna. De ekonomiska och sociala följderna är inte kända, och försäljningsfaktorn skulle gynnas av en kvantifiering av dess följder. Om nödvändigt bör den omprövas.
3. Införandet av ett fullständigt EU-omfattande system för beräkning och konsolidering av bolagsskatt skulle utgöra en stor förändring för företagsklimatet i EU och skulle kunna stärka den inre marknaden. Det bör därför noggrant analyseras och nationella konsekvensbedömningar behövs. En viktig befintlig uppsättning regler för alla större internationella företag är de internationella finans- och redovisningsstandarderna. Alla avvikelser från dessa i företagets verksamhetsplanering skulle innebära ytterligare bördor för företagen i stället för att möjliggöra besparingar. Eftersom kommissionen tar fram fördelningsnyckeln i den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen enbart för detta ändamål förefaller den vid första påseendet inte vara förenlig med vissa internationella redovisningsstandarder.
4. Eftersom klarhet och samstämmighet vid användningen av termerna är avgörande, särskilt på skatteområdet, rekommenderar kommittén att alla viktiga inslag och särskilt definitioner måste tas upp i direktivet.

4.4 Skuldfinansiering kontra finansiering med eget kapital

4.4.1 I kommissionens förslag läggs stor vikt vid skattebehandlingen av skuld kontra eget kapital vid företagsfinansiering. Som ett brett inslag i den industriella strategin kan främjandet av eget kapital betraktas som värdefullt eftersom det sprider riskerna inom ett företag och gör det möjligt att undvika många volatilitetsaspekter i planeringen.

4.4.2 I synnerhet befarar kommittén att den valda strategin kan verka konjunkturförstärkande, eftersom en minskning av det egna kapitalet i svåra tider eller skuldsättning pga. brist på andra alternativ skulle öka den beskattningsbara inkomsten, vilket ytterligare skulle förvärra företagets situation just när det har det som svårast. Detta skulle i sin tur få följder för sysselsättning och tillväxt. EESK anser därför att man måste fundera över den valda strategin.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Kommissionen anser att dess förslag är starkt inriktade på att stödja företag och skapa ett enklare och effektivare system för efterlevnad och affärsverksamhet. Att främja den inre marknaden och företagens behov kan visserligen betraktas som ett av EU:s huvudsakliga mål, men i grunden upprättades unionen av medlemsstaterna för att tillgodose deras behov. Kommissionen måste åtminstone göra en systematisk bedömning av konsekvenserna för varje medlemsstat av de föreslagna ändringarna beträffande skatteintäkter, investeringar och sysselsättning, med utgångspunkt i analyser av internationella databaser och medlemsstaternas uppgifter. EESK uppmanar medlemsstaterna att ge kommissionen tillgång till alla relevanta uppgifter, och föreslår att konsekvensbedömningar ska genomföras för den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasens båda steg.

5.2 Att undanröja internprissättning är en viktig punkt i förslagen, men det står klart att denna företeelse skulle kvarstå inom företagsgrupper som är verksamma både inom och utanför EU. Detta kommer oundvikligen att leda till särskilda och separata arrangemang för många företag. Därför måste man vara uppmärksam på hur företagsgrupper struktureras inom och utanför EU och på blandade strukturer. Potentialen till skatteflykt skulle då kunna flyttas från skattebasen eller befintliga hybrida mismatchningar till företagsstrukturer och grupper.

5.3 EESK anser att debatten om den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen bör följa europeiska förfaranden när man enats om den. Samtidigt som politiken bör vara något flexibel i förhållande till omständigheter som förändras måste det också finnas en organiserad mekanism för att anpassa politiken till de ekonomiska omständigheterna.

5.4 Kommittén välkomnar varmt behandlingen av forskning och utveckling. Ett superavdrag på detta område kommer naturligtvis att väsentligt öka verksamheten och bidra till konkurrenskraften. Det är viktigt att sätta in de nu föreslagna åtgärderna i sitt sammanhang genom att jämföra dem med det som medlemsstaterna redan tillhandahåller (vilket varierar relativt mycket). Avsättningen för tillväxt och investeringar är visserligen viktig, men det är också mycket viktigt att detta nya incitament och superavdraget för forskning och utveckling inte blir nya former av skattefusk när de genomförs.

5.5 Kommissionen måste ta hänsyn till de konflikter som kan uppstå mellan skattemyndigheterna och den huvudansvariga skattemyndigheten. Det kan mycket väl uppstå konflikter om beskattning av dotterbolag inom en företagsgrupp och vinstfördelning, vilket skulle kunna fylla den tid som sparas genom undanröjandet av internprissättningsfrågor.

5.6 Man bör förtydliga hur medlemsstaternas revisioner av dotterbolag inom en grupp ska genomföras om den berörda medlemsstatens skattemyndigheter vill genomföra en revision.

5.7 Bestämmelserna om avskrivningsperioder kan vara oförenliga med vissa affärsmetoder. Man bör därför överväga viss flexibilitet här. Många företag ersätter sin utrustning (t.ex. datorer) varje eller vartannat år för att undvika att den blir föråldrad, och detta kommer att bli allt vanligare inom en rad tillgångsklasser under de kommande åren till följd av den snabba tekniska utvecklingen.

5.8 Det är fortfarande viktigt att förebygga skatteflykt genom redovisningskodsarbitrage eftersom sådan verksamhet fortfarande kan vara möjlig innan konsolideringen genomförs.

5.9 I förslagen tillåts också multinationella företag att undanta mellanhandsstrukturer, även sådana i skatteparadis, eftersom de ligger utanför EU. Detta måste då hanteras med andra metoder såsom regler om internprissättning, utländska kontrollerade bolag och en allmän princip mot skatteflykt.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller clearingkravet, ett tillfälligt upphävande av clearingkravet, rapporteringskraven, riskbegränsningsteknikerna för OTC-derivatkontrakt som inte clearas av en central motpart, registreringen och tillsynen av transaktionsregister samt kraven för transaktionsregister

[COM(2017) 208 final – 2017/090 (COD)]

och

förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeland

[COM(2017) 331 final – 2017/0136 (COD)]

(2017/C 434/10)

Föredragande: **Petru Sorin DANDEA**

Remiss	Europaparlamentet, COM(2017) 208 final – 31.5.2017 och COM(2017) 331 final – 11.9.2017 Europeiska unionens råd, COM(2017) 208 final – 6.6.2017 och COM(2017) 331 final – 22.8.2017
Rättslig grund	Artiklarna 114 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Antagande av facksektionen	7.9.2017
Antagande vid plenarsessionen	20.9.2017
Plenarsession nr	528
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	145/0/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar detta initiativ, som omfattar två förslag till förordningar, och uppmuntrar kommissionen att påskynda det fullständiga genomförandet av förordningen om Europas marknadsinfrastrukturer (Emir).

1.2 Kommittén uppskattar särskilt att det aktuella kommissionsförslaget innebär att förslagen i Refit-programmet genomförs och att det läggs fram efter ett omfattande offentligt samråd. Detta har gjort det möjligt att konsultera alla berörda parter, och lett till ett förslag om att förenkla och förbättra bestämmelserna och minska efterlevnadskostnaderna, utan att den finansiella stabiliteten undergrävs.

1.3 EESK anser att det är viktigt att de åtgärder som kommissionen har föreslagit är förenliga med handlingsplanen för kapitalmarknadsunionen, särskilt dess bestämmelser om värdepapperisering.

1.4 Kommittén anser att kommissionens initiativ är motiverat och välkomnar att Emir-förordningens ursprungliga mål bibehålls, med tanke på att OTC-derivatens globala nominella värde överstiger 544 biljoner euro.

1.5 EESK rekommenderar en standardisering av typerna av derivattransaktioner och instrument, eftersom man därigenom avsevärt kan höja uppgifternas kvalitet.

1.6 Kommittén ställer sig bakom kommissionens förslag om att införa en clearingtröskel för små motparter, eftersom de har svårt att få tillgång till clearing.

1.7 EESK stöder kommissionens förslag att förlänga den period under vilken pensionsfonder undantas från kravet på central clearing, eftersom det hittills inte gått att hitta lösningar som ger dem den erforderliga likviditeten, utan att det påverkar fondmedlemmarnas intressen.

1.8 Kommittén välkomnar kommissionens förslag om att inrätta en ny tillsynsmekanism inom ramen för Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma). EESK rekommenderar att kommissionen anslår erforderliga ekonomiska resurser för utbildning av den personal som ska arbeta vid Esmas nya avdelning, med tanke på komplexiteten i den tillsynsverksamhet som den kommer att behöva utöva.

2. Kommissionens förslag

2.1 I maj och juni lade kommissionen fram två förslag till förordningar ⁽¹⁾ om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller clearingkravet, ett tillfälligt upphävande av clearingkravet, rapporteringskraven, riskbegränsningsteknikerna för OTC-derivatkontrakt som inte clearas av en central motpart, registreringen och tillsynen av transaktionsregister samt kraven för transaktionsregister (Emir).

2.2 Båda förslagen åtföljdes av arbetsdokument från kommissionens avdelningar och konsekvensbedömningar.

2.3 I det första förslaget till förordning föreslår kommissionen enklare och effektivare regler för derivat. Kommissionen vill hantera de stora och framväxande utmaningar som rör clearing av OTC-derivat. I förslaget behandlas fyra frågor: rapporteringskrav, icke-finansiella motparter, finansiella motparter och pensionsfonder.

2.4 I det andra förslaget till förordning föreslår kommissionen en mer kraftfull tillsyn av centrala motparter när det gäller derivatmarknaden. Förslaget syftar till att ytterligare förbättra den ekonomiska stabiliteten i Europeiska unionen genom att inrätta en ny mekanism inom Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten för tillsyn av derivatmarknaden.

3. Allmänna och särskilda kommentarer

3.1 Ändringen av Emir-förordningen är en del av kommissionens arbete för en bättre reglering av derivat. Under senare år har ett antal bestämmelser i förordningen genomförts genom delegerade akter, direktiv och förordningar. EESK välkomnar det berörda initiativet och uppmanar kommissionen att påskynda det fullständiga genomförandet av Emir-förordningen.

3.2 Kommittén uppskattar särskilt att det aktuella kommissionsförslaget innebär att förslagen i Refit-programmet genomförs och att det läggs fram efter ett omfattande offentligt samråd. Detta har gjort det möjligt att konsultera alla berörda parter, och lett till ett förslag om att förenkla och förbättra bestämmelserna och minska efterlevnadskostnaderna, utan att den finansiella stabiliteten undergrävs.

3.3 EESK anser att det är viktigt att de åtgärder som kommissionen har föreslagit är förenliga med handlingsplanen för kapitalmarknadsunionen, särskilt dess bestämmelser om värdepapperisering.

⁽¹⁾ COM (2017) 208 final – Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller clearingkravet, ett tillfälligt upphävande av clearingkravet, rapporteringskraven, riskbegränsningsteknikerna för OTC-derivatkontrakt som inte clearas av en central motpart, registreringen och tillsynen av transaktionsregister samt kraven för transaktionsregister och COM(2017) 331 final – Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeland.

3.4 Kommissionens initiativ påverkar inte Emir-förordningens huvudmål, nämligen att utöva tillsyn över och övervaka OTC-derivat för att minska systemriskerna, samt att minska volymen för sådana instrument, framför allt de som har spekulativ karaktär. EESK anser att kommissionens initiativ är motiverat, med tanke på att OTC-derivatens globala nominella värde överstiger 544 biljoner euro.

3.5 Den av kommissionen föreslagna ändringen av rapporteringskraven kommer att minska den administrativa bördan och förenkla rapporteringen för de flesta motparter. Kommissionen bedömer att kvaliteten på de uppgifter som rapporteras också kommer att förbättras. EESK anser att man genom att standardisera typerna av transaktioner och instrument avsevärt kan höja uppgifternas kvalitet.

3.6 Kommissionen föreslår att det införs en clearingtröskel för små motparter. Eftersom de har svårt att få tillgång till clearing stöder kommissionens förslag dessa små enheter, som kan vara mindre banker eller investeringsfonder. EESK instämmer i kommissionens förslag.

3.7 Genom förslaget till förordning vill kommissionen förlänga den period under vilken pensionsfonder undantas från kravet på central clearing av innehavda OTC-derivatportföljer. Med tanke på att pensionsfonderna inte har tillräcklig likviditet för att möjliggöra central clearing och att de har en nyckelroll för säkerställandet av äldres inkomster, ställer sig kommittén positiv till kommissionens förslag.

3.8 I det andra förslaget till förordning införs nya regler och ansvarsområden när det gäller tillsyn av centrala motparter från EU och från tredjeländer. Ramen för samarbetet mellan centralbankerna och tillsynsmyndigheterna fastställs på ett tydligare sätt. EESK välkomnar kommissionens förslag.

3.9 Enligt den föreslagna förordningen ska en ny tillsynsmekanism inrättas inom ramen för Esma, och den kommer att ha tillsynsbefogenheter när det gäller både EU och tredjeländers centrala motparter. Kommissionen strävar efter att stärka tillsynen av centrala motparter från tredjeländer, särskilt sådana som kan ha en viktig roll för clearing inom EU. EESK rekommenderar att kommissionen anslår erforderliga ekonomiska resurser för utbildning av den personal som ska arbeta vid Esmas nya avdelning, med tanke på komplexiteten i den tillsynsverksamhet som den kommer att behöva utöva.

3.10 Med tanke på de utmaningar som OTC-derivat innebär för medborgarnas besparingar, och med tanke på systemrisken, upprepar kommittén sitt förslag⁽²⁾ om att införa program för finansiell utbildning. Kommissionen skulle kunna finansiera sådana program för icke-professionella investerare.

Bryssel den 20 september 2017.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

⁽²⁾ Se punkt 4.7 i EESK:s yttrande om marknaderna för finansiella instrument, EUT C 143, 22.5.2012, s. 74.

ISSN 1977-1061 (elektronisk utgåva)
ISSN 1725-2504 (pappersutgåva)

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV